יודען, געדענקט, אז דער קאמף געגן די רדיפות אויף יודען אין דייטשלאנד דויערט

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 30 גראשען

היינט 22 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 247 | Łódź, Piątek, 25 października 1935 | דרייצענטער יאהרגאנג | לאדז, פרייטאג, כ"ח תשרי תרצ"ו | № 247

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

עקספאזע פון פרעמיער קאשטשאלקאווסקי

גלייכגעוויכט פון בודזשעט און פעסטקייט פון זלאטע — הויפט-אויפגאבע פון דער רעגירונג. — דירה-געלד, גאז, עלעקטריע זאלן ביליגער ווערן. — הנחות פאר דער לאנדווירטשאפט און אינדוסטריע

ווארשא, 24 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט)

אויף דער היינטיגער זיצונג פון דער אויסערגעוועהנליכער סיים-סעסיע, וואס איז צוזאמענגערופען געווארען בכדי צו בעשליסען פולמאכטען פאר'ן מלוכה-פרעזידענט ארויסצוגעבען דעקרעטען אין ווירטשאפטליכע און נאציאנאלע פראגען, האט דער סיים-מארשאלעק צאר פארן עפענען די זיצונג מיטגעטיילט דעם סיים וועגען טויט פון דעפ. ווישליצקי. דער מארשאלעק האט געזאגט, אז דעפ. ווישליצקי איז געשטארבען פארן איבערנעהמען דעם מאנדאט. אלע דעפוטאטען זענען ביי די ווערטער פון מארשאלעק אויפגעשטאנען פון די ערטער. סיים-מארשאלעק צאר האט געהאלטען א גרעסערע רעדע, אין וועלכער ער האט צוו. אנד. געזאגט, אז דער פערשטארבענער איז לאנגע יאהרען געווען טעטיג אלס געזעלשאפטליכער און פאליטישער טוער און האט מיט זיין ארבייט געבראכט נוצען דער מלוכה. דערמיט, וואס די דעפוטאטען זענען אויפגעשטאנען פון זייערע ערטער — האט ערקלערט דער מארשאלעק, האט דער סיים בעעהרט דעם אנדענקען פון פערשטארבענעם. מארשאלעק צאר האט פערענדיגט, אז די ידיעה וועגען טויט פון דעפ. ווישליצקי וועט ער מיטטיילען דעם אינערן-מיניסטער און דעם הויפט-וואהל-קאמיסאר.

דאן האבען נאך אפגעגעבען א שבועה א פאר דעפוטאטען, וואס זענען אויף דער פריהערדיגער זיצונג נישט געווען אנוועזענד און דער סיים-מארשאלעק צאר גיט דאס ווארט דעם פרעמיער-מיניסטער קאשטשאלקאווסקי.

עקספאזע פון פרעמיער קאשטשאלקאווסקי

הויכער סיים! אויפ'ן פארשלאג פון מיניסטאריען ראט, האט דער מלוכה-פרעזידענט צוזאמענגערופען א אויסערגעוועהנליכע סיים-סעסיע בכדי צו בעטראכטען דעם רעגירונגס-פראיעקט וועגען געזעץ צו בעפולמעכטיגען דעם מלוכה-פרעזידענט ארויסצוגעבען דעקרעטען.

די רעגירונג, וואס איך האב דעם כבוד צו רעפרעזענטירען, איז געשאפען געווארען מיט 10 טעג צוריק, און אין א חידש ארום וועט זי זיך שטעלען פארן הויכען סיים אויף דער געוועהנליכער סעסיע מיט א בעגרינדונג פון בודזשעט-פרעלימינאר.

דעריבער האבענדיג בדעה פארצולעגען דעם הויכען סיים צוזאמען מיט'ן בודזשעט-פרעלימינאר די ריכטליניען פון פראגראם פון דער נייער רעגירונג — וויל איך מיך היינט בעגרעניצען נאר מיט בעגרינדען די נויטווענדיגקייט זיך צו ווענדען צום פארלאמענט וועגען בעקומען זיין הסכם צו בעפולמעכטיגען דעם מלוכה-פרעזידענט ארויסצוגעבען דעקרעטען.

איך ערקלער אין נאמען פון דער רעגירונג, אז מיר זענען אין פרינציפ געגנער פון אזעלכע אויסערגעוועהנליכע בערעכטיגונגען, אויב דאס פאדערן נישט אויסערגעוועהנליכע בעדינגונגען. נאכמעהר האבען מיר געמוזט גוט אדורכטראכטען דעם פראיעקט, וואס מיר האבען פארגעלעגט דעם הויכען סיים, צוליב דעם, וואס ער הויבט ערשט אן זיין ארבייט; אויב מיר האבען דאס געטון איז עס נאר דערפאר, וואס אין געפיהל פון דער פולער אונזערער מלוכה-פעראנטווארטליכקייט האבען מיר אין דער איצטיגער ווירטשאפטליכער און פינאנציעלער לאגע אין וועלכער אונזער מלוכה געפינט זיך, נישט געקענט געפינען קיין אנדערן ווירקזאמען מיטעל.

די היינטיגע ווירקליכקייט איז געווארען פלאסטישער. דאס לעבען געהט היינט אויף ווייניגער אויסגעטרעטענע ורעגען ווי פאר דער מלחמה.

מיר געפינען זיך אין א צייט, ווען דאס לעבען זוכט נייע לעזונגען. מיר מוזען צוציהען צו דער ארבייט אין קאמף וועגען פוילענס צוקונפט מענשען, וואס זענען אדורכגענומען מיט'ן טיפען גלויבען אין די אייגענע כחות און אין די געזעלשאפטליכע כחות ווי אויך אין דער צוקונפט פון פאלק.

דעם אוואנגארד מוזען בילדען מענשען, אין וועמענס אדערן עס פליסט בלוט, וואס פולסירט מיט געזונד און קראפט, מענשען וואס זאלען קענען שאפען א שטימונג פון מאראלישער און פיזישער קרעפטיגקייט.

ווייל לאנגזאם עלטערט זיך די ארבייטענדע געזעלשאפט, וואס איז געפלאגט פון דער מורא צו פערלירען די ארבייט און גלייכצייטיג קענען די יונגע עלעמענטען נישט אנטוויקלען זייערע מעגליכקייטען. דער דאזיגער צושטאנד שאפט א פסיכישען קריזיס, וועלכן איך האלט פאר געפערליכער ווי דעם ווירטשאפטליכען קריזיס. עס הויבט אן צו דאמינירען אין דער מאסע א פאסיווע שטעלונג לגבי די וויכטיגסטע פראבלעמען פון אונזער ווירקליכקייט.

די זארג וועגען טעגליכען ברויט נישט נאר ביי די „אלטע", נאר אויך ביי די „יונגע", פערשטעלט די וויכטיגסטע פראגען — און אין דעם שטעקט די גרעסטע סכנה.

דאס דאזיגע פראבלעם איז אין ערגיץ נישט פולשטענדיג געלעזט געווארען, הגם אין פערשידענע ערטער האט מען אין דער ריכטונג א סך אויפגעטון. אין פוילען שטעל איך עס אויפ'ן ערשטען פלאן. איך שטעל פעסט, אז אין פראבלעם צו שאפען ארבייט. האבען מיר צו טון מיט א געזעלשאפטס-פראגע, די וויכטיגסטע, אויב מען נעמט אין אכט דעם בעפעלקערונגס-צוואוקס.

דער צווייטער ציל איז ערשט דאס אלץ, וואס דינגט צום שוץ פון יחיד, וואס האט ארבייט. די מענשען, וואס זענען פערקוקט נאר אין צווייטען ציל בעגעהען א פרינציפיעלען פעהלער בנוגע אונזערע ווירקליכקייט.

אין די ארבייטען, וואס איך האב בדעה אנטייל־צונעהמען, רעכען איך אויף דער אונטערשטיצונג פון דער געזעלשאפט. ווייל איך בין איבערצייגט, אז די רעזולטאטען פון דער רעגירונגס-ארבייטען זענען אין א גרויסער מאס אפהענגיג דערפון, אין וואס פאר א מאס די געזעלשאפט אין וועמענס אינטערעסן און עקזיסטענץ עס זענען נוגע די אונטערגענומענע מיטלען, וועט צוזאמענארבייטען ביי זייער אויספיהרען. איינער פון אונזערע הויפט-אויפגאבען דארף זיין דאס צואיילען דעם פראצעס פון צוזאמענוואקסען פון פאלק מיט דער מלוכה.

מיין אונאויפהערליכע בעמיהונג וועט זיין צו בויען די בעציהונג פון פערטרויען און נאהענטקייט פון די רעגירטע צו די רעגירער דורך א צוזאמענארבייט פון דער בעפעלקערונג מיט דער מאכט.

אלץ, וואס וועט שטעהן דער דאזיגער אויפגאבע אין וועג, דאס אלץ, וואס וועט אלס מניעה ארויספליסען פון א נישט געהעריגער בעציהונג פון דער אדמיניסטראציע צו דער בעפעלקערונג, אלזא די ערשיינונג פון אפגעזונדערטהייט פון דער דאזיגער אדמיניסטראציע, איהר פערשוועדערישקייט, אונגערעכטקייט, ליכטזיניגען אויסגעבען דעם געזעלשאפטליכען גראשען א. אז. וו. וועט ליקווידירט און אויסגעוואָרצעלט ווערען.

די אדמיניסטראציע מוז אדורכגענומען ווערען מיט'ן פרינציפ פון גערעכטיגקייט און גלייכער בעהאנדלונג פון אלע שיכטען און בירגער.

איך האב שוין געהאט די געלעגענהייט צו רעדען אלס אינערן-מיניסטער פון דאזיגען ארט וועגען דער בעציהונג פון בעאמטען צום בירגער; איך דארף עס דעריבער נישט איבער'חזר'ן, איך וויל נאר אונטערשטרייכען אפשר דעם אנגעוועהטאגסטען און די אממייסטען פאר דער געזעלשאפטליכער איינהייט געפערלעכען אפשניט: די אפטיילונג פון דער פינאנץ-אדמיניסטראציע.

אין געזונד מאכען דעם דאזיגען אפאראט מוזען מיר אריינלעגען די גאנצע ענערגיע. א עקזעקוציע איז א נויטווענדיגקייט, וועלכע וועט ביים אריינוואקסען פון געפיהל פון בירגערליכע פליכט לגבי דער מלוכה וועט יעדען יאהר קלענער ווערען און ווערען עפעס אויסערגעוועהנליכעס, ספאראדישעס.

א עקזעקוציע, וואס נעהמט צו די לעצטע קוה, אדער די לעצטע ארבייטס-מכשירים, וועלכע ווערט אפט אנגעווענדעט שוין נאכ'ן רעגולירען דעם ענין — קען נאר ארויסרופען דאס געפיהל פון עוולה און אפשטויסען דעם ארבייטס-מענש פון דער מלוכה.

ווייטער ערקלערט דער פרעמיער, אז די רעגירונג וועט קעמפען מיט די נישט געזונדע ערשיינונג אין דער ארגאניזאציע פון דער פראדוקציע, און אויסטויש, ווי אויך פון אלע מיסברויכען פון ווירטשאפטליכער נאטור למשל, דורך די קארטעלען מיטן ציל אויסצונוצען דעם אינערליכען מארק, וואס איז און בלייבט דער יסוד פון דער עקזיסטענץ פון פוילישען פאלקס-ווירטשאפט.

די וויכטיגסטע אויפגאבע וועט זיין דאס גלייכגעוויכט פון בודזשעט, דאס איז אויך נוגע די אנדערע עפענטליכע בודזשעטען. גלייכצייטיג מיט דעם גלייכגעוויכט פון בודזשעט מוז אויך אפגעהיטען ווערען די פעסטקייט פון זלאטע.

דער פרעמיער געהט דאן איבער צו רעדען וועגען די שריט וואס די רעגירונג האט בדעה אנצונעהמען בכדי צו דערגרייכען דאס גלייכגעוויכט פון בודזשעט. דער פרעמיער ווייזט אן, אז די הכנסות פון דער מלוכה בעטרעפען איצט 1.900 מיליאן זלאטעס. די דאזיגע סומע איז צו קליין צו דעקען די נויטיגסטע בעדערפענישען פון דער מלוכה, זי מוז דעריבער דערגענצט ווערען דורך נייע הכנסה-קוועלען. קודם כל וועט געהעכערט ווערען די סטאווקע פון הכנסה-שטייער און עס וועט אויך אויסגעבריט ווערען דער קרייז פון די פערזאנען, וואס זענען פערפליכטעט צו צאהלען דעם הכנסה-שטייער און ס'וועט אויך געהעכערט ווערען דער צושלאג צום הכנסה-שטייער. די דאזיגע רעפארם וועט אריינברענגען 66 מיליאן זלאטעס.

דאן וועט אויך איינגעפיהרט ווערען א אויסערגעוועהנליכער שטייער פון בעציהונגען, וואס ווערען אויסגעצאהלט פון געזעלשאפטליכע פאנדען, דאס וועט אריינברענגען אנ'ערך 160 מיליאן זל.

פון דער אנדערער זייט וועלען ווידער געמאכט ווערען אפשפארונגען, וואס וועלען אדורכגעפיהרט ווערען פון אלע רעסארטען, ווי אויך אין אלע מלוכה אונטערנעהמונגען מיט א ריקזיכטסלאזער קאנסעקווענץ. די דאזיגע אפשפארונגען וועלען אדורכגעפיהרט ווערען אויף אזא סומע, אויף וויפיל דאס וועט נויטיג זיין בכדי צו דערגרייכען א פולשטענדיגען גלייכגעוויכט פון בודזשעט.

דאן וועט ווידער אויסגענוצט ווערען א דרוק מיט'ן קאמף צו פערביליגערן דאס לעבען: עס ווערט געפלאנט צו פערקלענערן דאס דירה-געלד, בעפרייען פון לאקאל-שטייער די קלענסטע וואוינונגען, ווי-

(ווייטער זעה 4-טע זייט)

טאג-טעגליך

דער אמת'ער שונא פון שלום

ענגליך, זעהט אויס, קומט מען אין איירא פּאַ צום בעוואוסטזיין, אַז דער אמת'ער שונא פון שלום אין איירא פּאַ דאַרף מען זוכען נישט אין קיין אַנדער אָרט, נאָר אין דעם נאַצי-דייטשלאַנד, דאָס דאָזיגע לאַנד, זאָל עס האָבן צייט דעם איבערנעמען די מאַכט פון די נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטען געוואָרען דער קוואַל פון אונרוהיגקייט, אונזיכערקייט, און פון פחד, פאַר'ן מאָרגענדיגען טאָג, און ווען אפילו מען מוז צוגעבען, אַז אין דעם פערפעסטיגען דעם נאַצי-רעזשים האָט נישט קיין קליינעם אַנטייל די וואַקלדיגע פאָליטיק פון דער ענגלישער רעגירונג, קען מען איצט מיט צופרידענהייט פעסטשטעלען, אַז איינזיכטיגקייט קומט אויך דאָרט די אויסניכטערונג. אין דער גרויסער דעבאַטע, וואָס קומט פאַר אין ענגלישען פאַרלאַמענט האָט אויך גענומען אַ וואָרט ווינסטאָן טשערטשיל. אָנווייזענדיג אויף די דייטשע בעוואָפנונגען האָט ער פעסטגעשטעלט, אַז די מלחמה, וואָס קומט איצט פאַר אין אַפריקאַ איז אַ קינדערשפיל לגבי דער מוראדיגער סכנה, וואָס עס דראָהט דער וועלט צוליב די דייטשע בעוואָפנונגען. און מיט רעכט האָט טשערטשיל געזאָגט, אַז ווען נישט די מורא פאַר דייטשלאַנד וואָלט פראַנקרייך זיך נישט פערבינדען מיט איטאַליען, יעדענפאַלס נישט פאַר'ן פרייז פון געבען פרייע הענד איטאַליען אין אַביסיניען. און אַלס לאָגישע קאָנסעקווענץ פון דער דאָזיגער מורא פאַר דעם היטלער געשפענסט האָבען מיר איצט דעם קאָנפליקט אין אַפריקאַ, וואָס דראָהט זיך צו פערוואַנדלען אין אַ אינטערנאַציאָנאַלען.

טשערטשיל האָט אויך אָנגעוויזען אין זיין רעדע, אַז טאָלערירען די דייטשע בעוואָפנונג האָט צוגעגעבען מוט אַנדערע מלוכות, און דעריבער איז מוסאָליני געגאַנגען אויפ'ן וועג אויף וועלכען ער וואָלט זיך קיינמאָל נישט ערלויבט ווען די פעלקער-ליגע וואָלט זיך ענערגיש אַקעגענגעשטעלט די דייטשע בעוואָפנונג.

יאָ, מען איז אין ענגלאַנד געקומען צום שכל אָבער דאָס איז געשעהען צו שפּעט: אין צענטער פון איירא פּאַ שטעהט איצט אַ בעוואָפענטע קראַפט, וואָס איז בעהערשט פון אַגרעסיווע פלענער פון וועלכע זי וועט זיך קיינמאָל נישט אָפּזאָגען, אויב עס וועט איהר נישט אַקעגענגעשטעלט ווערען דער איינהייטליכער כח פון אַלע ציוויליזירטע פעלקער.

ש.

אונזער ווארט

דער לאדזער בייראט און די יודישע בעפעלקערונג

נעכטען איז פאָרגעקומען די ערשטע זיצונג פון נאָמינירטען בייראַט ביי דער שטאָט-פערוואַלטונג. אַ נאָמינירטע זעלבסטפערוואַלטונגס-אינסטיטוציע איז זיכער נישט קיין נאָרמאַלע זאַך און מיר קענען נישט זיין איינשטימיג, אַז זי זאָל בלייבען סטאַביל אָדער אויף אַ לענגערע צייט. די איינציגע פערענטפערונג פאַר איהר דאָס וואָס דאָס איז נאָר אַ פערגאַנגענדער ענין און דער נאָמינירטער בייראַט איז געקומען אויפ'ן אָרט פון דער אַנטיסעמיטיש-כוליגאַנישער מעהרהייט און פריהערדיגע „געוועהלטען" שטאָט-ראַט.

ווי ס'זאָל נישט זיין איז די יודישע בעפעלקערונג נישט צופרידען דערפון וואָס צווישען די 24 נאָמינירטע געפינען זיך נאָך ווייניגער ווי וועניג יודישע מיטגלידער, וועלכע וועלען זיין בכח אַרויסצושטעלען און צו פערטיידיגען די יודישע פאָסטולאַטען און פאָדערונגען לגבי דער שטאָט-פערוואַלטונג, אַז אַזעלכע פאָדערונגען זענען פערהאַן דערין איז נישט פערהאַן קיין שום ספק, און אויף דער נעכטיגער זיצונג האָט זיך דאָס אַרויסגעוויזען ביים בעשטימען די מיטגלידער אין די פערשידענע שטאָטישע קאָמיסיעס, און זאָגען מיר, אַז די יודישע בעפעלקערונג איז בעעולה'ט געוואָרען, אין אַלע הויפּט-קאָמיסיעס זענען געוועהלט געוואָרען נאָר צו איינצעלנע יודען, וואָס שטעהט נישט אין קיין שום פערהעלטניש צו דער צאָהל פון דער יודישער בעפעלקערונג, אין אַנדערע קאָמיסיעס זענען בכלל קיין יודען נישט געוועהלט געוואָרען.

די איינציגע טרייסט קען נאָר זיין די אָפּשניטען אין דער נעכטיגער ערעפנונגס-רעדע פון שטאָט-פרעזידענט גלאַזעק, וועלכער האָט אָפען און אויפריכטיג ערקלעהרט, אַז ער איז פאַר דער גלייכבערעכטיגונג פון אַלע איינוואוינער ביי אונז אין שטאָט און האָט איינגעלאַדען אַלע 3 נאַציאָנאַליטעטען אין שטאָט צו געהן „אַקסעל ביי אַקסעל" צו דער זעלבסטפערוואַלטונגס-אַרבייט, און פון די רעזולטאַטען וועלען אויך אַלע גלייך געניסען.

זאָל דאָס זיין אונזער האָפנונג, אַז די יודישע בעפעלקערונג וועט נישט דאַרפען שפּעטער פאַרוואַרפען דעם שטאָט-פרעזידענט, אַז זיינע ווערטער זענען נישט געווען קיין אויפריכטיגע.

י. ד.

L. ODERBERG

שיך-סאלאן

33 פיעטריקאווער 33

(פריער פיעטריקאווער 17)

עמפפעהלט צום יעצטיגען סעזאן די לעצטע מאדעלען שיך

דער בעוואוסטער נייערעפענטער

רעזולטאטען פון דער ציהונג

פון דער 1-ער קלאס.

דאס הויפט געווינס פון דער 1-טער קלאס פון דער 34-טער מלוכה-לאטעריע איז געפאלען דעם 22-טען אקטאבער אויפ'ן נומ. 64.836 אין איינע פון די ווארשעווער קאלעקטורען. די גליקליכע בעזיצערס פון די בעווונדערטע פערטלען זענען: די פרוי מ. מ., וועלכע וואוינט אין סטאניסלאוואוו, 18 מיטארבייטער פון די מיליטערישע ווארשטאטען פון לופט-באלאנען אין יאבלאננע, י. ב. פון ווילנע און דער ווארשעווער איינוואוינער ל. פינעס, וועלכער וואוינט אויף דזשעלנא-גאס נומ. 29.

מיט דעם ערשטען געווינס פון די ניי-איינגעפיהרטע טעגליכע געווינסען אין דער הויך פון 25 טויזענט זל. האבען זיך דעם 18-טען ה. מ. געטיילט די ווילנער איינוואוינער און געמליך די ה"ה: ס. ז., פריוואט-בעאמטער, ל. עפשטיין, פריזיר-ארבייטער אין דער פירמע „ב. צייקינסקי“. ד"ר ב., דאקטאר מעדיצין און יאן זשילעוויטש, פלוטאנאווי פון 3-טען סאפיארען-באטאליאן. עס איז פראָ צו אונטערשטרייכען. אז דער פלוטאנאווי ה' זשילעוויטש האט צום 1-טען מאל אין זיין לעבען זיך דעצידירט איינינע טעג פאר דער ציהונג צו קויפען 1 פערטעל לאס און עס האט איהם תיכף אפגעגליקט.

די איבעריגע טעגליכע געווינסען זענען געפאלען אויף די נומערן: 7.827 אין סארנאפאל, 16.467 אין איינע פון די לעמבערגער קאלעקטורען און 70.140 אין ווארשא.

די ציהונג פון דער 2-טער קלאס וועט זיך אנהויבען דעם 15-טען נאוועמבער. עס איז שוין צייט זיך צו פערזארגען מיט לאזען אין די קאלעקטורען פון דער קלאס. —

8-ונג לעדערנע קורטקעס!

ווסטען און וויאטרובקעס פון בעסטען לעדער, איינענע אויסארבייטונג לויט די נייעסטע פאריזער מאדעלען צו זעהר ביליגע פרייזען, ווי אויך בעשטעלונגען לויט מאס. ערסטקלאסיגע אויספיהרונג!

11 ליסטאפאד 29.

צו א גוט איינגעפיהרט געשעפט ווערד איד א שותף מיט 25,000 ביז 30 טויזענד זל. אפערטען אין אדמיג. פון „פאלקסבלאט“ אונטער "R".

אב'איילגע-פיהרטער באר איז פון זאפארט איבערצוגעבן אין פאכט.

צו ערפאהרען אין א'מ. פון דער צייטונג.

Dr. J. Ajzner

POWRÓCIŁ.

צאהן-דאקטאר

Sperling

Piotrkowska 87 וואוינט יעצט

telefon 143-06.

נעמט אן פון 10–1 און פון 3–6 נאכמ.

Dr. med. I. Bette

ספעציאליסט פאר אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט

PIOTRKOWSKA 6 tel. 144-95.

נעהמט אן פון 8–11 און פון 4–6 אוו.

LEKARZ DENTYSTA

St. GELBERG

צוריקגעקעהרט

זאוואדזקא 14. טעל. 108-33

נעמט אן פון 10–2 און פון 4–7 אווענט

4-קלאסיגע טעכטער-שולע „תחכמוני“ | 7-קלאסיגע טענער-שולע „תחכמוני“

3 שענקיעוויטשא 3, טעל. 143-78

„תחכמוני“ פלאנצט-איין אין דעם קינד דעם רגש ומוסר היהדות!

זעבען די אלע-ציגע רעליגיעז-באציאבאלע מזרח'יסטישע ערציהונגס-אנשטאלטען אין אונזער שטאט

„תחכמוני“ בעדייט: א קאמף מיט די אסימילאציע-טענדענצען אין דער שולע!

Odlewnia Żelaza

„FERRUM“

Łódź, Kilińskiego 121, tel. 218-20.

זעמטליכע אבגוסען פון גרויען אייזען, מעכאנישער ווערקשטעל. די פרייזען זענען בעדייטענד פערקלענערט.

צו דער פערלאבונג פון אונזער ליבען חבר

סאלעק דימאנט

מיט פרייל:

העלא שמולעוויטש

ווינשען פיל גליק.

פאמיליע שניצער און לימאווין

א הארציגען מזל-טוב ווינשען מיר אונזער ליבע טאכטער

פראנקע

צו דער פערלאבונג מיט ה'

לעאן לענגער

פאטער, מוטער און ברודער זלמן, וועלקע און קאפל פיגלאזש

די ערשטקלאסיגע פראצאווניע פון קינדער שילער- און גארדעראבען

נעמט אן בעשטעלונגען פון אייגענע און אנפערטרויטע סחורות און פיהרט אויס די בעשטעלונגען פינקטליך און רעיעל צו די ביליגסטע פרייזען, לויט די נייעסטע מאדעלען. פאלודניאווא 22, פראנט.

געדענקט די אדרעס!

Dr. Justman

וואוינט יעצט

8 NAWROT 8

telef. 139-88

Dr. med.

W. Łaski

ספעציעל אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען

נעמט אן נור 2 שעה פון 11 ביז 1 בייטאג

אויף גייערס מארק 3/4

Piac Reymonta 3/4.

Dr. med.

W. Lubraniecki

ספעציאליסט פאר אינערליכע קראנקהייטען

וואוינט יעצט אויף

Aleja 1 maja 15 מאי 15 'ע 1-טען

tel. 108-65.

Dr.

Wajnberg

ספעציאליסט פאר לונגען-, הארץ- און סקלעראז-קראנקהייטען

וואוינט יעצט פיעטריקאווער 145

טעל. 126-02.

נעמט אן פון 9–10 פריה. 3–5, 8–9 אוו.

ב"ה

לאפרישא מאיסורא

ווארנונג פון ראבינאט

די מקוה זשעראמסקיגא פאנסקא 53 איז געאסר'ט און איז פסול.

ועד הרבנים לעדת לאדז.

אויפפאדערונג!

דערמיט פאדער איך אויף די ה"ה רעדליך און אייזנבוים (פילסודסקיעגא 13), דאס אויב זיי וועלען זיך ביז זונטאג, ד. 27/X–3 נישט ארויסציהען מיט גוטען, וועל איך זיין געצוואונגען אי"ה מאנטאג אויסצופיהרען די עקסמיסיע. מיר קומט ביי זיי אנ'ערך פון 5 יאהר דירה-געלד און מען האט שוין געהאט איין ד"ת און מען האט גפסק'נט, אז איך זאל זיי נאך געבען געלד, און איך האב דאס געלד איינגעלייגט ביי דעם מו"ץ און זיי האלטען דעם פסק אויך נישט, אלזא בין איך געצוואונגען אויסצופיהרען די עקסמיסיע.

דער פערוואלטער. 2167

Nowo-otworzony zakład fryzjerski „Sabra“

GDAŃSKA 31a wł. Z. Moszkowicz i Maks

שיין געשוירן—פיין ראזירט—דערקוויקט און דערפרישט ווערסטו נאר אין פריש-ערעפענטן פריזיר-אנשטאלט

„סברא“ גדאנסקא 31a

ראג אלעיא 1 מאי

מענער-סאלאן

אונטער דער לייטונג פון אינהאבער, דעם בעקאנטען עסטעטישן פריזיר-מייסטער ה' ז. מאשקאוויטש

דאמען-סאלאן

אונטער דער לייטונג פון בעוואוסטען ספעציאליסט ה' מאקס (לאנג-יעהריגער מיטארבייטער פון דער פירמע ל. ראזענצווייג)

נייעסטע איינריכטונג! סאלידע בעהאנדלונג! היגיענישע אטמאספער! נישט טייער!

ב"ה בשורה טובה.

עס איז געקומען קיין לאדז איין אורח הנון ה"ר ה"צ מ"ה"ר י"ב פון די קרעסע איין איניקעל פון מ"הר"מ ז"ל מקאשיפקע נינו של ה"ר ה"צ ר' ישראל מרוזין ומסאדעגורי ז"י"ע וקרוב הרה"צ בית אהרן מקארלין ז"י"ע וקרוב להרה"צ רי"מ מזלאטשוב וקרוב להרה"צ מהר"ם מניזיחש בעס"ח ספר רשפי אש הנקרא דער קאשיפקער רבי הרב ה"ל הוא מפורסם בעולם על ידי ידיעתו הגדולה בסגולות ורפואות ושמירות וקמיעות על כן אנחנו מודיעים לכל אנשי עיר לאדז, באם עס איז דא א מענש איש או אשה, וועלכער עס נויטיגט זיך ברפואה אדער א ישועה אדער אנ'עצה טובה, זאל קומען און בעהשי"ת וועט ער געהאלפען ווערען בזכות זכינו הייליגע עלטערן זי"ע ועכי"א.

זיין סטאנציע איז ברחוב פילסודסקיעגא 66

[illegible] 7 [illegible]

פאר קראנקע און רעקאנוואלעסצענטען!!!

אריגינעלע ריטורוויינען ווי אויך אונגאר-וויינען

פון דער בעסטער קוואליטעט צו זעהר צוגענגליכע פרייזען בעקומט מען אין דעם געשעפטן פון ווייןמ-בעשעפט פון

ע. שיקיער אינה: ישראל שיקיער

לאדז, פולנאצנא 1

טעל. 107-84.

מזל-טוב!

ברכת מז"ט חמה ולבבות אני מברכים לחברנו היקר מנעירי רעי נפשי

הב' משה צבי נ"י פוטערמאן

לארושיו את העלמה מרת

יוטה מלכה מענדעלזאהן

יהי רצון שתאיר מזלכם כשמש בצהרים ויזכה לראות מכם כל טוב. ידידכם

זלמן, ומרדכי בערקאן.

הננו מברכים בברכת מז"ט את חברנו הנכבד

מר יוסף פוזנאנסקי

לנשואיו את בחירת לבו

מרת צעשא בעקערמות

ויזכו לבנות ביתם על הרי יהודה וירושלים

חברה „תפארת צעירים“ בלאדז פילסודסקיעגא 51

דער ערשטער יודישער פעראייניגטער

דאמען-שניידער-אטעליער

בעשטעלט און קירזשנער-ארבייט

נעהמט אן בעשטעלונגען פון אייגענע און אנפערטרויטע סחורות און פיהרט אויס לויט די לעצטע פאריזער מאדעלען צו ביליגע פרייזען. סאלידע בעהאנדלונג. מיר אכטונג

Zjednoczony Zakład Krawiecki

Ubiorów Damskich oraz Futer

Łódź, Sienkiewicza 13

ליניע אליצינע פערטער, וו. 9.

דער פליישער הורטאווניקעס-פעראיין פון גאשטשיני דוואר. פאדושעמשנא 10

מאכט בעקאנט אלע מיטגלידער, דאס דאנערשטאג, דעם 3-טען אקטאבער 1935, 7 א זייגער אווענד צום ערשטען טערמין און 9 אווענד צום צווייטען טערמין ביי יעדער צאהל מיטגלידער, קומט פאר אין אייגענעם לאקאל

די יעהרליכע

אלגעמיינע פערזאמלונג

מיט פאלגענדען טאג-ארדנונג: 1) ערעפנונג; 2) וואהלען פון פארזיצער; 3) וואהלען פון א פרעזעס און א פערוואלטונג; 4) וואהלען פון א רעוויזיאנס-קאמיסיע; 5) ענדערן די סטאטוטען; 6) פרייע פארשלאגען.

בעמערקונג: אלע מיטגלידער ווערען געבעטען אין זייערע אייגענע אינטערעסען פינקטליך צו ערשיינען.

שפארט געלד

דורך קויפען רעיעלע סחורה צו די ביליגסטע פרייזען

לאזט זיך נאר ביי דער פירמע

„בארוין“

לאדז, נאוואמיעסקא 30 טעל. 210-58

וועלכע איז די איינציגע ביליגע און רעיעלע קוועלע פון גוטען קידוש-וויין

ביז די געשמאקסטע פאלעסטינער, אונגארווייגען, ווי אויך אלע סארטען ליקער, בראנפען'ס און מעהד

דעם טיפסטען בייליד דריקען מיר אויס אונזערע קאלעגען משה און לוי און דער גאנצער פאמיליע גאסטינג צוליבן טוים פון זייער טאכטער און שוועסטער

רוזשקא נ"ע

זייט געטרייסט! די קאלעגען.

אונזער פערוואלטונגס - מיטגליד ה' וואלף מאשקאוויטש דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיהל צום טויט פון אייער מוטער

משארנא נ"ע

זייט געטרייסט מיט המקום ינחם אותו בתוך שארי אבלי ציון וירושלים.

די פערוואלטונג און סעקרעטאריאט פון קליינהענדלער-פעראיין, פעטרקאווסקא 3.

מוסאָליני'ס שלום באַדינגונגען

אנעקסירען איניגע פראווינצען און פולשטענדיגע ענטוואפנונג פון אביסיניען

פ א ר י ז, 24 (ספ. טעל.)
פרעמיער לאַוואַל האָט היינט איבערגעגעבען דעם ענגלישען אמבאסאדאר קלאַרק און איהם מיטגעטיילט, ווי עס פערזיכערט „פאַרי סואַר" מוסאָליני'ס סוגעסטיעס אין דער פראגע פון רעגולירען דעם קאָנפליקט אין אפריקא.

די איטאַליענער אונטערשטרייכען אין די דאָזיגע סוגעסטיעס, אז זיי אנערקענען דעם גייסט און ראָלע פון דער פעלקער-ליגע, נעהמענדיג פאר'ן אויסגאנגס-פונקט די ארבייטען פון קאָמיטעט פון 5. די פראָווינצען, וואָס זענען פערנומען געוואָרען דורך דעם נעגוס מענעליק אויף מזרח פון אדיס-אבעבא דארפען האבען א בערעכטיגטען שוץ און אויפזיכט איבער זייער ענטוויקלונג. דאָס וועט מיט גאָרנישט אנרירען די טובערעניטעט פון נעגוס. אין איינגענטליכען אביסיניען וועט די מאַכט פון נעגוס אויך נישט אנגעריהרט ווערען, אויב ער וועט אננעהמען די הילף פון ראַטגעבער פון דער פעלקער-ליגע. אין די איצטיגע אַקופּירטע געגנטען וועט נאָר געהען אין דעם צי הגראר זאָל אנער־קענט ווערען אלס א טייל פון אביסיניען אדער עס דאַרף פעראייניגט ווערען צו די אנעקטירטע פראָווינצען. די איטאַליענישע פארשלאגען געהען אויך אין דער ריכטונג צו רעגולירען די מילי־טערישע פראגע אין אביסיניען. איטאליע איז גרייט נאָכצוקומען דער פעלקער-ליגע און אין דער פראַקטיק אויך ענגלאנד אין דער פראגע פון בע־גרענעצען די מיליטערישע כחות, וואָס וואָלט צו־געפאסט געוואָרען צו ערפילען נאָר פאָליציייאישע פונקציעס. דערפאר פאָדערט אָבער איטאַליען, אז אין דעם טייל אביסיניען, וואו דער נעגוס וועט בלייבען ביי דער מאַכט זאָל פאָרקומען די פול־שטענדיגע ענטוואפנונג.

ODOL

Wszelkie ciała obce winny być bezwarunkowo usunięte z jamy ustnej i zębów. Można to osiągnąć, stosując ODOL. Płyn ODOL zapobiega wydzielaniu się przykrego zapachu z ust, pasta zaś zapobiega tworzeniu się osadu i brzydkiego zabarwienia zębów.

odświeża i orzeźwia

זופּענווירפעל „ג ר א ף"
בעסטע קוואליטעט
כשר
„GRAF"
Buljon w kostkach
בהכשר הרב ר' ישעי' פירסט שליט"א, רב „עדת ישראל", וויען.

אראבער גרייטען זיך שטארק צום געג. שטרייק

ענטדעקטער געוועהר-טראנספּאָרט בעשטימט פאר סיריען

י ר ו ש ל י ם, 24 (יט"א טעלעגראפיש)
ארום דעם ענטדעקטען געוועהר-שמוגעל האָט זיך פערשפרייט א נייע ווערסיע, אז דער טראנספּאָרט איז בעשטימט פאר סיריען. אדענפאלס פאר ארץ-ישראל זיכער נישט. נישט קוקענדיג דע־רויף, פיהרען די אראבער ווייטער אַן אַנטי-יודישע אגיטאציע. טאג-טעגליך בעזוכען אראבישע דע־לעגאציעס דעם פערטרעטער פון הויך-קאָמיסאַר און האַלטען אָפּ קאָנפערענצען.

דער פערטרעטער פון הויך-קאָמיסאַר האָט פערעפענטליכט א קאָמוניקאַט, אז אין אנטווערפען פון וואנען ס'שטאמט דער געוועהר-טראנספּאָרט, פיהרט זיך אַן ענערגישע אויספאָרשונג. דער הויך־קאָמיסאַר, וועלכער געפינט זיך איצט אין לאָנדאָן האָט אויך ערקלערט, אז ס'איז נישטאָ קיין שום גרונד צו בעאונרוהיגען זיך. ער פערזיכערט, אז די שולדיגע וועלען ענטדעקט ווערען.

* * *

י ר ו ש ל י ם, 24 (יט"א טעלעגראפיש)
די אראבער גרייטען זיך שטארק צום שטרייק, וואָס איז פראקלאמירט געוואָרען אויף שבת. די וועגען וואָס פיהרען קיין חברון און ירושלים זענען בעלאגערט מיט סוחרען, וואָס פיהרען די אראבער אין די שטעט. אין שייכות דערמיט, איז אויף די וועגען פערשטארקט געוואָרען די פאָליציי-שמירה. גרויסע פאטרולען היטען די ארדנונג.

ריזיגער פראָטעסט-מיטינג געגען די רדיפות אויף יודען אין דייטשלאנד

קומט פאר זונטאג אין לאָנדאָנער הייד-פארק

ל א נ ד א ן, 24 (יט"א טעלעגראפיש)
קומענדיגען זונטאג קומט פאר אין הייד־פארק א ריזיגער מיטינג געגען די רדיפות אויף יודען אין דייטשלאנד. פון זעקס טריבונעס וועלען רעדען די אנגעזעהענסטע פערזענליכקייטען פון ענגלאנד.

פון האלאנד טיילט מען מיט, אז דאָרט ווערט געפיהרט א שארפע אקציע געגען די בע[…] טיילינונג אין דער אָלימפּיאדע אין בערלין.

SUSMANEK
דער לאנגיעהריגער קירזשנער-אטעליר פון
פיהרט אוים אלערליי
פעלץ-בעשטעלונגען
פון אייגענע און אנפערטרויטע סחורה, נעמט אויך אן רעפאראטורען לויט די נייעסע מאָדעלען, פינקטלעכע און רעעלע אויספירונג. צו קאנקורענץ-פרייזען —
פּיעטריקאווער 19, איז הוי[…]

די לייטונג פון בעוואוס־טען רעליגיעזען לערן-און ערציהונגס-אנשטאלט
„תורה ודעת"
עם ג'-ילדים (פרעבעל-שולע)
פלאַץ וואלנאשטשי 6 (נייע שטאט)
מאַכט בעקאַנט, דאָס נאָך א גרינדליכען רעמאָנט ווערט דאָס חדר רעאָרגאניזירט און פערפולקאָמט אויף אלע געביטען פון למודי קודש און למודי חול.
איינשרייבונגען פון נייע תלמידים אויפ'ן קומענדיגען שול־יאהר 1935/36 אין אלע מחלקות ווי אויך גן-ילדים (פרעבעל-שול קומען פאר יעדען טאג פון 9 ביז 1 און פון 4 ביז 6.
עלטערן! פערשרייבט אייערע קינדער אין חדר „תורה ודעת" וואו ס'וועט געלייגט גרויס אכט אויף דער ערציהונג, און דרך ארץ'דיגע אויפפיהרונג און ס'ווערט געלערנט דורך מלמדים ספעציאליסטען תורה ודרך ארץ און אלעס וואס א יודיש קינד דאַרף צו וויסען. קינדער פון 4 ביז 8 יאָהר ווערען אהיימגעפירט דורך א ספעציעלן מענש. צוליבן קריזיס הנחה-פרייזען.

לעטשניצע
פאר וועגעריש טראנסע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
לאדז, זאוואדזקא
טעל. 122-78
טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אָוונד.
וועגעריש-קראנקע, מענערשוואכע און הויט-קראנקהייטען
אנאליזען פון בלוט און אורין
די פערהיטונגס-סם ציע
אין טעטיג א נאכצען מעת לעת
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל
א בעראטונג 3 זל.

אוירען, נאז און האלז
קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z. Rakowski
פיעטריקאווער 67, טעל. 27-81
נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צוו[…]
אפעראציע א. ז. ו., ווי אויך אמבול[…]
טארישעס פון 9–2 און פון 4–8 אוונ[…]

Dr. med.
A. Rojter
הויט און וועגערישע קראנקהייטען
24 Narutowicza 24
נעמט אן פון 8 ביז 1, 3—5 און פון 8 ביז 9 אָוונד.

סטאַרשי פעלדשער
ש. דערעש
4 לוטאמירסקא 4, (האטעל-גאס)
טעל. 184-78
נעמט אן פון 8 ביז 10 פריה און פון 1.30 ביז 4 נאכמ. און פון 6–7 אָוונד.

פאר גארד.
בישוטעריע
און לאמבארד-סוויטעס
צאהלט די העכסטע פרייזען!
אלידאר פיאלקא
פיעטריקאווער 7.

DR. MED. H.
Różaner
ספעציאליסט פאר
הויט, וועגערישע און סעקסועלע קראנק.
NARUTOWICZA 9,
tel. 128-98.
נעמט אן פון 9–1 פארמ. און פון 5–9.

צאהן-ארצט
J. Karmazyn
צוריקגעקעהרט
2 POŁUDNIOWA 2
נעהמט אן פון 9—1 און פון 3—7 אָוונד.

לעטשניצע
פאר וועגעריש-קראנקע
מענער-שוואכע און הויט-קראנקהייטען
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
פּיעטריקאווער 45
טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אָוונד.
פרויען און קינדער נעמט אן א פרוי דאקטאר
א בעראטונג 3 זל.

Dr. med. H. WEISHOF
Śródmiejska 5
tel. 162-95
אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט.
נעמט אן פון 4–7 נאכמיטאג.

Dr. med.
D. Rawicz
קילינסקיעגא 49
צוריקגעקעהרט
Tel. 154-36.

Dr. med.
Jakubowicz
צוריקגעקעהרט
פאלודניאווא 9, טעל. 109-71
נעמט אן פון 10—12 און פון 4—6 אָוונד

לעזט און פערשפרייט
דעם נייעם
פאלקסבלאט

ווירקליך פאר דאמען
נאר 2 זל. ווערע פאר איבערגע־מאכט די עלטעסטע
היטען!
אויף גאנץ נייע ווי אויך נייע היטען צו
3.50
Modystka
„TOLA"
23 Zawadzka 23

געדענקט, שטשעשליווי
ביי
צום ווינטער-סעזאן, א גרויסער אויסוואהל פון
אריגינעלע בילליגער און טאמאשאווער סחורות
אויף אנציגער און פאלטענס
פון די בעסטע קוואליטעטן ווי אויך פערשידענע רעשטען
מיט 30% בילליגער
קומט און איבערצייגט אייך!
R. Szczęśliwy
לאדז, 5 נאוואמיעסקא 5
טעל. 156-09.
געדענקט פראנט II שטאק.

Dr. J. Lubicz
כירורג און ארטאפעד
צוריקגעקעהרט
9 פאלודניאווא 9
טעל. 183-17.

Dr. med.
Leon Familier
אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
6. שערפּיצן 37 (בענעדיקטא)

לעטשניצע
פון דאקטוירים - ספעציאליסטען
זגערזשער 17
טעל. 116-33
רענטגען-קאבינעט
וועגעראלאגישעס אמבולאטאריום
פון 9 פריה ביז 8 א זייגער אוונט.
וויזיט 3 זל.

איטאליענער בענוצען גיפטיגע גאזען

אביסיניער פערסמ'ען די ברונעמס

פ א ר י ז, 24 (ספ. טעל.)

פון ענגלישע קרייזן מעלדעט מען, אז אין משך פון 13. יאהרצייט פון פאשיסטישען מארש אויף רוים. וועלען די איטאליענער אנהויבען אנ'אפענסיווע אויפ'ן צפון-פראנט אויף די געביטען פון דער פראווינץ טיגרע.

אויפ'ן דרום-פראנט האט דאס מאטאריזירטע מיליטער פון גענעראל גראציאני. אין דער בעגלייטונג פון לופט-עסקאדרעס אנגעהויבען א מארש אין דער ריכטונג פון אואל-אואל אויף צפון מערב. די דאזיגע ידיעה איז אבער נישט בעשטעטיגט געווארען.

אין אדיס-אבעבא האבען זיך פערשפרייט קלאנגען, אז די איטאליענער בענוצען זיך מיט גיפטיגע גאזען און אז דער פיהרער פון דרום-פראנט נאסיבו האט בדעה אלס רעפרעסיע צו פערסמען די ברונעמס.

אנ'ארמעע פון 70 טויזענט מאן אונטער דער פיהרונג פון קריגס-מיניסטער מולינעט מאר-שירט אין דער ריכטונג פון דעסיע.

די ארמעע האט פערלאזען אדיס-אבעבא מיט 14 טעג צוריק און איז אדורכגעגאנגען 120 קילאמעטער. טויזענטער קריגער פעראייניגען זיך אויפ'ן וועג צו דער ארמעע פון קריגס-מיניסטער. די ארמעע רעקווירירט אויפ'ן וועג אין די דערפער דער פראוויאנט.

אויף דער עגיפטישער גרעניץ. דאגעגען זענען נישט צוריקגעצויגען געווארען די מאטאריזירטע אפטיילונגען. מען ערווארט, אז ענגלאנד וועט איצט צוריקציהען צוויי דיוויזיעס פון אלעקסאנדריען

דייטשע בעוואפנונגען זענען געפעהרליכער ווי מלחמה איז אפריקא

ווינסטאן טשערטשיל אין ענגלישען פארלאמענט

ל א נ ד א ן, 24 (ספ. טעל.)

בעת דער דעבאטע אין פארלאמענט האט ווינסטאן טשערטשיל אין שווארצע פארבען גערעדט וועגען די סכנה פון די דייטשע בעוואפנונגען, לגבי וועלכער עס פערבלייכט דער איטאליענישער-אביסינישער קאנפליקט. פראנקרייך האט נאר צוליב דער מורא פאר דייטשלאנד געשלאסען א אפמאך מיט איטאליען לויט וועלכען זי גיט איהר פרייע הענד אין אביסיניען.

עקספאזע פון פרעמיער קאשטשאלקאווסקי

(ענדע פון דער ו'טער זייט)

טער ווערט אונטערגענומען א אקציע צו פערקלענערן די פרייזען אויף עלעקטריע, גאז און די טאריפען פון די אונטערנעהמונגען פון עפענטליכען געברויך.

פאר דער לאנדווירטשאפט ווערט געפלאנט צו פערקלענערן אויף א העלפט דעם צושאב פון זעלבסט פערוואלטונגס-שטייער צום באדען-שטייער, פעסטשטעלען דעם מאקסימאל אפצאהל פון וועגען, אפשאפן דעם אפצאהל פאר דעם אריינפאהרען אין דער שטאט אדער אויף די מערק.

דאן וועט אויך אונטערגענומען ווערען א קאמף צו רעאליזירען די רעדוקציע פון די פרייזען אויף אינדוסטריע - ארטיקלען, עס וועלען פערקלענערט ווערען בעדייטענד די פראכט - טאריפען, א חוץ דעם וועט די רעגירונג בעטראכטען די מעגליכקייט פון פערקלענערן די בעלאסטונגען לטובת די פערזיכערונגס-אינסטיטוציעס, בעריקזיכטיגענדיג אין דער פולער מאס די גערעכטע אינטערעסען פון די ברייטסטע שיכטען פון די פערזיכערטע.

דער פרעמיער ווענדעט זיך דאן מיט א אפעל צי די מלוכה-בעאמטע וועגען ערפילען זייער חוב. דער פרעמיער רעדט נאך ווייטער וועגען דעם געפלאנטען מאראטאריום פון די חובות פון די בעאמטע און צום סוף ווענדט זיך דער פרעמיער צום סיים, אז ער זאל דעם רעגירונגס-פראיעקט פון פולמאכטען בעשטעטיגען.

נאך דער עקספאזע פון פרעמיער קאשטשאלקאווסקי איז דער סיים צוגעטרעטען אויסצוואוהלען א קאמיסיע פון 20 מאן, וואס זאל בעטראכטען דעם פראיעקט וועגען די פולמאכטען. דאס אפשטימען איבער דער קאמיסיע האט געדויערט איבער דריי שעה. עס זענען אין איהר נישט געוועהלט געווארען קיין איין יוד און נישט קיין איין אוקראינער. דער אוקראינישער קלוב האט דאן אפגעגעבען א ערקלערונג, אז אין דער קאמיסיע איז נישט אריין קיין פארשטעהער פון די אוקראינער. די יודען האבען דערמאנט, אז מען האט נישט פארגעלעגט אין דער קאמיסיע קיין יודישען פארשטעהער.

ווען די קאמיסיע איז זיך שפעטער צוזאמענגעקומען אויף דער ערשטער זיצונג, איז מצד דעם יודישען קאלא צוקאאפטירט געווארען דער יודישער דעפוטאט ראזמארין.

וו א ר ש א, 24 (טעלעפאניש)

אין קלוב פון סיים "קארעספאנדענטען איז היינט געקומען דער פרעמיער קאשטשאלקאווסקי, ווי אויך דער וויצע פרעמיער קוויאטקאווסקי. זיי זענען בעגריסט געווארען דורך דער פרעזעסין, פרוי אסבערג. דער פרעמיער האט א לענגערע צייט פערבראכט אין א געשפרעה מיט די זשורנאליסטען.

ביי אויפברויזונגען און פערדרייאונג, מאגען-ווערטאגען, ברעכונג, קאפ-מישונג, קאפ-ווערטאג, שווינדלען פאר די אויגען, נערוועזישקייט, שלאפלאזיגקייט, אלגעמיינע אבשוואכונג, אונלוסט צו דער ארבייט, ווירקט ערפאלגרייך דער געברויך פון נאטירליכען ביטערוואסער Franciszka Józefa און פערלייכטערט די בלוט-צירקולאציע. פרעגט דאקטוירים. צו בעקומען אין אלע אפטייקען און ספלאד-אפטעקשנעס.

קורצע ידיעות

ל א נ ד א ן, 14 (ספ. טעל.)

דער גענעראל-סעקרעטאר פון דער פעלקער-ליגע אווענאל איז נעכטען אנגעקומען קיין לאנדאן, וואו ער וועט אפהאלטען א רייה קאנפערענצען מיט דער בריטישער רעגירונג. נעכטען האט ער קאנפערירט מיט דעם מלוכה-סעקרעטאר אין אויסערן-מיניסטעריום וואנסיטארד און היינט וועט ער זיך צוזאמענקומען מיט'ן אויסערן-מיניסטער האאר.

אין שייכות מיט די ידיעות פון רוים, אז מוסאליני זאל האבען געפאדערט אפצולעגען דאס איינפיהרען אין לעבען די סאנקציעס, בכדי צו האבען צייט אדורכצופיהרען שלום-אונטערהאנדלונגען, דריקט מען אין לאנדאן אויס די מיינונג, אז אוועגאל קאנפערירט מיט דער בריטישער רעגירונג וועגען דער דאזיגער פראגע.

וו א ר ש א, 24 (טעלעפאניש)

אין ווארשא האט געוויילט דער פארשטעהער פון וועלט-פערבאנד פון די פוילישע יודען ה' פרענקעל ער האט אפגעהאלטען בעראטונגען מיט א רייהע געזעלשאפטליכע טוער. עס איז בעשלאסען געווארען צו בילדען א פעראייניגטען קאמיטעט פון פוילישען יודענטום, וואס וועט צוזאמען מיט'ן וועלט-פערבאנד פון פוילישען יודענטום זיך פערנעהמען מיט'ן פערטיילען דאס געלד, וואס איז געזאמעלט געווארען פאר די פוילישע יודען.

פ א ר י ז, 24 (ספ. טעל.)

אין די פאליטישע קרייזען, האט ארויסגערופען א גרויסע פעראינטערעסירונג די נאך נישט בעשטעטיגטע ידיעה וועגען א פ"וב פון פערשטענדיגונג צווישן פראנקרייך און דייטשלאנד. ריבענטראפ זאל אין א האלב אפיציעלען כאראקטער קומען קיין פאריז.

פון בערלין מעלדעט מען, אז איגגיכען זאל ריבענטראפ בעשטימט ווערען אלס מיניסטער אהן א טעקע. עס האנדעלט זיך וועגען דעם, אז ער זאל זיך קענען בעטייליגען אין די זיצונגען פון מיניסטערן-ראט.

פ א ר י ז, 24 (ספ. טעל.)

היינט איז דא געעפענט געווארען דער 32-טער קאנגרעס פון דער ראדיקאלער פארטיי.

איטאליען צוריקגעצויגען א דיוויזיע פון ליביען

ל א נ ד א ן, 24 (ספ. טעל.)

דאס צוריקציהען איין איטאליענישע דיוויזיע פון ליביען, וואס איז נעכטען מיטגעטיילט געווארען פון לאוואל'ן, האט אין לאנדאן נישט געמאכט קיין גרויסען איינדרוק, מען ווייזט דא אן, אז דאס צוריקציהען די דאזיגע דיוויזיע פון ליביען קיין טריפאליס איז נאר א פארמעלער זשעסט אבער נישט קיין קאנקרעטער. די אפטיילונגען, וואס זענען צוריקגעצויגען געווארען זענען געשטאנען

Dr.
R·Zalcwasser
כירורג
צעגעלניאנא 19, טעל. 125-17
נעמט אן פון 1–2 און פון 4–6.30.

Dr. med. H. LUBICZ
פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקה.
צעגעלניאנא 7 (פריהער 43), טעל. 141-32
צוריקגעקעהרט
עמפפאנגס-שעה'ן 8–10, 12–2 און 5–8 אווענד,
זונטאג פון 9–11 בייטאג און יום-טוב פון 9–1

Dr. med.
Sadokierski
כירורג פון צייהן און יאסלעס
Piotrkowska 164 tel. 114-20
צוריקגעקעהרט

Łódź, Zawadzka 11
tel. 202-86
A. Ogórek
אין נייטען קוואליטעט בעקומט מען נור ביי
מאדערנע דאמען-שיך
בעמערקונג: א ספעציעלע אפטיילונג פון מענער-שיך

TSRR
TORGSIN
OGÓLNOZWIĄZKOWE ZJEDNOCZENIE DLA HANDLU Z CUDZOZIEMC.
MOSKWA, KUZNIECKIJ MOST 14
אנווייזונגען אויף אלע שטעדט פון סאוו.-רוסלאנד אויף „טארגסין" נעהמט אן:
Bank Gospodarstwa Krajowego און אפטיילונגען
Bank P. K. O. אני אפטיילונגען (פ.ק.א. ביי אלע פאסט-
Państwowy Bank Rolny (№ 22 000 אמטען קאנטא
Powsz Bank Kredytowy S. A., און אפטיילונגען
Bank Zachodni S. A., Tow. „Hias" Powsz. Bank Związkowy, Bank Handlowy, Bank Związku Spółek Zarobkowych, D/B T. Bunimowicz, Wilno
Oddz. Banku Drezdeńskiego w Gdańsku און אנד.
ווערט-בריף נעהמען אן אלע פאסט-אמטען. פאדערט די נייע פרייז-קוראנטען מיט די פערקלענערטע פרייזען.
אינפארמאציעס קריגען אלע דערמאנטע אינסטיטוציעס חי אויך די געזעלשאפט „היאס"
WARSZAWA, Plac Grzybowski 10
Tel. 275-63.

Dr. Wolkowski
238-02 טעל.

Dr.
B. Robinzon
אינערליכע קראנקהייטען
10 Pomorska 10
פראנט II שטאק, טעל. 131-86
נעמט אן פון 6 ביז 8 אווענד.

Dr. REICHER
פאלודניאווא 28, טעל. 201-93
ספעציאליסט
פאר מענער-שוועכע-בעהאנדלונג
סעקסועלע בעראטונגען און פסיכא-אנאליזען
נעמט אן פון 8–11 פון 5–8 אווענד.

Dr. med.
HALTRECHT
ספעציעל-ארצט פאר הויט,- געשלעכטס-קראנקהייטען און מענער-שוועכע
פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21
עהמט אן פון 8 פריה ביז 2 מיטאג און פון 5 ביז 9 אוו.
זונטאג פון 10—1 מיטאג. אלע ארט אנאליזען
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזן

אנאנסען
— אין —
פאלקסבלאט
האבן גרויס ערפאלג

Luksus
za niską cenę
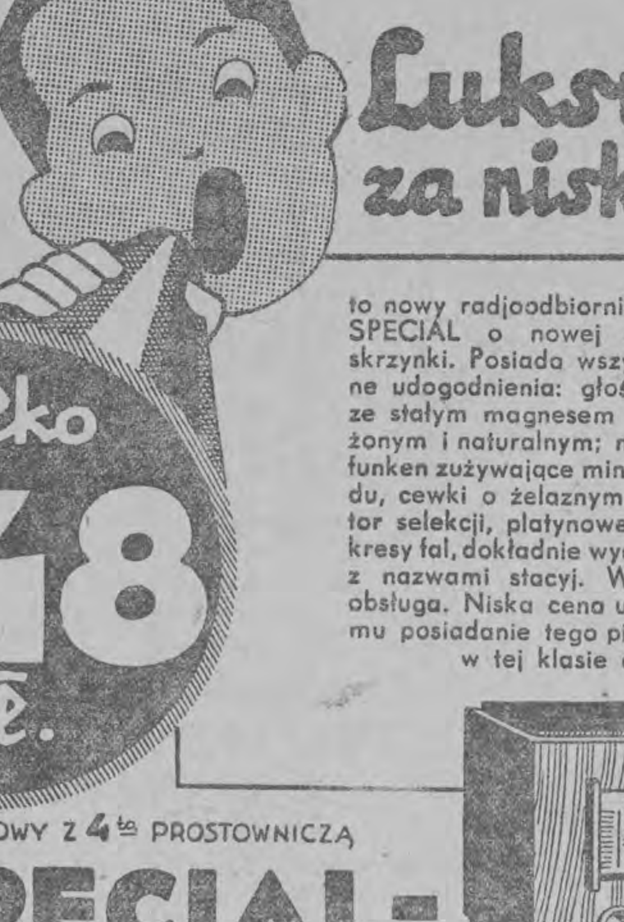
tylko 248 zł.
to nowy radjoodbiornik TELEFUNKEN SPECIAL o nowej estetycznej linji skrzynki. Posiada wszystkie nowoczesne udogodnienia: głośnik dynamiczny ze stałym magnesem o tonie nieskażonym i naturalnym; nowe lampy Telefunken zużywające minimalną ilość prądu, cewki o żelaznym rdzeniu, regulator selekcji, platynowe kontakty, 3 zakresy fal, dokładnie wycechowaną skalę z nazwami stacyj. Wyjątkowo łatwa obsługa. Niska cena umożliwia każdemu posiadanie tego pierwszorzędnego w tej klasie aparatu

3-LAMPOWY Z 4-tą PROSTOWNICZĄ
SPECIAL-TELEFUNKEN
MISTRZ TONU, PRECYZJI i FORMY

צום אנהויב פון נייעם טעטיגקייטס־יאהר פון דער לאדזער ציוניסטישער ארגאניזאציע

דער היגער ציוניסטישער קאמיטעט פערענדיגט שוין אלע פארבערייטונגען צום אנהויב פון נייעם טעטיגקייטס־יאהר. לויט דעם אנגעצייכנטען פלאן וועט געפיהרט ווערען אין היינטיגען יאהר א ברייט פערצווייגטע טעטיגקייט אויף אלע ציוניסטישע ארבייטס־געביטען.

וויינ בייר־אקציע

אין הסכם מיט׳ן בעשלוס פון ציוניסטישען קאמיטעט ווערט אויף חודש נאוועמבער פראקלאמירט א גרויסע ווערביר־אקציע, כדי צו פערשטארקען די רייהען פון דער ארגאניזירטער ציוניסטישער מחנה אין אונזער שטאט. אין דער אקציע האבען שוין אנגעמאלדען זייער אנטייל א גרעסערע צאהל ציוניסטישע עסקנים און די עלטערע מיטגלידער פון די אלגעמיין־ציוניסטישע יוגענד ארגאניזאציעס. אין צוזאמענהאנג דערמיט וועלען אויך איינגעארדענט ווערען א גאנצע רייה אויפקלערונגס־פערזאמלונגען אין די פערשידענע טיילען פון שטאט.

קולטור־רעסארט

די לייטונג פון קולטור־רעסארט איז צוגעטרעטען צו בענייען איהר טעטיגקייט. שוין אין די טעג הויבען זיך אן די למודים אויף די העברעאישע אווענד־קורסען. עס ווערען געעפענט גרופען פאר אנפענגער, אוואנסירטע און א העכערער קורס פאר תנ״ך, העברעאישע ליטעראטור און געשיכטע, וועלכע וועלען געפיהרט ווערען דורך די בעדייטענדסטע פעדאגאגישע לעהרער־כחות אין אונזער שטאט.

עס ווערען אויך ווייטער פארטגעזעצט די העברעאישע נאכמיטאג קורסען פאר קינדער פון די פאלקס־שולען. די דאזיגע קורסען ערמעגליכען די קינדער פון אונבעמיטעלטע עלטערען צו ערלערנען די העברעאישע שפראך.

עס ווערט געמאכט פארבערייטונגען צו דער ערעפנונג פון פאלקס־אוניווערזיטעט. אויסער די רעפעראטען אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, וועלען אויך פארקומען סיסטעמאטישע פארלעזונגען אין די ציוניסטישע אבטיילונגען אין די פעריפעריעס פון שטאט.

טוריסטען־אויספלוגען קיין א״י

די טוריסטען אפטיילונג ביי דער היגער ציוניסטישער ארגאניזאציע ארדענט איין סיסטעמאטישע טוריסטען רייזעס קיין ארץ־ישראל. די רייזעס קומען פאר אידיוידועל יעדע 2 וואכען דורך קאנסטאנץ מיט די שיפען „פאלאניא“ און קאשצושקא“. די טוריסטען אבטיילונג מאכט אלע בעמיהונגען צו פערלייכטערען דאס בעקומען פון דער וויזע און זארגט פאר די בעקוועמליכקייטען פון איהרע טוריסטען.

זאל „פילהארמאניע“ טעל. 213-84

מארגן, שבת, דעם 26-טען ה. ה. 8.30 אווענד

רעוועלאציאנס־אויפטריט פון דער אונפערגלייכליכער מייסטערין פון ווארט און קינסטלערישן שפילען

DORA KALINÓWNA

אין א גאנץ נייעם אין לאדז אונבעקאנטען רעפערטואר.

ביים קלאוויר: ARTUR BALZAM

בילעטען צום פרייז פון 1 זל. פערקויפט די קאסע פון „פילהארמאניע“.

דער וועד הלאומי פון כנסת ישראל צו די יודישע קהלות אין גלות

(אויפרוף)

15 יאהר איז געווארען זינט עס עקזיסטירט און איז טעטיג דער קרן־היסוד, דער אויפבוי־פאנד פון ארץ־ישראל. דאס יודענטום פון אלע גלות לענדער ווייס, וואס דער דאזיגער פאנד האט אויפגעטון פאר דער אויפריכטונג פון לאנד און לטובת די שפעריישע לייסטונגען פון די שבי ציון, די צאהלרייכע יחידים, וועלכע האבען דאס לאנד שוין בעזוכט האבען עס אויך געזעהען מיט זייערע אייגענע אויגען.

די כנסת־ישראל, וועלכע נעמט ארום מיט איהר ארגאניזאציע דעם בענייטען ישוב אין לאנד, האלט עס פאר איהר פליכט עפענטליך מודיע צו זיין פאר׳ן גאנצען פאלק וועגען דעם גרויסען אנטייל פון קרן־היסוד אין דער מעכטיגער ענטוויקלונג פון אונזער לאנד און אונזער ישוב. דער קרן־היסוד האט אויפגעשטעלט דערפער און קאלאניעס. געשטיצט די עליה אין אלע איהרע פארמען, פערפעסטיגט און אויפגעהאלטען דאס העברעאישע דערציהונגס־וועזען, געשטיצט די מעדיצינישע אנשטאלטען, מיטגעהאלפען דער ענטוויקלונג פון אינדוסטריע און געדינט אלס אנהאלט און שטיצע פאר יעדער בוי־ און שאפונגס־ווערק.

די גרויסע עליה און דער מעכטיגער דראנג פון די יודישע מאסען קיין ארץ־ישראל שטעלען איצט דעם „קרן־היסוד“ פאר א דרינגענדיגער נויטווענדיגקייט, כדי צו בעפרידיגען די פאדערונג פון צעהנדליגער טויזענדער, וואס לעכצען נאך לאנד־ווירטשאפט און כדי צו פערפעסטיגען די פונדאמענטען פון אונזער נאציאנאלער היים.

מיר ווענדען זיך צו אייך, טייערע ברידער, יודישע פיהרער און פרנסים, בערעכטיגטע פערטרעטער פונ׳ם ארגאניזירטען יודענטום אין גלות, איהר זאלט מיטהעלפען דער גרויסער ארבייט פון קרן־היסוד דורך בעשטימען פאר איהם א געהעריגען טייל פון די הכנסות פון דער קהלה. דער מנהג צו בעטייליגען די יודישע קהלות אין גלות אין דער פערפעסטיגונג און פערברייטערונג פון יודישען ישוב אין ארץ־ישראל האט עקזיסטירט אין אלע צייטען. גרויס איז די חשיבות פון דער דאזיגער פליכט אינ׳ם איצטיגען ענטשיידענדען מאמענט פאר דעם גורל פון אונזער פאלק און זיין צוקונפט אין לאנד.

מיר זענען זיכער, אז אונזער רוף פון ציון און ירושלים וועט געפינען דעם געהעריגען אפקלאנג אין אייערע הערצער און צייכענען.

די לייטונג פון וועד־הלאומי פון כנסת־ישראל אין ירושלים.

מילך־צענטראלע אין לאדז וועט צושטעלן טעגליך 50.000 ליטער

(א) דעם 11טען נאוועמבער ה.י., דאס הייסט אינם יאהרטאג פון פוילענס בעפרייאונג, וועט אין לאדז אויף גדאנסקא 126-8 געעפענט ווערען דער ערשטער אין פוילען צענטראלער מילך־זאמעלפונקט.

דער זאמעלפונקט ווערט איינגעארדענט אין א ספעציעלער געבוידע און וועט פערמאגען די נייעסטע מאשינען, געבראכט פון שוועדען און דייטשלאנד.

די מילך וועט ספעציעל דעזינפעקצירט ווערען און מעכאניש פונאנדערגעגאסען אין פלעשלעך.

דערווייל וועט די צענטראלע צושטעלען טעגליך אין לאדז 15-20 טויזענד ליטער גאראנטירטע מילך און מיט דער צייט וועט דער סכום פערגרעסערט ווערען ביז 50 טויזענד ליטער טעגליך.

ערב די אונאפהענגיגקייטס־פייערונגען

(א) דעם 11. ק. ח., אין דעם יאהרטאג פון פוילענס בעפרייאונג וועלען אין לאדז פארקומען פערשידענע ערנסטע אימפרעזען און פייערונגען, לויט א גענוי־פעסטגעשטעלטען פראגראם.

קומענדיגע וואך וועט וועגען דעם ענין פארקומען א ספעציעלע זיצונג פונ׳ם בעשטענדיגען קאמיטעט, אונטער׳ן פארזיץ פון שטאט־פרעזידענט גלאזעק.

פליטים פון דייטשלאנד

פרויען ביז 35 מענער ביז 45 יאהר, וואס ווילען פאהרען קיין פאלעסטינא, דארפען זיך צו רעגיסטרירען ביז דעם 28 אקטאבער ביים קאמיטעט סעקרעטאר שפארן פון 1 ביז 3 נאכמיטאג.

מעלדונגען נאך דעם 28 אקטאבער וועלען נישט בעריקזיכטיגט ווערען. מען דארף מיטברענגען: רייזע פאס, בערופס־צייגניש, עווענטועל פארטיי־בוך.

פערזאמלונג אין „התאחדות“

מארגען שבת נאכמ. קומט פאר אין אייגענעם לאקאל א בעריכטס־פערזאמלונג פון דער לעצטער פלענום־זיצונג פונ׳ם אל־פוילישען פ״ט־ראט אין ווארשא. רעפערירען וועט ה׳ ד״ר ח. בערלאס.

אויף דער לעצטער זיצונג פון יעד פון דער לאדזער התאחדות פארטיי איז בעשלאסען געווארען צו בענייען די טעטיגקייט פון דער יודישער פאלקס אוניווערסיטעט, די לייטונג פון דער פאלקס־אוניווערסיטעט האבען איבערגענומען די ה״ה: פראפ. ב. ברעטהאלץ און מאג. ל. ראסין.

טויט־שיכור

(א) אויף וואולטשאנסקא 43, אין גאס, האט מען נעכטען ביינאכט געפונען ליגען א טויט־שיכור׳ע גאסען־פרוי, וועלכע פאגאטאוויע האט אפגעפיהרט אין 7־טען קאמיסאריאט.

פארלעזונג פון דיכטער יצחק קאצענעלסאן

היינט פרייטאג 9 אין אווענד וועט אין דער לאד זער יודישער געזעלשאפט פאר לאנקענטשאפט. דער דיכטער יצחק קאצענעלסאן פארלעזן זיינע נייעסטע דיכטערישע ווערק.

דיכטער קאצענעלסאן טרעט לעצטענס זעלטען אויף אין דער עפענטליכקייט, צוליב דעם ציהט זיין מארגענדיגע פארלעזונג א בעזונדערע אויפמערקזאמקייט, בפרט נאך, וואס מיר וועלען האבען די געלעגענהייט צו הערען פון דיכטער אליין פארלעזן זיינע נייעסטע ווערק. אגב איז דאך בעקאנט, אז דיכטער קאצענעלסאן איז א גלענצענדער רעציטאטאר און אלע זיינע רעציטאציעס האבען שטענדיג גרויס ערפאלג.

עלעגאנטע הערען פראנען די פלעגאנטע Hückel הוט

נעקויפט אין דעם נייעם פרעכטיגן איינגעארדנטן הוט־געשעפט

Hückel

S. A. (w)

Łódź, Piotrkowska 88.

פאר הונגער

(א) אויף דער לאגעווניצקא 1 איז אוועקגעפאלען פאר הונגער און אויסשעפונג דער היימלאזער 62-יעהריגער ראמאן קוויאווא.

פאגאטאוויע האט איהם ערטיילט ערשטע הילף און אפגעפיהרט אין שטאטישען זאמעלפונקט

זעלבסטמארד

(א) אין זיין „וואוינונג“ — אין א קעמערל אויף קאלישער 38 האט זיך אויפגעשניטען דעם בויך דער 40-יאהריגער ארבייטסלאזער זיגמונט מארקאווסקי.

פאגאטאוויע האט איהם אין א שווערען צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל.

אונטערגעווארפענע קינדער

(א) אין דער אפטיילונג פאר געזעלשאפטליכער שוץ אויף זאוואדזקא 11 האט מען אונטערגעווארפען א 2-יעהריג יונגעלע.

אויף זגערזשער 24 אין טויער, האט מען אונטערגעווארפען א מיידעלע פון אומגעפעהר 4 חדשים אלט.

ביידע אומגליקליכע קינדער זענען איבערגעשיקט געווארען אין דערציהונגס־הויז.

גנבות

(א) ביי הערש קאלושינער׳ן פון פוטער־לאגער (אויף פריוואטיטס־פלאץ 10) האבען גנבים ארויסגעגנבעט פעלעכלעך פאר אנ׳ערך 1.000 זלאטים

* * *

(א) ביי יוזעף ריכטער׳ן פון דער פאבריק (אויף סקארופקי 19) האט מען ארויסגעגנב׳עט סחורה פאר אנ׳ערך 5.000 זלאטים.

* * *

(א) ביי „קויליך און גאלדא“ (מעכאנישע וועשעריי אויף וואולטשאנסקא 257) האט מען צוגעגנב׳עט פערשידענע מלבושים פאר 4000 זלאטים.

א הויזווירט געשלאגען פון זיין שומרים זוהן

(א) סטאניסלאוו מיראווסקי — א סטרוזש׳ס א זוהן פון גארוטאוויטשא 35, איז ארויף צום באלעבאס פונם הויז, מיראסלאוו לענטשיצקי מיט דער בקשה, ער זאל איהם ארויסגעבען א בעשייניגונג, אז ער האט דאס רעכט בחנם צו געניסען פון א וואוינונג אין דעם הויז.

דער באלעבאס האט געזאגט „לא“.

האט מיראווסקי געכאפט אנ׳אייזערנעם דרענגעל און איהם געשפאלטען דעם קאפ.

פאליציי האט דעם שלעגער ארעסטירט און פיהרט אנ׳אויספארשונג.

א פאטאלער שפרונג

(א) אלפרעד זוואט (פון דאנובארטשיקאוו 13) איז נעכטען געווען טויט־שיכור, און אז ער האט געוואלט אויף אנ׳אקראבאטישען אופן אראפשפרינגען פון טראטוואר, אויפ׳ן רייזמאנט־פלאץ האט ער זיך שטארק צושעדיגט, און מ׳האט איהם געמוזט העלפען דורך פאגאטאוויע

אונטערן שאטען פון בלומען

(א) ערווין עס האט א פרוי, מיט וועלכער ער איז סעפארירט.

ער האט אבער חשק געקראגען מיט איהר ווידער צו לעבען, איז ער נעכטען צו איהר געקומען אין איהר בלומען־געשעפט אויף קאפערניקא 19, און זיך אנגעהויבען אויסצוטענה׳ן.

זי האט נישט געמאכט קיין לאנגע שהיות, נאר גערופען איהרע שכנים, דאס פאר־פאלק באלעסלאוו און העלענא מיקאלסקי און צוזאמען האבען זיי אזוי צוהורג׳ט עס׳ן, אז ער וועט פערשפארען א פאר טעג צו עסען...

פאגאטאוויע האט איהם געמוזט קומען ראטעווען.

א צווייט בוך פון ד״ר רוזשאנער

אונזערע לעזער זענען גוט בעקאנט די בעלערענדע העכסט־אינטערעסאנטע ארטיקלען פון ד״ר רוזשאנער וועגען סיפיליס־קראנקהייט. מעהר ווי א האלב יאהר פלעגען זיך כסדר בעווייזען יעדען פרייטאג די דאזיגע ארטיקלען.

יעצט ווערט פערטיג א ספעציעלע זאמלונג פון די דאזיגע ארטיקלען, וועלכע וועלען זיך בעווייזען אין א פערבעסערטער קארעגירטער פארם אין א בעזונדערע בראשור.

דאס וועט זיין דער צווייטער טייל פון בעקאנטען בוך א. ג. „פאלשע חרפה“.

קינא „RIALTO“ פשעיאזד 1

היינט און פאלג. טעג! די שטענדיג רייצענדע

אין דער ווינער מוזיקאלישער קאמעדיע פון דער פראדוקציע 1935/36

CLO-CLO

„דאס מעדעל פון בודאפעשט“

אין די נעקליבענע ראלען: Hans Moser

Lęo Slezak, Ralf Wanka

רעזשי: W Turżański מוזיק: Fr. Lehar

אנהויב 4 א זייגער, שבת און זונטאג 12 בייטאג.

אויף די פרימארגן סעאנסן זענען די פרייזן פון 80 גר.

proszki „KOWALSKINA“

STOSUJE SIĘ PRZY UPORCZYWYCH BÓLACH GŁOWY

FABR. CHEM.-FARM. „AP. KOWALSKI“ WARSZAWA

Casino

אנהויב 6, 8 און 10 שבת און זונטאג 12

גישט געהעכערטע פרייזען פון די פלעצער

באר הייבט און מארגען

נאך יעדען סעאנס פון פרעהליכסטען פוילישען פילם

„WACUŚ“

מיט Adolf Dymsza

וועט אויפטרעטען נאך זייער צוריקקומען פון אויסלאנד דער פאפולערסטער אין אייראפא

Chór Dana

אין זייער נייעם שלאגער־פראגראם

סאליסטען:

MIECZYSŁAW FOGG

I ADAM WYSOCKI

טוריסטען-אָפּטיילונג ביי דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע.

אינדיווידועלע טוריסטען-רייזעס קיין ארץ-ישראל

דורך קאָנסטאַנץ מיט די שיפען „פּאָלאָניאַ" און „קאָשציושקאָ". אינפאָרמאַציעס און איינשרייבונגען אין ציוניסטישען ביוראָ (שרודמיעסקאַ 29).

„אויפגעציכט איבער' קינד און דער יוגענד"

אונטער דעם נאָמען ווערט געעפענט א גרויסע אויסשטעלונג

דעם 1־טען נאָיועמבער ד. י. עפענט זיך אין זאַל פון דער האַנדעלס־באַנק (אל. קאָשטשושקי 15) אַ גרויסע אויסשטעלונג א. נ. „אויפציכט איבערן קינד און דער יוגענד" אין לאָדז און אין לאָדזער וואָיעוואָדזטווע. דער גרויסער זאַל פון דער באַנק ווערט הערליך דעקאָרירט און צוגעגרייט צו דער גרויסער אימפּרעזע. ביי דער אַרבייט איז בעשעפ־טיגט אַ גאַנצער שטאַב אַרכיטעקטען און אינזשי־ניערען, וועלכע זאָרגען דערפאַר, אַז די אויסשטע־לונג זאָל זיין אימפּאָזאַנט.

די פייערליכע ערעפנונג קומט פאָר ד. 1־טען נאָוועמבער 1 נאָכמ. אין דער געגענוואַרט פון פאָרשטעהער פון דער מאַכט, פערטרעטער פון גע־זעלשאַפטליכע אינסטיטוציעס. אין דער אויסשטע־לונג בעטייליגען זיך 65 אינסטיטוציעס און פרי־וואַטע פירמעס.

שריפטשטעלער י. מ. ניימאַן אין לאָדז!

נעכטען איז קיין לאָדז געקומען אונזער בע־ליבטער בן־עיר, דער שריפטשטעלער און זשורנאַ־ליסט י. מ. ניימאַן, וועלכער וועט זיך בעקענען מיט'ן געזעלשאַפטליכען לעבען ביי אונז אין שטאָט.

רעכטע „פּועלי ציון" פאַר דער פּראָפעסיאָנע־לער בעוועגונג

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער אַלגעמיינער אַקציע, וואָס קומט פאָר אין לאַנד פאַר דער פּראָפעסיאָנעלער בעוועגונג, האָבען די רעכטע „פּועלי ציון" איינגעאָר־דענט די וואָך צוויי מיטינגען, פאַר פּליישער און בוי אַרבייטער, שבת פריה רופען זיי אַ מיטינג אין „מאָמוס" פאַר אַרבייטער פון אַנדערע פאַכען, און זונטאָג פאַרמיטאָג פאַר טראַנספּאָרט־אַרבייטער.

מעלדונגען

העבּרעאישע און ענגלישע אָוונט־קורסען ביי דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע שרודמיעסקאַ 29.

איינשרייבונגען אויף העברעאישע אָוונט־קורסען פאַר אָנפאַנגער און אַוואַנסירטע ווי אויך אויף די נאָכ־מיטאָג־גרופּען פאַר שול־קינדער נעמט אָן דער סעקרע־טאַריאַט טעגליך פון 8—10 אָוונט. ס'ווערען אויך אָנ־גענומען איינשרייבונגען אויף ענגלישע קורסען אין די זעלבע שעה'ן.

פון אגודת לומדי שעורי ערב שע״י צא״י

זונטאָג מוצאי יום־טוב איז פאָרגעקומען אין איי־גענעם לאָקאַל נאָוואָמיעסקאָ 4 די יעהרליכע גענעראַל־פערזאַמלונג אונטערן פאָרזיץ פון חבר טוביה' ראָזאַנעס. נאָכדעם ווי עס ווערט אָפּגעגעבען דער טעטיגקייטס־בע־ריכט און אויסגעדריקט אַ דאַנק די אָפּטרעטענדע פער־וואַלטונג ווערט דורך די חברים אויסגעוועהלט אַ פרישע ליטונג אין פאָלגענדען צוזאַמענשטעל: פערוואַלטונג: אברהם יעקב פישהאָף, ישראל לעסמאַן, און משה פישעל פינקעלשטיין. אין רעוויזיאָנס: מיכאל באַראַוויעצקי, אלי' הערץ.

איגוד ציונים מדינתיים בלאָדז (פּילסודסקיעגאָ 57)

היינט פרייטאָג ד. 25־טען פּינקטליך 8.30 אָוונט קומט פאָר אַ קאָלעקטיווער רעפעראַט מיט דיסקוסיעס. עס נעמען אָנטייל די חברים שעפּסיק, קאַרא, יודעל און הערשקאָוויטש. איינגאַנג פריי.

זשט. מ. ס. (וואָלטשאַנסקאַ 35, טעל. 121-58)

די נאָהענטסטע אויספלוגען

זונטאָג, ד. 27 ה. ח. קומט פאָר אַנ'אויספלוג אויף דער אויסשטעלונג פון האָלץ־שניצונגען און צייכנונגען וועגען מאַרשאַל פּילסודסקי אין אי. פּ. ס. זאַמעלפּונקט 11 אַ זייגער פריה אין לאָקאַל פון דער געזעלשאַפט.

פון 1—4 נאָוועמבער ה. י. קומט פאָר אַ 3־טאָגיגער אויספלוג נאָך קראָקאָ. אינפאָרמאַציעס און איינשרייבו־נגען אין סעקרעטאַריאַט.

אימפּרעזעס.

פרייטאָג ד. 25 ה. ח. פּונקט 9 אַ זייגער אָוו. קומט פאָר אין אייגענעם לאָקאַל אַ רעציטאַציע - אָוונט פון דיכטער יצחק קאַצענעלזאָן. אין פּראָגראַם אייגענע שאַפו־נגען. איינגאַנג פריי.

זונטאָג ד. 27 ה. ח. פּונקט 5 אַ זייגער פאַרנאַכט קומט פאָר אין לאָקאַל פון דער געזעלשאַפט אַ חברישער טיי־אָוונט. איינגאַנג פאַר מיטגלידער און געסט.

שפּראַך־קורסען אין זש. מ. ק.

די לעקציעס פון די קורסען פון ענגליש (פאַר אָנ־פאַנגער און אַוואַנסירטע) און פראַנצויזיש האָבען זיך אָנגעהויבען דעם 24 ה. ח. די לעקציעס ווערען אָנגע־פיהרט דורך לעהרער ספּעציאַליסטען און קומען פאָר 2 מאָל וועכענטליך. דער אָפּצאָהל איז אַ מינימאַלער.

ווייטערדיגע איינשרייבונגען אויף נייע קאָמפּלע־טען פון ענגליש און פראַנצויזיש, ווי אויך אויף די קור־סען פון יודיש, שפּראַך און ליטעראַטור, העברעאיש און עספּעראַנטאָ, נעמט אָן דער סעקרעטאַריאַט פון דער גע־זעלשאַפט אין די אַמטירונגס־שעה'ן.

הנחה־בילעטען אין שטאָטישען טעאַטער און קינאָס

דער סעקרעטאַריאַט פון דער געזעלשאַפט גיט אַרויס טעגליך פון 10—2 און 6—10 אָוו. הנחה־בילעטען אין שטאָטישען טעאַטער און קינאָס. די בילעטען אין שטאָטי־שען טעאַטער זענען גילטיג יעדען מאָנטאָג און דינסטאָג; די הנחה בעטרעפט 50%.

גימנאַסטישע קורסען פאַר דאַמען

פון 1־טען נאָוועמבער ה. י. ווערט געעפענט אין זש. מ. ק. אַ גימנאַסטישע קורס פאַר דאַמען. די איבונגען קומען פאָר ביי קלאַוויר־בעגלייטונג. איינשרייבונגען נעמט אָן דער סעקרעטאַריאַט.

„ל״רנט אַ פאַך!

אין די פּראָפעסיאָנעלע לערן־וואַרשטאַטען פון דער געזעלשאַפט „אָרט" קאָן מען זיך איינשרייבען אויף פאָלגענדע פאַכען:

1) מעכאַנישע רונדטריקאָטאַזש־אַרבייט. 2) מעכאַנישע רונד־זאָקען־אַרבייט; 3) מעכאַנישע הילפס־אַרבייט פון דער ווירקער־בראַנזשע: שפּולען, קעטלען; 4) סוויטער־שטריקעריי; 5) אויסאַרבייטונג פון הענדשקעס; 6) מעכאַנישע וועבעריי; 7) פרויען־שניידעריי מיט צושניידען; 8) וועש־נייהעריי מיט צושניידען; גאַרסעטען־אַרבייט מיט צושניידען; 10) אָנדולאַציע און האָר־פאַרבען; 11) מאַניקור; 12) הוט־פוצעריי; 13) האַנד־שטיקעריי און מאַשין־האָפט.

די קליידער־שאַפע

(ענדע פון דער 9 זייט).

אפשר וועל איך אַזוי אַרום געווינען איהר פריינד־שאַפט און וועל ווייטער מעהר נישט דאַרפען זיך אויסבעהאַלטען פון איהר?

דאָס האַרץ מיינס איז דערוויל געגאַנגען האַסטיג אויף און אָפּ. איך האָב אין דער איינער סעקונדע אפילו געהאַט צייט צו הערען, ווי הויך עס האָט געשלאָגען.

איך האָב געהערט, ווי די פרוי האָט געשאַרט מיט דער האַנט אין דער הויך אויף דער שאַפע. איך האָב זיך שוין געמאַכט גרייט זי צו בעגעגענען. האָב אויף שנעל פערשפּילעט דאָס העמד ביים האַלז, האָב אָנגעשטעלט אַ פריינדליכען שמייכעל אויף מיי־נע ליפּען.

איך האָב געהערט, ווי די פרוי האָט גערעדט צו זיך אַליין. זי האָט אַרויסגעשיפּעט עטליכע שטאַרקע זידעל־ווערטער. זי איז, קענטיג, געווען בייז, נישט־צופרידען מיט עפּעס.

איהר האַנט האָט זיך אַלץ געשאַרט איבער דער גאַנצער לענג פון דעם לייסטעל, דאָרטען, וואו דער שליסעל האָט, נאָך מיין מיינונג, זיך געזאָלט געפי־נען. ווידער האָט זי אַרויסגעמורמעלט עפּעס אַ שימפּף־וואָרט און איז אָפּגעגאַנגען פון דער שאַפע. איך האָב געהערט איהר שווערען טריט איבער דעם צימער. זי האָט פערלאָזען דעם צימער און צוגעמאַכט מיט אַ קלאַפּ די טיר הינטער זיך. וואָס פאַר אַ גליק, וואָס איך האָב געהאַט אַ טעות, ווען איך האָב גע־מיינט, אַז מיין פרוי האָט אַרויפגעלעגט דעם שלי־סעל אויף דער שאַפע!

באַלד נאָך דעם איז מיין פרוי אַריינגעקומען. זי האָט, שטעלט זיך פאָר, אַרויפגעלעגט די האַנט אויף דער שאַפע האָט אַרונטערגענומען פון דאָרטען דעם שליסעל און געעפענט פאַר מיר מיין געפענגעניש.

זי האָט זיך איבערגעשראָקען אויף טויט, ווען זי האָט מיך דערזעהען. מיין פּנים איז געווען ווייס ווי קרייד; איך האָב געציטערט מיטן גאַנצען קערפּער ווי אין פיבער. פון דעם שמייכעל, וואָס איך האָב געהאַט אָנגעשטעלט אויף מיינע ליפּען, איז מעהר קיין שפּור נישט געבליבען.

איך האָב איהר דערצעהלט וואָס עס האָט פּאַ־סירט, און זי האָט מיר צוגעזאָגט, אַז זי וועט מעהר קיינמאָל נישט אַרויפלייגען אַ שליסעל אויף אַ שאַפע. ווען זי וועט איהם וועלען ערגעץ בעהאַלטען.

איך האָב זיך אַרויפגעשטעלט אויף אַ בענקעל, האָב ווידער אַרויפגעלעגט דעם שליסעל אויף דער שאַפע, איך האָב באמת נישט געקענט פערשטעהן, פאַרוואָס די באַלעבאָסטע האָט איהם דאָרטען נישט געקענט געפינען.

דאָס מזל האָט מיר צוגעשפּילט. אָבער נאָך איצט, אין אַזוי פיל יאָהרען אַרום, פערכאַפּט מיר נאָך אַלץ דער אָטעם יעדען מאָל, ווען איך טראַכט וועגען יענער שרעקליכער מינוט. וואָס איך האָב דורכגעלעבט אין דער קליידער־שאַפע, אין מיין לאַנ־גער, ווייסער נאַכט־העמד.

אויף מאָרגען זענען מיר אַוועקגעפאָהרען פון שטאָט. איך האָב נישט געוואָלט מעהר בלייבען אין איין שטאָט מיט דער שרעקליכער שאַפע.

קיינער, קיינער קען נישט אויסטראַכטען אַזעלכע ווילדע, געוואַגטע סיטואַציעס, ווי עס שאַפט אַמאָל דאָס לעבען אַליין.

טעאַטער, מוזיק און פערוויילונג (קאָמוניקאַטען)

פּרעמיערע מיט דינה האַלפּערן אין „ראָזמאַיטאָשטשיי"

היינט פרייטאָג קומט פאָר די סענסאַציאָנעלע פּרע־מיערע „די אונגעזעצליכע פרוי" מיט די יונגע קינסט־לערין דינה האַלפּערן אין דער הויפּט־ראָל. אין דער פּיעסע „די אונגעזעצליכע פרוי" בעווייזט זיך די יונגע קינסטלערין דינה האַלפּערן אין איהר גאַנצען פּראַכט און גלאַנץ.

„די אונגעזעצליכע פרוי" איז געשפּילט געוואָרען אין וואַרשאַווער „סקאַלאַ" טעאַטער איבער 200 מאָל מיט דינה האַלפּערן אין דער טיטעל־ראָל.

מאָרגען שבת 4.15 ביי טאָג ווערט געשפּילט צו בי־ליגע פּרייזען די קאָמעדיע מיט געזאַנג „דער פּינטשע־ווער ווירש". אויף דער ביי טאָג־פּאָרשטעלונג קאָן יעדער בילעט (אַחוץ גאַלעריע) מיטנעמען אַ קינד ביז 8 יאָהר אין גאַנצען אומזיסט.

שבת אין אָוונט — „די אומגעזעצליכע פרוי".

די לעצטע טעג „בר־מצוה" און „געלעבט און געלאַכט" אין קינאָ „טשאַרי".

די צוויי 100 פּראָצענטיגע יודישע פילמען: „בר־מצוה" און „געלעבט און געלאַכט" געהען די טעג אַראָפּ פון עקראַן אין „טשאַרי".

שוין די לעצטע טעג וועלען מיר קענען בעוואונדערן די בעסטע יודישע אַקטיאָרען, וואָס אַמעריקאַ פערמאָגט. ווי: באָריס טאָמאַשעווסקי, ס. רעכטצייט, באָריס ראָזענ־טאַל, הײַמי דזשייקאָבסאָן, מרים קרעסין, יוסף בולאָוו. מנשה סקולניק, מאַקס ווילנער און אַנדערע.

אַחוץ די יודישע קינסטלער בעטייליגט זיך אין דעם פילם דער וועלט־בעריהמטער אָבער־קאַנטאָר יאָסעלע ראָזענבלאַט, וועלכער איבעראַשט דעם עולם מיט זיין גע־זאַנג. און צו דעם נאָך די וואונדערבאַרע יודישע מוזיק.

ערעפנונג פון ווינטער־סעזאָן מיט אַ שלאַגער־פּראָגראַם אין „מאַלינאָוואַ זאַל".

ווי מיר דערוויסען זיך, שפּאָרט נישט די דירעקציע פון „מאַלינאָוואַ זאַל" קיין שום קאָסטען און גרייט צו אַ שלאַגער־פּראָגראַם פון 1־טען נאָוועמבער ד. י.

עס זענען ספּעציעל אָנגאַזשירט געוואָרען אויס־לענדישע קרעפטען צו דער ערעפנונג פון ווינטער־סעזאָן. צווישען אַנדערע וועלען אויפטרעטען פּרעמירטע שעהנ־הייטען פון כאָרעגראַפישער קונסט. ס'איז צו האָפען, אַז דער „זאַל מאַלינאָוואַ" מיט אַזאַ שלאַגער־פּראָגראַם וועט זיכער האָבען אַ גרויסען ערפאָלג.

קאָנצערט פון דאָראַ קאַלינובנאַ אין פילהאַרמאָניע

מאָרגען שבת, דעם 26־טען אָקטאָבער 8.30 אָוונט קומט פאָר אין זאַל פילהאַרמאָניע אַ קאָנצערט פון דער בעקאַנטער מייסטערין פון וואָרט און פון קינסטלערישן שפּילען דאָראַ קאַלינובנאַ. דאָס וועט זיין אַנ'איינציגער אויפטריט פון דער אונפערגלייכליכער אַרטיסטין, וועגען וועלכער עס האָט זיך אַרויסגעזאָגט מיט אונגעהויערן ענטוזיאַזם די גאַנצע פּרעסע.

דאָראַ קאַלינובנאַ האָט פאַרגעגרייט אַ ספּעציעלען נייעם פּראָגראַם, וואָס וועט זיכער האָבען דעם גרעסטען ערפאָלג.

פון פּוילישען טעאַטער

אין שטאָטישען פּוילישען טעאַטער ווערט היינט געגעבען אַ פּרעמיערע. עס ווערט געשפּילט הוגאָ האַפּ־מאַנסטאַלס „קאַזשדי טשלאָוויעק", אינסצעניזירט און רעזשיסירט פון הענריק שלעטינסקי.

דאָס זעלבע שטיק ווערט שבת און זונטאָג ווייטער געשפּילט.

שבת 5 נאָכמיטאָג און זונטאָג 4 ביי טאָג ווערט גע־שפּילט „אוטשעקלאַ מי פּשעפּיורעטשקאַ".

ראַדיאָ־פּראָגראַם

פרייטאָג, ד. 25־טען אָקטאָבער

6.34 — גימנאַסטיק, 6.50 — פּליטען. 7.20 — ידיעות. 7.55 — אינפאָרמאַציעס. 8 — אודיציעס פאַר שולען. 11.57 — צייט־סיגנאַל. 12.03 — ידיעות. 12.15 — אודיציע פאַר שולען. 12.40 — פראַגמענטען פון אָפּערעס. 1.25 — פאַר פרויען. 1.05 — פון אַרבייטס־מאַרק. 1.35 — פּליטען. 3.12 — בערזע. 3.25 — עקס־פּאָרט. 3.30 — פּליטען. 4 — שמועס פאַר קראַנקע. 4.15 — קאָנצערט. 4.45 — אודיציע פאַר עלטערע קינדער. 5 — רעפּאָרטאַזש. 5.15 — אַ מינוט פּאָעזיע. 5.20 — געזאַנג - רעטשיטאַל. 5.40 — פּליטען. 5.50 — ראַט־געבער פאַר ספּאָרטלער. 6 — קאַמעראַל - קאָנצערט. 6.30 — לאָדזער סצענע. 6.45 — פּליטען. 7.20 — רעקלאַמע־קאָנצערט. 7.35 — ספּאָרט. 8 — אַקטועלער מאָנאָלאָג. 8.15 — קאָנצערט. 9 — אָוונט־ידיעות. 10.45 — קאָנצערט. 11 — ידיעות, קאָמוניקאַטען. 11.05 — טאַנץ מוזיק.

שבת, ד. 26־טען אָקטאָבער

6.34 — גימנאַסטיק. 6.50 — פּליטען. 8 — אודי־ציע פאַר שולען. 11.57 — צייט־סיגנאַל. 12,03 — ידיעות. 12.15 — פּליטען. 1.30 — מיר פערבעטען צום טאַנץ (מוזיק. אודיציע פון פּליטען). 2.25 — בער־זע. 2.30 — מוזיק. 3.15 — וואַרשאַווער בערזע. 3.25 — אונזער ים־האַנדעל. 3.30 — סערענאַדעס. 4 — לעק־ציע פראַנצויזיש. 4.15 — פידעל־קאָנצערט. 4.45 — „גאַנץ פּוילען זינגט". 5 — רעפּאָרטאַזש. 5.15 — נייעס פון פּליטען. 5.50 — אונזערע שטעט און שטעטלעך. 6 — הערשפּיל. 6.30 שמועס. 6.40 — אויסשטעלונג פון דער געזי. „קראַפּלאַ מלעקאַ" אין לאָדז. 6.45 — קאָנ־צערט. 7.20 — רעקלאַמע - קאָנצערט. 7.35 — ידיעות. 7.40 — ספּאָרט. 7.50 — אַקטועלער שמועס. 8 — „ווי מיר זענען סטודענטען" — מוזיקאַלישע אודיציע. 8.45 — אָוונט־ידיעות. 9 — אודיציע פאַר פּאָליאַ־קען אין אויסלאַנד. 9.30 — פרעהליכע סירענע. 10.30 — „פון די איטאַליענישע אָפּערעס" (פּליטען). 11 — ידיעות, קאָמוניקאַטען. 11.05 — טאַנץ־מוזיק.

נייע דערגרייכונגען אויפ'ן ראַדיאָ־טעכנישען געביט

די גרויסע מאַסען ראַדיאָ־אַמאַטאָרען וועלען זי־כער קענען אָפּשאַצען די אַרט ראַדיאָ־אַפּאַראַטען ווי „אַמ־באַסאַדאָר" און „ספּעציאַל", פּראָדוצירט דורך דער פּוי־לישער געזעלשאַפט „טעלעפונקען". די דאָזיגע אַפּאַראַטען זענען געבויט פון אינלענדישע רויה־שטאָפען, מיט די הענד פון פּוילישע אַרבייטער, און זענען פּאַקטיש אויס געצייכענט אין דער טעכנישער הינזיכט. „אַמבאַסאַדאָר" און „ספּעציאַל" האָט אַ ברייטען אָפּזאַץ אין אייראָפּאַ און אין אויסלאַנד, פערברויכענדיג זעהר ווייניג שטראָם. דער דינאַמישער הילכער איז איינמאָנטירט אין אַ שעהן אַקוסטישע פון אַ נייער ליניע קעסטעל און בעזיצט אַ רייכען, נאַטירליכען טאָן, אַלעס איז אויסגעצייכענט, פערלייכטערט אַלזייטיג דורך די בילדונגס - לאַבאָראַ־טאָריומס. מיט איין וואָרט די פּוילישע געזעלשאַפט „טעלעפונקען" האָט ווידער אַמאָל בעוויזען, אַז זי שטרעבט צוגענגליך צו מאַכען די ברייטע מאַסען די אמת'ע אידעאַלע ראַדיאָ־אַפּאַראַטען.

זאַל „פילהאַרמאָניע"

שוין אין עטליכע טעג אַרום אַנ'אינטערנאַציאָנאַלער

טאַנץ־פעסטיוואַל

— (אויף אויסדויער) —

גענויערעס אין די אַפישען.

קאַדיע מאָלאָדאָווסקי

((ענדע פון דער 10 זייט).

לאַנד אונם פירטען — אין פּוילען געשטרייקט און געהונגערט, פערשיקט פון פּאַריז, געוואָגלט אין האָלאַנד, דערנאָך אין אַנטווערפּען" —

קען ער דעם טרויער פון הונגער,
דעם ריטם פון מאַרשען,
פון באַיאָנעטען דעם שטאָלענעם שטראַהל,
ער קען די ווערטער
און קען דעם ניגון פון „אינטערנאַציאָנאַל"
(ז. 47)

ער — און אויך זיין דיכטערין — קען דעם ריטם פון מאַרשען: —

אַ גרויער שטראָם,
קאַסקעטען,
פּעטשבער,
פּנים'ער,
אין שטרויען - הוט,
און טריט,
און טריט,
און טריט,
אין ווייסער בלאַסקייט בויגען זיך בולוואַרען,
אין גרוי, אין שטויב, אין בוים
קומט דאָ פּאַריז
אויף ראַנדעוואו מיט קאָמונאַרען.
(ז. 56)

אַזעלכע — ריין און שעהן קלינגענדיגע — שטעלען זענען דאָ אַ סך אין „פרײַדקע". ס'איז נישט קיין גאַנצע זאַך, אָבער ס'איז רייך אין אַזוינע עכט פּאָעטישע פערזען.

און דער עיקר איז, וואָס עס ווינקט־אָן אויף יענעם איבערגאַנג פון ביטערען סאַטירישען שפּאָט צום מעהר רוהיגען און מעהר קינסטלערישען הו־מאָר, וועלכער פיהלט זיך אין די דער לעצטער אָפּ־טיילונג פון קאַדיע מאָלאָדאָווסקיס נייער לידער־זאַמלונג.

דער הומאָר איז געקומען אין צייט.

דער דיכטערין איז שווער געווען — און זי איז נישט די איינציגע דיכטערין, וועמען עס איז שווער — צו פעראייניגען קעמפערישקייט מיט קונסט. זי האָט אויף „דזשיקי גאַס" געזעהען „שאַרף די טאָ־נעדיגע וואָך, געזעהען, אַז טאָג - טעגליך —

קייט איז אַ בלוטיגער פּאָל — קלינגען אַלע גלעקער מיט אומגליק, טישען — מיט הונגער און דער בּאָרוועס — מיט אינטערנאַציאָנאַל"; זי האָט געזעהען, אַז — „יודען וואוינען דאָ — אַ פאָלק צום אויסגעהן פאַר געלעכטער — עס ליפערט פאַר דער וועלט בראַקירטע סחורה — און בלוט פון זיהן און טעכטער".

און איך—מען טויט אויף מיר דאָ מיט די פינגער
אָט זי, די זינגערין,
אַ רוח אין איהר מאַמען,
זי שלעפּט זיך דאָ אַרום
און פלעכט פון אונזער אומגליק גראַמען...

דער הומאָר העלפט איהר צו „פלעכטען פון אומ־גליק גראַמען" און צו פעראייניגען קעמפערישקייט מיט קונסט. דער הומאָר שטעהט איהר ביי אין יע־נעם געמיטסצושטאַנד, ווען —

מיין שלעפּ־שיף,
מיט צעאָדערטער פאָהן,
מיט צעשלאָגענע שויבען...
און איך, דער טרויעריגער קאַפּיטאַן,
האָט צעטריבען די ווערטער די שטילע,
די טויבען...
(ז. 61)

זי רופט צוריק איהרע טויבען, די ווערטער. און עס מאַכט נישט אויס, וואָס זי זאָגט נאָך אַלץ, אַז—

איך פיהל אַזוי דייטליך אויף זיך איצט מויז בעט־לעריש העמד,
און אַזוי איבעריג זענען פון ווערטער די זיידע־נע לאַטעס.
עס איז מיר דערווידער און פרעמד
דאָס געשריי אַרום מיר און דער טומעל:
פון ווערטער דער טרייפענער שעטנז,
(ז. 62)

זי האָט שוין געגעוג הומאָר מיט אַ שמייכעל צו פערגלעטען די סחורה צווישען דעם בעטלערישען העמד און די זיידענע לאַטעס פון ווערטער.

דער הומאָר קומט איהר צונוץ אויב נישט אויף צו בעפרייען זיך פון דעם „בעטלערישען העמד", איז אויף צו וויסען ווי צו שעצען „פון ווערטער די זיידענע לאַטעס"....

אייער באַגאַזש ווערט אָפּגענומען פון דערהיים און צוגעשטעלט קיין ארץ־ישראל

דורך PRZEDBORSKI, KOLNER i S-ka, Łódź, Sienkiewicza 6

ביליג און שנעל. קלינגט טעל. נומערן 129-25 און 247-75

פריינט און לייענער פון די „ליטעראַרישע בלעטער"

(בריף אין רעדאַקציע)

די ווערביר־ אַקציע פאַר די „ליטעראַרישע בלעטער„ ווערט ווייטער געפיהרט דורך ל. זילבער־בערג, וועלכער וועט אויך די טעג בעזוכען. איהר ווערט געבעטען איהם העלפען מיט מעגליכע אָנ־ווייזונגען פון אייערע נאָהענטע און פריינט, וועל־כע וועלען אויך אָבאָנירען די „ליטעראַרישע בלע־טער".

רעדאַקציע
„ליטעראַרישע בלעטער"
וואַרשע.

אומזיסטע לעקציעס עספּעראַנטאָ אין לאָקאַל פון דער עספּעראַנטאָ־געזעלשאַפט

מיטוואָך, ד. 30־טען ד. ח. 9 אָוו. קומט פאָר אין לאָקאַל פון דער עספּעראַנטאָ־געזעלשאַפט (פּיעטרק. 108) אַ אומזיסטע פּראָבע־לעקציע פון עספּעראַנטאָ מיט דער נייעסטער מעטאָדע. איינ־שרייבונגען נעמט אָן דער סעקרעטאַריאַט פון דער געז. יעדען דינסטאָג, מיטוואָך, און דאָנערשטאָג פון 9 ביז 11 אָוו.

קאָנפיסקירט

עס איז קאָנפיסקירט געוואָרען דער אָקטאָבער נומער פון „יונגער קעמפער" דער חודש־זשורנאַל פון דער „באָראָכאָוו־יוגענד".

5 שרודמיעסקא 5
„SALUS“

אין עמפפעהלט א רײכען אויסוואהל שיך
פון הערן, דאמען און קינדער.
צו זעהר נידעריגע פרייזן. ארבייטסגאראנטירטע

דער ניי-ערעפענטער
לוקסוס-שיך-מאגאזין א. פ.

ערעפנונג פון הערבסט-סעזאן!

מיר מאכען בעקאנט דעם ג׳ פובליקום אז דער פילם „DWIE JOASIE“ וועלען מיר דעמאנסטרירען נאר ביזן 28-טען ד. ח.

„DWIE JOASIE“

הערליכע זוניגע קאמעדיע, אין דער הויפטראלע: די קעניגין פון פוילישן עקראן JADWIGA SMOSARSKA און דער ליבלינג פון די פרויען Fr. BRODNIEWICZ

MICHAŁ ZNICZ, INA BENITA i ALEKSANDER ZELWEROWICZ

הנחה-קופאנען זונטאג אונגילטיג.
אנהייב 4 נאכמ. שבת און זונטאג 12 בייטאג.
פרייזן פון די פלעצער: 1 פלאץ 1,09 זל. 2 פלאץ 90 גר. 3 פלאץ 50 גר.

הלאנג-קינא-טעאטער
PRZEDWIOŚNIE
זשעראמסקיעגא 74/76
(ווינ קאפערניקא)
הייבט אויף פאלגענדע טעג

דאנערשטאג, פרייטאג, שבת און זונטאג, ד. ה. דעם 24-טען, 25-טען, 26-טען און 27-טען אָקטאָבער ד. י.
אויף דער ביהנע! פערבאנד פון די ארטיסטען פון די פוילישע ביהנעס. אונטער דער קינסטלערישער לייטונג פון JERZY DARSKI
פרעזענטירט די גרויסע שלאגער-רעווי
פיל מיט הומאר, סאטירע, געזאנג
און טאנץ א. ז.

„אבער הומאר איז דא“

ס׳נעמען אנטייל: H. Gryczynska, Trio Armanow, M. Boczkowski, J. Darski, Duet Lasotta, Zosia Dworzanka i in.

לעבעדאוו. פענאמענאלער מענש מיט אן׳אייזערנע נאז

אויפן עקראן: „KABIRIA“, אנה. 6 נכ. שבת, זונטאג, יום-טוב 2 בייט. פרייזן פון 54 גר. ביז 1,09 זל. Dyr. Znamirowski, Kapelm. Kochanowski

דאס בילינסטע טעאטער אין לאדז
קינא-רעוויו
AMOR
89 פאמארסקא 89, טעל. 250-48

ווּאס ווערט דעמאנסטרירט אין

Palace קינא

מארגן פון 12—4 זײנען די פרייזן פון די פלעצער פון 80 גר

מיט
Paula Wessely

Sascha, Wiedeń .פראד

דער גרעסטער יודישער ווינער רעזשיסער WALTER REISCH
האט געשאפען א געניאל מייסטערווערק

„עפיזאר“

אלע ארט גארדינען

און קאפען, טיולענע און קארענקאווע, ווי אויך א גרויסען אויסוואהל פון טיול און שאטקע פון מעטער. פערשידענע קאפעס פון פלוש, גאבעלין, בראקאט און זײדענע. צו בעקומען ביי

L. Elbaum, Łódź, Nowomiejska 26

פראנט 1-טער שטאק

ס׳ווערען אנגענומען אלע ארט בעשטעלונגען פון די נייעסטע פאסאנען.

• וויכטיג •
פאר יעדער פירמע!

ווילט איהר אייער געשעפט
זאל האבען די געהעריגע
רעקלאמע? בעשטעלט אייערע
דרוק-ארבייט

אין דער בעוואוסטער
שנעל-דרוקעריי
בראמבערג
8 צעגעלניאנא 8 פראנט
טעל. 255-09.
שעהן און פינקטליך אויסגעפערטיגט.
—— ביליגע פרייזען. ——

שעהן
מאדערן
פינקטליך

דאס עלעקטראטעכנישע ביורא
„SIŁA i ŚWIATŁO“
פון וו. קרוקאווסקי
23 פאלודניאווא 23, טעלעפאן 139-32
נעמט אן דורכצופיהרען אינסטאלאציעס פון ליכט און קראפט. קויפט און פערקויפט מאטארען און ערלעדיגט אלער ארט עלעקטרישע איינריכטונגען
אויף לייכטע בעדינגונגען
ביליג, רעיעל, שנעל און פינקטליך!
ספעציעלע ווערקשטאט פאר מאטארען-רעפעראטור.

א נייע גרופע פון
העברעאיש און ענגליש
הויבט אן דעם אונטעררויכט דעם 29-טען ד. ח.
איינשרייבונגען און אינפארמאציע: פויליש-פאלעסטינער האנדעלס-קאמער, פיעטריקאווער 113.

רעפארמאציע-פילען
מיט דער מארקע גייסטליכער בעקאנט פון יאהר 1602 רעגולירען דעם מאגען, שיצען פון רעומאטיזם, לעבער-ליידען, ... ענען די ... אטרעטיזם ... בלוט און מאגען ... שטילען די יסורים פון הע... מאראידען רייניגען דאס בלוט און ביי נעגוגנגען ... אבסטרוקציע—גינסטיגע ... דורכרייניגונגס-מיטעל.
צו נעמען ביז 1 אדער 2 פילען א נאכט.
פרייז פון א שאכטעל 1.35.
צו פערלאנגען אין די אפטייקען און סקלאדען מיט׳ן גייסטליכען (Zakonnik)

Skład Przyrządów Przeciwpożarowych „PERKUN“
Łódź, Kilińskiego 146
tel. 201-33
עמפפעהלט: פיאנאווע לעש-אפאראטען (גאשניצעס) Perkun די טרוקען-פראשקאווע גאשניצעס „Uniwersalna“ וואס ווירקען אונטער דעם דרוק פון קויהלען-וויער. אויטאמאבילען-גאשניצעס און אנד. ווי אויך זאפאסען לאדונגען צו אלע סיסטעמען גאשניצעס. סאלידע בעדינונגען צוגענגליכע פרייזען. — פאכמענישע איבערארבייטונג פון אלע ארט גאשניצעס.

אויטאגענישע שווייסונגען
מעטאל-בעארבייטונג
שלאסעריי-ארבייטען
מאשינען-טיילען
פון ווערקצייג
פירמע אויס ביליג

J. REDER, Łódź
11-טער ליסטאפאד 11-13

שטוהלען און פאטעלען
(געבויגענע ווינער)
צו פאבריקס-פרייזען עמפפעהלט
Wytwórnia Mebli Giętych „HERKULES“ Cegielniana 16
w podwórzu.

Doktór
A. S. TENENBAUM
ספעציאליסט פאר לונגען און אינערליכע קראנקהייטען
Piotrkowska 109, tel. 220-25
powrócił.

Lecznica dla zwierząt
Mag. Wet. H. WARRIKOFFA
ul. Kopernika 22, tel 172-07
אפטיילונגען: אינערליכע און כירורגישע פאקען-שטעלען פון הינד געגען משוגעת שערען הינד און פערד. בעדער פון הינד קאווען פערד, נעמען קאפיטעס.
עמפפאנגס-שטה׳ן איז דער לעטשניצע פון 9—1 און 3—6 נ״מ
שבת פון 9—1 און 3—$4^1/_2$.

מעטאל-בעטען
מאטראצען אלער ארט
קינדער-וועגעלעך
אין א רייכען אויסוואהל
וויזשימאטשעס, אייז-קאסטענס, פעלד-בעטען פאטענט „Perfekt“ א. ד. גל. קויפט מען
אמביליגסטען אין דער עלטסטער
און רעיעלסטער פירמע
J. B. WOŁKOWYSKI
עקזיסטירט פון יאהר 1896
פאבריקס-לאגער
לאדז, נארוטאוויטשא 11
טעל. 137-70
געדענקט דעם אדרעס!
ספעצ. רעפעראטור-ווערקשטאט און לאקערער.

Dr. med.
G. GERSZTAJN
ספעציאליסט פאר אויגען-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
Traugutta 12, tel. 175-10
נעמט אן פון 11 ביז 2 און פון 5 ביז 8.30

Laboratorjum analiz lekarskich
„SANITAS“
Wólczańska 41, tel. 232-94
פיהרט אויס אלע ארט אנאליזען פון בלוט אורין, פלעגמע א. א.
טויפן טעלעפאנישע פערלאנג. שיקט מיר נאך אטעריאל און שיקען אפ די אנאליזען אהיים

שייטלען
מיט פאריזער שרינדן
און פערטיגע שייטלען
ביי קערש.
סקווערנאווא 15

Dr. med.
H. HAMMER
ספעציאליסט פאר אקושעריע
און פרויען-קראנקהייטען
וואוינט יעצט
11 li stopada 32 (róg Gdańskiej
Telef. 128-39 .טעלעפ
נעמט אן פון 3 ביז 7 אווענד.

ד״ר
ס. קאנטאר
ספעצ. פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען (טעגער-שוועכע)
פיעטריקאווער 90
טעל. 129-45.
נעמט אן פון 8—2 נ״מ און פון 6—9 אוו.

צאהן-ארצט M. URBACH-KWALOWA
פאמארסקא 10
נעהמט אן פון 11—2 און 4—7 אווענד.

קויפט פון דער ערשטער קוועלע!
קינדער-וועגעלעך
מעטאל-בעטען
אין פאבריק
„DOBROPOL“
Piotrkowska 73 אין הויף

ד״ר מעד.
ווּיקטאר מיללער
אינערליכע קראנקהייטען
(ספעצ. רעוומאטישע קראנקהייטען)
שענקיעוויטשא 40, טעל. 146-11.
נעמט אן פון 4.30 ביז 7 אוו.
אבינעט פון פיזיקאלישע טעראפיע.

Dr.
L. Suchowczycki
כירורג
Gdańska 11
טעל. 123-47 (רוג קאנסטאנטינער)
POWRÓCIŁ.
נעהמט אן פון 4—6 נאכמ.

Dr. med.
Z. DATYNER
אורולאג
ספעצ. פאר נירען, בלאז און אורין-קראנקה.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95,
נעמט אן פון 9—11 און פון 6—8 אווענט

ד״ר העללער
ספעצ. פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע
8 טראוגוטא 8, טעל. 179-89
נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אווענט
זונטאג פון 10—2 מיטאג.
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.
אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזן

LEK.-DENTYSTA
H. Berlin-Raabowa
przyjmuje obecnie
Zamenhofa 6, tel. 177-32
front III p. od 3—7.

Dr. med.
Niewiażski
ספעציאליסט פאר טריפער, סיפיליס
און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג
פון מענער-שוואכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
פראנט, 1-טער שטאק.
נעהמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.
זונטאג און יום-טוב פון 9—1 פארמיטאג.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען

Dr.
W. ŁAGUNOWSKI
POWRÓCIŁ
spec. chorób wenerycznych, seksualnych i skórnych
(Gabinet Roentgeno- i światło-lecznicy)
Piotrkowska 70, tel. 181-38
Przyjmuje: od 8^{30} do 1^{30} rano, od 1-ej do 2^{30} pp. i od 6 do 8^{30} wiecz
w niedzielę i święta od 10 r. do 1 pp.

DR. MED.
Szymon Grynberg
פילסודסקיעגא 55, טעל 168-58
(ארדינירט זומער אין ווישניאווא-גורא)
צוריקגעקעהרט
נעמט אן פון 3 ביז 5 נאכמיטאג.

Dr. med.
M. TAUBENHAUS
ספעציאליסט
פאר אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
פטרהיטונג געגען שוואנגערשאפט
זגערזשער טעל. 11, 246-09
נעמט 4—8 אבן פון ווענד.

Dr. med.
GUSTAW KOHN
געוועזענער אסיסטענט פון דעם גינעקאלאגישען קליניק אין פאריז.
(ספעצ. פאר פרויען-קראנקהייטען און שוואנגערשאפט).
דיאטערמיע, עלעקטראקאגולאציע.
נעהמט אן אין לאדן
פילסודסקיעגא 51, טעל. 170-03
נעהמט אן פון 8—10 און פון 4—6 נאכמ.

Lekarz-dentysta
S. Babad
פאמארסקא 22, וו. 6
נעמט אן טעגליך פון 10—2 און 3—8 אוו
קינסטליכע ציינער
ווערן אויסגעפערטיגט פינקטליך אויפ׳ן ארט

Dr. med.
P. Braun
ספעציאליסט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען
וואוינט יעצט פיעטריקאווער 81
טעל. 100-57.
נעמט אן פון 8—1 און פון 4—8 אוונט

PHILIPS-RADJO

W NAJWIĘKSZYM ŁÓDZKIM AUTORYZOWANYM
SKŁADZIE PHILIPSA

NA RATY

GRIMM i KAMIEŃSKI, ŁÓDŹ, PIOTRKOWSKA 64. — TELEFON 206-26.

NA RATY FOTO-KODAK GRAMOFONY Gloriaphone 10 ZŁ. miesięcz. GRIMM i KAMIEŃSKI Łódź, PIOTRKOWSKA 64. Tel. 206-26. BEZ ZALICZKI

KINO TEATR METRO PRZEJAZD 2
אנהייב 4 א זייגער
שבת און זונטאג 12 בייטאג

היינט און פאלגענדע טעג! מעכטיג פילם-מייסטערווערק רעזשי: Cecil B. de Mille

„קריין-צוגען"

אין די הויפטראלען: Loretta Joung, Henry Wilcoxon i J. Schildkraut

פאספארטום און הנחה-בילעטען א חוץ אמטליכע אונגילטיג.

KINO TEATR ADRIA GŁÓWNA 1
אנהייב 5 א זייגער
שבת 8, זונטאג 1 און 8 א זייגער

„די פרעהליכע אלמנה"

רעזשי: Ernst Lubitsch · מוזיק: Franciszek Lehar · אין די הויפטראלען: MAURICE CHEVALIER i JEANETTE MACDONALD

ליבע! מוזיק! גלעלכטער! טעמפא! הערליכע אויסשטאטונג! אויסערן פראגראם: קאלירטער פילם און אקטואליטעטן P.A.T.

פרייזן פון די פלעצער: אויפן ערשטן סעאנס פון 50 גר. די איבעריגע סעאנסן: 54 גר. 85 גר. און 1,09 זל. אנהויב 4 נאכמ. שבת און זונטאג 12 בייטאג

קלאנו-קינא-טעאטער **CORSO** לעגיאנוב 2/4
היינט און פאלגענדע טעג
...נזער קאנקורענצלאזער פראגראם

„BENGALI"

היינט פרעזענטירן מיר דאס אונגעוועהנליכע עמאציאנירנדע, ע מייסטערווערק א. נ.

אין די הויפטראלען: — GARY COOPER, T. TONE, C. BURKE

גלענצענדער עפאפיי, געשפילט אויפ'ן גרונד פון העלדישקייטען אין אינדיען.

אויסערדעם: קלאנג-אקטואליטעטן, אויך פון P.A.T. אנהייב 4.30 נאכמ., שבת און זונטאג 12.30 בייטאג.

אויף די ערשטע סעאנסן און פריהמארגען-סעאנסן זענען די פרייזן פון 54 גראשען.

קלאנג-קינא **CAPITOL** זאוואדזקא 16

היינט און פאלגענדע טעג!

„דאס קליינע מאמעלע" (Kleine Mutti)

מיט **Franciszka GAAL**

אויפן ערשטן סעאנס און פריהמארגנ-פארשטעלונגען זענען די פרייזן צו 54 גר.

RAKIETA
...טענקעוויטשא 40 טעל. 141-22
...אנהויב אין געוו. טעג 4 א זייגער נאכמ.
...שבת, זונטאג און יום-טוב 12 בייטאג.

פרייז פון אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער נור 1 זלאטי

קליינע אנאנסען

פרייז פון אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער נור 1 זלאטי

פרייע פאסטענס

ס'ווערט געברויכט פון זאפארט ... קוואליפיצירטער שטריקער - געזעלען. ...צו מעלדען זיך אגראדאווא 12/14 אין ...ער שולע פון 9 ביז 1

שטרימף-ארבייטער, האנד, מעגליך מיט מאשינען געזוכט. אפערטען אין אד-מיניסטראציע אונטער „A. B."

עס ווערט געברויכט פון באלד א קוואליפיצירטע מאשינערין צו סוועטערס. ...אפיאל, פילסודסקיעגא 2.

ס'ווערט געזוכט א קוואליפיצירטע ...שפולערין. צו ערפאהרען יאקובא 8, ...אטענשטיין, 2 שטאק.

ס'ווערט געזוכט א שוסטער-געזעלען צו בעשטעלטע ארבייט. פולנאצנא 12, ...ביים שוסטער.

א קוואליפיצירטע קעטלערין צו שטרימף קען זיך מעלדען קילינסקיעגא 21, וו 7

ראקאלען

פון זאפארט צו פערמיטען א פראנ-...טאווע וואוינונג פון 1 צימער מיט קיך און 2 צימערן מיט אלע בעקוועמליכ-קייטען. שטערלינגא 5 (נאווא-טארגאווא), ...ביים ווירט.

לאדזשי קען בעקומען איינער אדער 2 פערזאן ביי אנ'אינטעליגענטער פא-מיליע. צו ערפאהרען סאסנאווא 28 וו.14.

אנ'אויסמעבלירט ציבער מיט אלע בעקוועמליכקייטען צו שלאפען פאר 2 יונגעלייט. זגיערסקא 7, וואוינונג 6, ...ערטער.

עס ווערט געזוכט 1 אדער צוויי יונגעלייט צו שלאפען. לעגיאנוב 5/7, ביי פוקס. 2248

פון זאפארט איבערצוגעבען א דריט צימער פאר א יונג פאר-פאלק. צו ער-פאהרען ביי וואלף איזביצקי, פולנאצנא 18 וואוינונג 17.

לאדזשי קענען בעקומען 2 בעסערע יונגעלייט ביי אנ'אנשטענדיגער פאמיליע. צו ערפאהרען לעגיאנוב 12 (זשעלאנא), וואוינונג 40. 2159

לאדזשי קענען בעקומען 2 אינטע-ליגענטע יונגעלייט, עווענטועל פרייליינס ביי אנ'אנשטענדיגער פאמיליע. צו ער-פאהרען פ. א. וו. 5 (סקווערא), אין געוועלב וויינבוים.

א פראנטאווע וואוינונג פארטער צו פערמיטען פעפער-גאס 17. צו ער-פאהרען ביים לעכער-נייהער.

צו פערמיטען זאפארט אויף פראנ-ציסקאנער גאס אנ'איינגעפיהרט געוועלב, א יאטקע, וואס האט עקזיסטירט 12 יאהר. עס קען זיין אויף אנדערע זאכען אויך. צו ערפאהרען אויף פאמארסקא גאס 35, ביי א. צוקערמאן. 2154

אנ'ארט צו שלאפען פאר 2 אנ-שטענדיגע יונגעלייט אפצוגעבען אויף נאוואמיעסקא 26, פראנט, 3 שטאק, וו. 41, ביי ברעסלער. 2164

עס ווערט געזוכט צו דינגען א שטוב אלס סובלאקאטאר אין דער געגענד פון נאוואמיעסקא. ערפאהרען ביי יוזעפאוויטש נאוואמיעסקא 24.

א בעקוועם ארט צו שלאפען פאר 2 פרייליינס פילסודסקיעגא 25, וו. 24.

Przyjmę 2-ch lepszych panów na mieszkanie przy inteligentnej rodzinie. Wiadomość Pomorska 14, front II p., m. 4/5.

אפצוגעבען אנ'ארט צו שלאפען פאר איין אדער צוויי פערזאן אין א בע-זונדער צימער מיט בעקוועמליכקייטען. שרודמיעסקא 27, וו. 2.

אפצוגעבען אנ'ארט צום שלאפען ביי א אינטעליגענטע פאמיליע פאר איי-נעם אדער צוויי יונגעלייט. 11-טער ליס-טאפאד-גאס 16, וו. 22. 2179

ס'ווערט געזוכט 2 יונגעלייט צו שלאפען אדער אוועקצוגעבען א לעצט מעבליר'ט צימער מיט אלע בעקוועמליכ-קייטען, פיעטריקאווער 59, וו. 20.

פערשידענעס

א גוטע קוואליפיצירטע וועש-נייערין, אנ'אבערמאשינערין מיט א מאשין זוכט א פאסטען פון זאפארט. צו ערפאהרען זאכאדניע 42. ראזענבוים.

א שניידער-געזעלען צו מענער-בעשטעלט, וועלכער קען צושניידען, זוכט א פאסטען אויף א נידריגען לוין. אפערטען אונטער „שניידער". 2155

א פרנסה=געשעפט. איך זוך א שותף מיט 5000 זל. צו א פראספערירענדער פאבריק. אפערטען אונטער „5000" אין אדמיניסטראציע. 2186

אכטונג, מעשענגיסער! קאקס, וועלכער איז צוגעפאסט פאר אייער געברויך בעקומט איהר זאכאדניא 32 אין קוילען-סקלאד, ווינ-א-ווי דעם לאמבארד

געלעגענהייטליך צו פערקויפען אנ-8-ער, א 70-ער שטריקער-מאשין, זעהר ביליג. צו ערפאהרען קאמיענא 17 וו. 14.

סאלאן-טענץ און אנד. לערנט אויס נישט קוקענדיג אויף די מעהיגקייט דער אינהאבער פון טאנץ-שולע

WŁADYSŁAW CYRULSKI

אל. קאשטשושקי 21 טעל. 211-26

אונטערטעניגליכע הנחות. אמנשרייבונגען טעגליך פון 10 ביז 2 נאכמ. און פון 4 ביז 10 אוונט

עס ווערט געברויכט א 10-ער אדער א 12-ער שטריק-מאשין אויף וואכעי-געלד מיט דער גאנצער גאראנטי ווי אויך א קוואליפיצירטע נייהערין צו סוועטערס ווי אויך א גוטער ארבייטער נאוואמיעסקא 18 וו. 33. 2175

לעכער און געוואלד-ריטען אין הערען און דאמען-גארדעראבען ווערען קינסטליך פערשטאפט גענצליך נישט צום דערקענען, צו זעהר ביליגע פרייזען. 11 ליסטאפאד נומר 29 פארטער לינקס ביי ארגאנעק.

סוחרים, פאבריקאנטען און אנגעשטעלטע! בוכהאלטער-בילאנסיסט פיהרט האנדעלס-ביכער שטונדענווייזע און פערשידענע בראנזשעס. — לערנט אויס בוכהאלטעריע פראקטיש און גרינדליך, מאשין-שרייבען קורס 10 זל. אינפארמאציעס צעגעלניאנא 25, וו. 35. 2127

Nauczyciel Szkoły Powszechnej ma wolne godziny popołudniowe, specjalność: hebrajski i przedmioty w zakresie szkoły powszechnej. B. Baran, Południowa 20, m. 36.

צו פערקויפען א שטריקער-מאשין 8/80 גראסער'ס אין גוטען צושטאנד. גלייכצייטיג קען זיך מעלדען א שטריקער-ארבייטער. צו ערפאהרען קילינסקיעגא 4 וואוינ. 20. 2184

דער עהרליכער גנב ווערט געבעטען געגען בעלוינונג אפצוגעבען דעם פאס, האנדווערקער-קארטע און א ביכעל. וועלכעס האט פאר קיינעם קיין ווערט. יחיאל פראממער צעגעלניאנא 6 אין וועליזען=געשעפט.

Dyplomowana nauczycielka udziela lekcyj w zakresie 8-iu klas. Specjalność: polski, łacina, historja. Tel. 193-64

Nauczyciele udzielają po tanich cenach polskiego buchalterji, angielskiego, francuskiego, esperanta i żydowskiego. Szyf, Jakóba 12, prawa oficyna 1 p.

איבערצוגעבען אנ'איינגעפיהרט געשעפט פון קינדער קאנפעקציע פאר צוויי טויזענד זל. א געזיכערטע פרנסה. אפער-טען אונטער „נישט קיין בראנזשיסט".

לעהרערין! גוטע פעדאגאגין ערטיילט אונטערריכט פאר ערוואקסענע אין פויליש. יודיש און דייטשע שפראכען צו ביליגע פרייזען. לאסמאן, בזשעזשינער 15.

Hebrajskiego oraz innych przedmiotów udzielam. Ceny b. przystępne. B. Baran Południowa 20 m. 36. Zastać 7–9 wiecz.

Języka polskiego, arytmetyki handlowej szybko i gruntownie wyucza rutynowany nauczyciel. Dla starszych specjalny, praktyczny kurs polskiego wypróbowaną metodą. Piotrkowska 37 m. 11, front 3 piętro. godz. 6 9 wiecz.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub
Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

דער קאלישער סטאטוט *)

פון ארטור שיק

די פריווילעגיעס, וואס באלעסלאוו דער פרו־מער, דער פוילישער גרויספירשט, האט צוגעטיילט פאר די יודען אין יאהר פון פאר 1264, וואס קא־זשימיערזש דער גרויסער מלך פון פוילען, האט זי אויסגעברייט און דריי מאל מקיים געווען אין די יאהרען 1334, 1364 און 1367 אין במשך די גע־שיכטע פון פוילישען פאלק, האבען די מלכים און גרויסע שרים נעמון זיי בעניייען און נאך פעסטער מאכען דורך די קעניגליכע סטאטוטען.

אין נאמען פון האר, אמן.

כדי צו בעווארענען די קעניגליכע בעפעהלען אויף אלע צייטען ארויס, טון די חכמים פון מלכות אריינ שרייבען זיי אין מגילות אריין און אן דעם קלענ־טען פעהלער, פעלינע זאלען זיי איבערבלייבען פאר די שפעטערע דורות.

מיר, קאזשימיערזש,, מיט גאט'ס חסד קעניג פון פוילען, האר און בעזיצער פון די פראווינצען קראַ־קא, סאנדאמיר, שעסן און לענטשיץ, קויאוו און פאמערן, נעמען מיר דאס אין רעיון אריין און לאַ־זען וויסען צו אלע, וואס זענען דא אויך צו אייערע גזע'ס אויף שפעטער, אהן אונזערע געטרייע יודען פון אונזערע מדינות האבען פירגעברענגט פאר אונז און פאר אונזערע ריטערם די חשיבות'דיגע פריווי־לעגיעס צוגעטיילט צו זיי דורך גרויספירשט בלעס־לאוו אונזער נעאכפערטען עלטערפאטער, און האבען אונז געטון מיט הכנעה בעטען, מיר זאלען זיי לויט־זעליג בעניייען אויך מיט אונזער קעניגליכען חותם צו בעשטעטיגען.

און דאס איז דער תוכן פון יענעם כתב־עדות, מלה במלה, אזוי צו זאגען:

,,אין נאמען פון האר, אמן.

ווייל די מענשענס מעשים ווערען נישט בעהאל־טען פאר עדות אין א געשריבענעם וואָרט אריין, געהען זיי פערלוירען אין זכרון גיך, ווי א פליץ, ביז זיי מעקען זיך אוים אין גאנצען. מיר באלעסלאוו, דורך גאטס חסד גרויספירשט פון פוילען, לאזען דערום מודיע זיין צו אונזערע אונטערטאנען דא און טון איבערוויזען בכתב פאר די שפעטערע דו־רות, אז די פריווילעגיעס פאר אונזערע אונטערטע־ניגע יודען דורך אונז זענען זיי אויסגע'סדרט גע־ווארען אין דער זאמלונג דא ביז צו א וואָרט''.

1) א קריסט טאר נישט אויף א יוד עדות זאגען סיידען ער שטיט פאר אנ'עדות מיט נאך א יוד;

2) ווען א קריסט לאדט זיך מיט א יוד צוליב א משכון און דער טענה'ט, אז ער האט קיינס נישט גענומען, שווערט דער יוד און ער איז פטור.

3) ווען א קריסט לאדט זיך מיט א יוד און האט א טענה, אז א משכון האט ער איהם אנגעטרויט, נייערט דער יוד האט איהם געגעבען דערויף מינער וויפיל ס'משכון האט די ווערט, שווערט דער יוד און בלייבט (באלייגט) ראויות;

4) א יוד, וואס האט נישט קיין עדות, אז צו א קריסט האט ער געבארגט אויף א משכון, נייערט ער בעשטעהט דערויף, איז יענעמס חוב צו שווערען, אז ער האט נישט גענומען.

5) א חוץ כלים פון קלויסטער ארוים און קליי־דער מיט בלוט בעפלעקט, מעג דער יוד נעמען אויף משכנות אליז, וואס ווערט צו איהם געברענגט.

6) און אזוי ווען א קריסט פאדערט אויף א יוד צום דין וועגען א בע'גנב'עט משכון, וואס דער יוד האט אנגענומען, ברויך ער דורך א שבועה מודה זיין, בכן ער האט נישט געוואוסט, אז דאס משכון איז גע'גנב'עט אדער אויפס געוועלט אוועקגעה־מען. ווען דער יוד פיהרט דאס אוים, געהט ער ארוים פריי.

7) אז דעם קריסט'ס משכון געהט פערלוירען ביים יוד און דאס פאסירט דורך א שרפה אדער גנבה, בעפרייט זיך דער יוד פונם קריסט'ס טענות, אויב ער בעשטעטיגט דעם אומגליקספאל דורך א שבועה.

8) די שטאטישע בתי־משפט קעהרען נישט די ענינים, וואס קומען אויף פון יודישע מחלוקת'ן צווישען זיך. זיי ווערען אויסגעפארשט דורכ'ן פירשט אליין אדער דורך זיין וואיעוואדע, און אנ־געקלאגטע נפשות טוט משפט'ן דער פירשט אליין.

9) פאר מאכען וואונדען א יוד גיט דער פירשט א עונש אדער דער וואיעוואדע, לויט זייער איינ־זעהן נייערט די הוצאות פון דער שלאפקייט צאהלט דער חייב אפ צום יוד.

10) און פאר טויטען א יוד, געהט פערלוירען דאס פערמעגען און א גערעכטער עונש דורך דעם פירשט איז דא געגעבען.

11) פאר שלאגען א יוד אהן שפיכת־דמים פירט דער וואיעוואדע, אוים די פריהער אנגעוויזענע שטראף און דעם געשלאגענעם היזק פערגיטיגט דער אנפאלער.

12) וועגען שטייער ביי יודען פון הענדלעריי גענומען און וועגען צאל אויף זאכען דורכ'ן גע־זעץ בעשטימט. מיר פערוועהרען כל איש אנצוטון רשעות און הענדלעריי זיי שאדענען וואו זיי וועלען זיין, און אז דער יוד וועט ערגעץ סחורות אריינפיהרען אדער וועט האבען ביי זיך זאכען זיין אייגענס פון זיין הענדלעריי, ברויך ער א שטייער אפצאהלען אויף דער צאל לויט עם איז פארגעשרי־בען. אבער ער זאל נישט צאהלען מעהר ווי דער תושב פון שטאט, וואו דער יוד האט זיך בעזעצט טאקי אין האנדעל צו טון.

13) וועגען יודישע מתים פריי צולאזען אדורכ־פיהרען אין הסכם מיט זייערע מנהגים, אז די יודען פיהרען זייער מת אין אנ'ארון פון שטאט צו שטאט פיהרען זיי אדער גאר פון איין פראווינץ אין אנ־אנדער פראווינץ אריין, אדער פון דעם לאנד אין אנ'אנדער לאנד פיהרען זיי, איז אונזער ווילען דא, אז קיין שום צאל־משגיח זאל פון זיי גארנישט ארוים ציהען, נייערט איינער וועט יא נעהמען אנ'אפצאהל פון יוד, דורך אונזער ווילען ווי א גנב וועט ער בעשטראפט ווערען.

14) וועגען פעראומרייניגען יודישע בית־עולם'ס אפילו א קריסט וועט עם טון און וועט אנארבייטען מעשים - תעתועים אויף א יודישען בית־עולם, א־דער וועט זיך אהין ארייגרייסען איבערם געוואלט, איז אונזער ווילען דא ער זאל הארב בעשטראפט ווערען אין זיין אייגענטום וועט איבערגעהן צום געריכט.

15) וועגען גראבקייט געטון צו א יודישער שוהל, אויב אנ'עזות־פנים וועט ווארפען א שטיין אויף א יודישער שוהל, צוויי פונט פעפער זאל ער דער־פאר אפצאהלען, צום וואיעוואדע ברויך ער דאס געבען.

16) ווען א יוד ווערט געפונען חייב דורך זיין דיין און ער פאלט ארונטער די שטראף, וואס הייסט ,,וואנדעל'', איז די שטראף מדור־דורות א פונט פעפער זיין דיין אוועקצוגעבען.

17) אז א יוד ווערט גערופען דורך זיין דיין לויטען דין גערופען, פארט שטעלט ער זיך נישט, איין פונט פעפער וועט ער בעצאהלען קנס.

18) אז א יוד וועט שלאגען זיינס א בעל־דת און וועט איהם פערוואונדען, דארף ער פוירגע־ברענגט ווערען פאר זיין דיין און קנס דארף ער אפצאהלען ווי דער מנהג איז, און ארויסמאכען זיך דערפון קען ער בשום אופן נישט.

19) מיר זענען דא מתקן, אז א יוד זאל נישט ווערען געצוואונגען בעל כרחו צו שווערען ביי דער תורה, חוץ אין די שווערע גויט־פאלען, בשעת דער ענין גייט אין א העכערע ווערט ווי פופציג גריווי־ניקעס אין זילבער אפגעשלאגען, ביי זאכען ווידער פון א קלענערע ווערט פאר דער שוהל זאל ער שווערען.

20) אז א יוד ווערט דער'הרגעט אויף א גע־היימען אופן און דורך עדות קען מען דא נישט דערגיין, ווער ס'איז חייב אין דער רציחה, נייערט נאך חקירה ודרישה, ווארפען די יודען א חשד אויף אימיצען, בכן דער רוצח איז דער, דעמאלט נעהמען מיר דעם ענין חוקר ודורש זיין און מיר גיבען די יודען א גערעכטיגע אפוטרופסות קעגען יענעם אויף וועמען דער חשד־רציחה איז געפאלען.

21) דאס גלייכען, ווען קריסטען וועלען זיך שטע־לען געגען א יוד מיט אונזער דין דערוועגנס זיי ענט־פערען.

22) וועגען כוח פון יודישען בית־דין בפועל ממש.

23) וועגען פערגרעסערן ציגזען דורך אגוואקסען

24) וועגען א מלוכה - קווארטיר אין א הויז פון א יוד. דאס גלייכען, איז אונזער וויסען, אז א יו־דישע שטוב זאל קיינער נישט אפנעהמען אויף א מלוכה - קווארטיר.

25) וועגען תוך־הלוואה אויף אומבעוועגליכע גיטער.

26) וועגען פערדרייען יודישע קינדער אין דער אמונה. דאס גלייכען ווער ס'איז א מאן אדער א פרוי, וועט אפציהען רעיון פון יודישען קינד פון זיין אמונה ארוים איז אונזער ווילען דא, אז ווי א גנב זאל ער ווערען בעשטראפט דערפאר.

27) וועגען גערעכטליכע קראפט אין עניני - משכנות.

28) וועגען החלטות פון געריכט אין יודישע ימים־טובים.

29) וועגען צוכאפען א משכון פון א יוד.

30) וועגען משפט'ען א יוד על פי דין אין די לאַרענישען.

31) וועגען שולדיג מאכען יודען אין צאפען מענשליך בלוט. אין הסכם צו די ווארענישען פון פופסט אין דעם ענין, אין נאמען פון איהם, אונזער הייליגען פאטער, פערזאגען מיר דא אלעמען און זעהר קשה פערזאגען מיר אנצוקלאגען יודען טאקע אין טרונקען מענטשיש בלוט, אנ'אחד אדער א רבים, יעדערן בעזונדער, ווארום ס'איז גראד דער היפוך, א הייליגער דין געבאט זיי אלע, אהן חילוק, פון טרינקען בלוט זאלען זיי זיך אפהיטען פון ס'־ארא מין ס'איז. און אויב א יוד ווערט געשלעפט צום משפט צוליב א רציחה איבער א קריסטלעך קינד, דריי קריסטען און דריי יודען ברויכען זיין שולדיגקייט דערווייזען. ווערט די רציחה בעשטע־טיגט דורך א גבית־עדות זאל דער יוד אפקומען זיין שטראף. נייערט ווען די עדות און זיין אומ־שולדיגקייט וועלען איהם ריינוואשען דערפון, זאל דער קריסט מחייב על פי יושר אפליידען פונקט אזא שטראף ווי דער יוד האט געזאלט ליידען.

32) וועגען פעליגען צוריקשטעל פון א חוב מיט די ציגזען אינאיינעם.

33) וועגען פערד אויף ערבות צום יוד גע־געבען.

34) וועגען חקירה ודרישה בנוגע געלט־פאלשן.

35) וועגען א יודיש געשריי אין דער נאכט, ארויף נאך הילף.

36) וועגען די יודענס סוחרעווען דא מיט א סך ערליי פראוויאנטען.

37) און ס'איז אונזער ווילען, אז די אלע תקנות זאלען האבען אייביגע קראפט.

די דאזיגע פריווילעגיעס פערזעהען מיט אונטער שריפטען פון עדות און מיט אונזער חתימה בע־שטעטיגט, געבען מיר צו די יודען ווי־אנ'הבטחה פון אונזער גאר בעזונדער דאנה'ניש וועגען זיי.

עדות זענען דא געווען: א דאלבערט דער קא־לעשער וואיעוואדע, גראף און שר הבית פון גנעז־נער הויף, יאן דער קאלעשער גראף, גראף מאטשיי דער שר־הבית פון לעדניצער הויף, גראף טשעם־לאוו דער קאלעשער שר משקים, גראף דזשער־זשים־לאוו דער לעדניצער יאגר־מייסטער און א סך אנ־דערע גרויסע לייט אונזערע.

דאס האט פאסירט אין קאליש צומארגענס נאכן טאג פון דער הייליגער מרים'ס הימעל־נסיעה, דעם 8־טען סעפטעמבער אין יאהר פון האר 1264.

מיר בעניייער די דאזיגע פריווילעגיעס פערשטאר־קען זיי און בעשטעטיגען זיי דורך קיניגליכע סטא־טוטען צו אונזערע געטרייע יודען איבערן גאנצן שטח פון אונזערע לענדער און געבען זיי צו אייר־ביגער קראפט.

אין סימן דערויף לייגען מיר דא אונזער קיניג־ליכע חתימה.

קאזשימיערש, מלך פון פוילען

דאס האט פאסירט אין קראקע, אין טאג פון דעם 9. אקטאבער אין יאהר פון האר 1334.

*) בעמערקונג פון רעדאקציע:

דער דאזיגער אויספיהרליכער טעקסט פון קאלי־שער סטאטוט געפינט זיך אויפן בעריהמטען בילד פון קינסטלער ארטור שיק, אונטערן זעלבען נאמען.

דר. א. קאראלניק

(בליץ - שקיץ)

— פון —

חיים קרול

,,ווארצלען'' איז דער נאמען פון זיינע ביכער, דאס הייסט, די זאכען אין די ביכער זענען פערגליכען צו ווארצלען. שטעלט זיך די פראגע, צי ס'איז ווארלעך אזוי, זענען די זאכען ווארצלען?

נישט אזוי לייכט קען מען ענטפערען אויף דער פראגע: ווייל, טעארעטיש — אזוי אויסצודריקען זיך — זענען זיי ווארצלען — אמת, מיט ערודיציע, אבער נישט אזוי טיף — מען זאל מיך נישט שלעכט פערשטיין, מוז איך מוסף זיין, ווען איך זאג:

,,נישט אזוי טיף'', בין איך אויסען די טעמא בעהאנדלונג — זי איז, די טעמא, בהיפזונדיג בעארבייט. נעהמט די טעמע, ,,בעטהאווען'', שוין איינע פון זיינע לענג־סטע זאכען, איז טאקע, די טעמע, נישט שלעכט בעארבייט. אנטקעגען די אנדערע טעמע־בעהאנדלונגען.

אבער ווען איך נעהם א ראמען ראגאן, וואס האט אויך בעארבייט די טעמע בעטהאווען בלייב איך שטיין מיט אנ'אפען מויל — א־בער איך ענטפער זיך: ראלאן האט בעהאַ־דעלט בלויז איינציגע טעמען — אויפן ביא־גראפישען געביט — למשל: א מיקלאנ־דזשעלא, א טאלסטאי, א גאנדי און ווי גע־זאגט, בעטהאווען, ווערענד קאראלניק בע־האנדעלט א מענגע פון א פאר צעהנדליג גייסטער.

דא קומען מיר צום צווייטען פונקט פון מיין פראגע — פראקטיש — אנטקעגען מיין משל: טעארעטיש —האלטען זיי, די ביכער נישט אוים דעם פרוב פון ווארצלען.

ניין, זיי זענען נישט קיין ווארצלען.

ענדער זענען זיי צווייגען — ווייל זיי זע־נען נישט קיין בוימער און נישט קיין ווארצ־לען.

איין זאך הייבט איהם אריבער העכער פון אנדערע עסעאיסטען — זיין פארם, זי, די פארם זיינע, איז אפילו אביסעל מאניפו־לירט — און דאס האט אויך א שייכות צו דעם: זיין מתמידות — דורך זיין רגילות איז געקומען די פארם.

רבישע אפאריזמען און גלייכווערטלעך

געזאמעלט פון משה פייבקינד

ווען ס'הארץ איז פול,
איבערגעהען די אויגען.
(דער קאזשעניצער)

* * *

ווען ס'הארץ איז פול
שרייט דאס מויל.
(דער קאזשעניצער)

* * *

ווען ער (דער קאצקער) האט געשאקעלט
מיט דעם שטריימעל,
האט ער געשאקעלט מיט אלע עולמות.
(דער גאסטינינער)

* * *

א הפקר - יונג
איז הפקר, ווייל ער איז א יונג....
(דער זאלושינער)

* * *

גערדאווענט און געלערנט
און גאט אויך דערצערנט.
(דער קאצקער)

ראספוטין און זיין יודישע געליבטע

(שטוינענדע לעבענס - געשיכטע דערציילט פון איהר אליין)

איבערגעגעבען פון ה אקערמאן

די מיידלעך האבען זיך יענע נאכט ביידע גע־לייגט שלאפען אין איין בעט, אבער וואס שלאפען? ווען שלאפען? זיי האבען א גאנצע נאכט גערעדט און גערעדט, און אלץ נאר וועגען איהם, וועגען זינאס חתן....

און צווישען אנדערעס, האט נעמי א זאג געטון צו זינאן:

— איך וועל דיר זאגען דעם אמת, איך וואלט אויך געוועזן די גליקליכסטע אויף דער וועלט, ווען גאט שיקט מיר צו אזא געראטענעם חתן. מיין טאטע וואלט געגעבען א סך נדן.... מיר וואלטען איהם אוועקגעגעבען די גאנצע ,,גאסטיניצע''...

אזוי האבען די צוויי פריינדינס גערעדט און זיך געשושקעט ביז אין ווייסען טאג אריין, ביז זיי האבען זיך איינגעטוליעט איינע אין דער אנדערער און זיי זענען געשמאק אנטשלאפען געווארען.

און ביידע חבר'טעס האט זיך יענע נאכט גע־חלומ'ט כמעט די זעלבע חלומות. דער כלה האט זיך גע'חלומ'ט, אז זי געהט צו דער חופה מיט איהר חתן, און אלץ ארום איז בעדעקט מיט בלומען, מיט רויזען, מיט גירלאנדען.... און נעמי'ן האט זיך אויך גע'חלומ'ט, אז זי איז פערליבט אין באריסען, און אז זי געהט מיט איהם צו דער חופה....

ביידע חבר'טעס זענען אויפגעשטאנען שבת אינדערפריה, ווען דער שניידער איז שוין אהיימ־געקומען פון דעם דאווענען, און ביידע האבען זיך דערצעהלט די חלומות און האבען געלאכט מיט א הילכיג געלעכטער, וואס האט פערקלונגען דאס גאנ־צע הויז.

שבת נאכן עסען האט זיך די כלה ווידעראמאל געטראפען מיט איהר חתן, און זיי זענען געגאנגען ארוים דער שטאט שפאצירען, און פערשטעהט זיך, אז די כלה האט אויך מיטגענומען איהר פריינדינע מיט זיך, און זיי האבען ווידעראמאל פערבראכט עטליכע אנגענעהמע שעה. שבת־צונאכטס האט דער חתן געדונגען אנ',,איזוואזשטשיק'' (בעל־עגלה), מיט א פיאקער און ער מיט זיין כלה האבען אפגע־פיהרט אהיים קיין פאלין זינאס חבר'טע, נעמין.

די לבנה האט געשיינט און איהר הארץ האט געטיאקעט

עס איז געווען אנ'אנגענעהמע רייזע פאר אלע דריי. די גלעקער האבען געקלונגען, די שטערען מיט דער לבנה האבען ארונטערגעקוקט פון הימעל און אלע דריי זענען געווען גליקליך ווי קינדער.

און נאך יענע נאכט, שפעט מוצאי שבת, איז באריס מיט זינאן צוריקגעפאהרען אויפן פיאקער קיין שידלאווקע. עס איז געווען דער זעלביגער פיא־קער (פאיעטאן), דער זעלביגער בעל־עגלה און די זעלביגע פערד מיט די זעלביגע גלעקלעך, אבער אין די אויערען ביי דער חתן־כלה האבען זיי עפעס אנ־דערש געקלונגען. באריס איז געזעסען א שטילער און דאס האט זינאן זעהר פערדראסען. זי האט צו איהם געהאט טענות:

— פארוואס, אז מיר זענען געפאהרען קיין פאַ־לין, האסטו גערעדט און גערעדט און איצטער ביזטו אזוי שטיל? אז נעמי איז נישטא ווילסטו מיט מיר אליין נישט רעדען?

נאטירליך האט עס זינא געזאגט צו איהר חתן מעהר אין שפאס ווי אין ערנסט, אבער אין האר־צען האט זי געפיהלט עפעס אזא שטילען פערדראס, וואס מ'קאן אין ווערטער נישט אנרופען. די מענש־ליכע שפראך האט נאך נישט אזעלכע דינגע ווערטער איבערצוגעבען, וואס זינא האט דאן געפיהלט. דאס איז אזא וועהטאג, וואס איז אי זיס, אי ביטער, אי גוט, אי שלעכט; ס'איז אזא פער'סמ'טע פרייד, וואס שטעכט ווי מיט נאדלען.

און באריס האט זיך פערענטפערט פאר זיין כלה:

— זיי נישט קיין נארעלע. איך בין שלעפעריג און עס קלעפען זיך מיר די אויגען צו שלאפען, אין נעמין אין דעם האסטו נישט וואס אריינצומישען.

און ער האט ארומגענומען זינאן און האט זי צוגעדריקט צו זיך און זי בעדעקט מיט הייסע קושען אויף די האר, אויף די ברעמען, אויף די ליפען און אויפן האלז....

נעמי האט זיך יענעם שבת־צונאכטס געלייגט שלאפען און א גאנצע נאכט איז אבער דער שלאף צו איהר נישט געקומען, און זי האט זיך געווארפען פון איין זייט אויף דער צווייטער. גאר אהן א פאר־וואס האט זי שטיל אויסגעבראכען אין א געוויין און האט בעדעקט איהר קישען מיט הייסע טרערען. דערפיהלט, אז זי וויינט, האט זי זיך פאר זיך אליין דערשראקען: ,,וואס וויין איך פלוצים?'' — האט זי ביי זיך געפרעגט. — ,,בין איך משוגע? צי פערגין איך נישט מיין חבר'טע איהר גליק?...''

אבער עס איז נישט געווען קיינער ווער עס זאל איהר געווען ענטפערען, אז זי אליין ווייסט טאקע נישט פארוואס זי וויינט, אבער עס איז דא אנ'אור־זאך דערביי — זי האט זיך פערליבט אין איהר חבר'טעס חתן....

אבער דאס וואס מיט קיין ווערטער איז נישט געווען ווער עס זאל איהר זאגען, האט עס איהר הארץ פאר איהר ענטפלעקט. נאך יענער נאכט, וואס זינא מיט איהר חתן האבען זי אפגעפיהרט אייהם מיט אנ',,איזוואשטשיק'', איז נעמי געווארען ווי א ניי־געבוירענער מענש. די גאנצע צייט איז איהר באריס געשטאנען פאר די אויגען, און וואו זי איז געגאנגען און וואס זי האט געטון, האט זי נאר געזעהען איהם, באריסן, און זי האט איהם געהערט רעדען זעהר אינטערעסאנטע רייד.... נאר זיינע רייד האבען איהר געקלונגען אין די אויערען....

(ווייטער זונטאג)

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

פרייטאג 25 אקטאבער
כ"ח תשרי תרצה

זון־אויפגאנג 6.18
זון־אונטערגאנג 4.21
ליכט־צינדען: 4.15

ווי מ'וויל אונז בכוח מאכען פאר מיליאנערן?

פון אדוו. ע. שעסקין

די שטייער ארדינאציע און די שטייער אינס־טרוקציעס זעהען פאר דאס פעסטשטעלען די הכ־נסה אויפ'ן יסוד פון די אזוי גערופענע נארמעס פון דורכשניטליכער הכנסה, דאס ווערט געמאכט אויף פאלגענדען אופן: מ'נעהמט דעם אומזאץ פונם צאה־לער און פעסטשטעלענדיג אז אין דער געגעבענער בראנזשע איז דער דורכשניטליכער פערדינסט, למשל 10 פראצענט פון אומזאץ, שטעלט מען פעסט די הכנסה פון צאהלער אין דער הויך פון 10 פראצענט פון אומזאץ.

דאס פינאנץ מיניסטעריום האט אין א צירקו־לאר פון 18טען יוני 1935 אויסדריקליך בעטאנט אז דאס אנווענדען די דאזיגע נארמען פון דער דורכ־שניטליכער הכנסה דארף זיין דאס לעצטע מיטעל. ערשט — שרייבט דאס פינאנץ־מיניסטעריום— „אין די פאלען פון ווירקליכע שוועריגקייטען אין פעסטשטעלען די יסודות פון דער שטייער אויס־מעסטונג אויף אנ'אנדער אופן, קען מען אנווענדען די אריענטאציע־נארמעס פון דורכשניטליכער הכנסה".

דאס פינאנץ מיניסטעריום געהט נאך ווייטער און בעטאנט אז אפילו „ביים אנווענדען די נארמעס פון דורכשניטליכער הכנסה דארף מען אינדיווידו־אליזירען די אויסמעסטונג פאר בעזונדערע שטייער־צאהלער". דאס הייסט אז מ'קען נישט קריטיקלאז נעהמען די דאזיגע נארמען און זיי אנווענדען אזוי ווי ס'איז געשריבען אין דער נארמען־טאבעלע נאר מ'דארף זיך רעכנען מיט יעדען בעזונדערען פאל, כדי ווי ס'שרייבט דאס מיניסטעריום, מ'זאל נישט אנווענדען די נארמען אין בעצוג צו דעפיציט־אונ־טערנעהמונגען".

די יסודות וועלכע ווערען אנגעווענדעט אין דעם צירקולאר זענען פולשטענדיג צוגעפאסט צום לע־בען, זענען ריכטיגע און מ'קען זיי גארנישט פאר־ווארפען; לײדער זעהט דאס אין דער פראקטיק אויס גאנץ אנדערש. ווארשא האט אנ'אנדער קוק דע־רויף, ווי אונזער שטאט, און די הערען אויסמעס־טונגס־רעפערענטען אין די שטייער אמטען האבען ווידער אנ'אנדער שטאנדפונקט פון דער פי־נאנץ־קאמער. היות ווי ס'דעצידירט נישט דאס ווייטע ווארשא נאר די הערען רעפערענטען, פערלירט דער שטייער־צאהלער, נאך די נארמעס פון דורכ־שניטליכער הכנסה, די אריענטאציע פון צייט און שטח. מ'ווייסט נישט מעהר צי ער וואוינט אין לאדז אין יאהר 1935, צי אין עלדאראדא פון 18טען יאהר־הונדערט, וואו אלץ איז געווען פול גאלד און רייכ־טום.

זאל זיך דער לעזער פארשטעלען למשל, א געוועל־בער פון שפייז־פראדוקטען וועלכער האט אין א גע־וויסען טאג בעקומען פון שטייער אמט אנ'אויפקלע־רונג אז ער פערדינט 30 פראצענט פון זיין אום־זאץ. אז אויף יעדע 100 זלאטעס פון פערקויפטען ברויט און קעז פערדינט ער 30 זלאטעס. דער ארי־מער געוועלבער (א פאטענט פון 3 אדער אפילו 4 קאטעגאריע), וועלכער ווייס אז מעהר ווי 4־5 פרא־צענט פערדינט ער נישט, פיהלט זיך מיטאמאל ווי א מיליאנער נאר ער קען זיך נישט אריענטירען וואו ער האט דאס געלד.

אויב ביי מיר איז אזוי גוט, טראכט ער זיך, טא פארוואס איז אזוי שלעכט? אויב איך פערדין 30 פראצענט טא פארוואס האט מיין קינד נישט קיין שיך? מ'בעהאלט דעם „נאקאז" און די אויפקלע־רונג פון שטייער אמט ווייל זאל, חלילה, דאס ווייב זיך דערוויסען, אז ער איז אזא גביר וועלען קומען פרעטענזיעס אויף קליידער, זאקען, אפילו פעל־צען א.א.וו.

די פינאנץ קאמער צוזאמען מיט די פארשטעהער פון דער האנדעלס קאמער און האנדווערקער קאמער האבען אויסגעארבייט א טאבעלע פון נארמען פון דורכשניטליכער הכנסה פאר אלע בראנזשעס. מיט דער דאזיגער טאבעלע דארפען זיך בענוצען די שטייער־אמטען אבער ווי די פראקטיק האט בעוויזען הא־בען זיי זיך מיט איהר נישט בענוצט קיינמאל במעט ביי דער אויסמעסטונג, פון יאהר 1935. יעדער רע־פערענט האט זיין טאבעלע, יעדען טאג אנ'אנדערע. ווי אזוי ער שאפט זי דאס איז א סוד. ס'איז אבער א פאקט אז די טאבעלע איז מיט 300 ביז 500 פרא־צענט העכער ווי די נארמען, וועלכע זענען פעסטגע־שטעלט געווארען דורך דער פינאנץ קאמער.

די נארמען פון דורכשניטליכען פערדינסט, וועל־כע זענען פעסטגעשטעלט געווארען דורך דער פינאנץ קאמער זענען מעהר אדער ווייניגער גערעכטע. אלס ביישפיל וועלען מיר אנגעבען עטליכע: פוטער־פער־קויף אין הורט 6 פראצענט אין דעטייל — 12 פרא־צענט; שיך־פערקויף אין הורט 7% אין דעטייל 10%; ווייסע מאנופאקטור פערקויף אין הורט 5% אין דעטייל 10%; פערקויף פון וואל מאנופאק־טור 3%, אין דעטייל 8%; פערקויף פון בוימוואל מאנופאקטור אין הורט 2% אין דעטייל 5%; גאלאנ־טעריע־פערקויף 8%; שפייז־געוועלבער 6%; פיש פערקויף הורט 6% דעטייל 12%; מעהל פערקויף הורט 4 פראצענט, דעטייל 8%; גארטעטען אויסאר־בייטונגען — 20%; לוין־וועבערייען — 5%; וועב־ערייען אויף אייגענער רעכענונג — וואל 5% זייד 5%, וויגאניע 4%, פארבערייען — 10%, אפ־רעטורען 8 פראצענט א.א.וו. אזעלכע פאזיציעס זע־נען פאראן איבער 250. ווי מיר האבען געזאגט ענטשפרעכען זיי מעהר אדער ווייניגער דער פאקטי־שער זאכלאגע, וואס איז אבער די פעולה ווען די שטיי־ער־אמטען רעכענען זיך נישט דערמיט און ביי וועב־ערייען למשל גיבען זיי א נארמע פון פערדינסט אנשטאט 5 פראצענט ביז 30% (כ'האב געהאט אזא פאל אין מיין פראקטיק) און ביי שפייז געוועלבער ראסזעלבע.

וואס איז די פעולה פון דער טאבעלע פון דער פינאנץ קאמער ווען די שטייער צאהלער קענען זי נישט און קען אפילו אין די רעקורסען נישט קעמפען וועגען זייערע רעכט. די טאבעלע איז נישט אפגע־דרוקט און מ'קען זי נישט בעקומען אין פריוואטען פערקויף. ס'קומט א צאהלער אין שטייער אמט. פרעגט פארוואס ס'איז אזא גרויסע שאצונג, דע־רויף בעקומט ער אנ'ענטפער, אז ער פערדינט 30 פראצענט ברוטא און דאס איז אלץ. דער צאהלער ווייס אפילו נישט אז מעהר ווי 5 אדער 6 פראצענט קען דער אמט נישט פעסטשטעלען דעם פערדינסט פון זיין אונטערנעהמונג, ער ווייס נישט דערפון און האט זיך נישט וואס צו דערוויסען...

דאס פינאנץ מיניסטעריום האט בעאויפטראגט אנצווווענדען די נארמעס פון דורכשניטליכען פער־דינסט אין אויסנאהמס־פאלען די שטייער אמטען ווענדען נישט אן די נארמען אין אויסנאהמס פאלען, דאגעגען ווערען לגבי יעדען, וועלכער האט אנ'אינ־טערנעהמונג, אנגעווענדעט די נארמען, און נאך וואס פאר א נארמען? אויסגעזויגענע פון פינגער, פאנ־טאסטישע. ווייל ווי האט מען שוין געזעהען אז א שפייז געוועלב זאל פערדינען 30 פראצענט? די רע־פערענטען פון די שטייער אמטען זעהען דעם האנדעל און אינדוסטריע אין פאבעלהאפטע ראזע פארבען; ביי זיי איז נישט פאראן קיין קריזיס, קיין קאנקו־רענץ, נישטא קיין פערלוסטען, אלע פערדינען, אלע ווערען רייך — און פארוואס בעקלאגט מען זיך?

הער רעפערענט, האט זיך א וויצינער שטייער־צאהלער געווענדעט צום רעפערענט פון הכנסה־שטייער, איך מאך א קרימינעלען פראצעס מיין בוכ־האלטער און קאסיר און איהר וועט זיין אנ'עדות: לויט אייער מיינונג האט מיין הכנסה בעטראפען 30 טויזענד זלאטעס לויט מיר קומט אויס בלויז 6 טויזענט זלאטעס, צוליב דעם וואס איהר, הער רע־פערענט, זענט שטענדיג גערעכט, האט זעהט אויס דער בוכהאלטער געפעלשט די ביכער, דער קאסי־ר האט בעהאלטען פאר מיר דעם שטאנד פון דער קאסע און זיי ביידע האבען דעפראודירט די 20 טוי־זענט זלאטעס. איהר וועט זיין אנ'עדות אין גע־ריכט, אז מיין הכנסה איז געווען 30 טויזענט זלא־טעס, איך וועל אויפווייזען מיינע ביכער אויף 6000 און מיר וועלען געווינען דעם פראצעס.

דער לעזער קען זיך לייכט פארשטעלען די מינע פון רעפערענט ביי אזא פארשלאג פון שטייער־צאהלער.

אבער וואס פאר א מינעס האבען די שטייער צאה־לער וועמען די רעפערענטען רעדען איין, אז זיי פער־דינען 500 פראצענט מעהר ווי ס'איז פאקטיש — דאס איז בעסער זיך נישט פארצושטעלען, דאס איז א זעהר קאמישע סיטואציע, ווען אין איהר וואלט נישט געווען אזוי פיל טראגישעס און אויב זי זאל נישט דערפיהרען צו רואין די עקזיסטענץ פון גאנצע פאמיליעס.

נאך א קאנפערענץ

וועגען דעם שטרייק אין בידערמאנ'ס פאבריק

(א) יוי בעקאנט קומט איצט פאר אין דער וועבעריי פון א. בידערמאן (אויף קילינסקיעגא 2) אנ'אקופאציע־שטרייק, מחמת דעם אונטערשיד אין די לוין־סטאוקעס.

וועגען דעם ענין זענען שוין פארגעקומען 3 קאנפערענצען, וועלכע האבען צו קיין רעזולטאט נישט געבראכט.

דער ארבייטס־אינספעקטאר האט אויף היינט בעשטימט נאך א קאנפערענץ, און ס'איז דא א האפנונג, אז דער לאנג־דויערענדער שטרייק וועט ענדגילטיג ליקווידירט ווערען

Bank Kupiecko-Kredytowy Spółdzielczy w Łodzi
ul. PIOTRKOWSKA Nr. 29

אינקאסעס.
פקדונות (וקלאדען)

ווערען אויך ערלעדיגט פון 4—5 נאכמ. — א חוץ פרייטאג

Bank Kupiecko-Kredytowy Spółdzielczy w Łodzi
ul. PIOTRKOWSKA Nr. 29.

פראגע פון קאלעקטיווען אפמאך אין דער טעקסטיל־אינדוסטריע — געווארען אקטועל

(אג) די פראגע פון דער לאדזער לויהן טעקס־טיל אינדוסטריע צו מאדיפיצירען דעם ביז איצ־טיגען קאלעקטיווען אפמאך אין דער טעקסטיל אינ־דוסטריע, איז איבערגעשיקט געווארען דעם אר־בייטס אינספעקטאר.

ווי מיר דערוויסען זיך איצט האט דער ארבייטס אינספעקטאר איבערגעשיקט דעם פראיעקט צו 6 פעראינטערעסירטע פראפעסיאנעלע פעראיינען, בכדי זיי זאלען זיך וועגען איהם ארויסזאגען.

אין שייכות דערמיט בעמערקט זיך לעצטענס אין די פאבריקען קאנפליקטען צווישען די ארביי־טער און ארבייטסגעבער. די פאבריקאנטען קינדי־גען די ארבייטער צוליב דעם וואס זיי בעקומען וועני־גער בעשטעלונגען. די ארבייטער ווידער פאדערען אז מען זאל זיי גאראנטירען דאס קיינער וועט נישט אפגעזאגט ווערען פון דער ארבייט. זיי פאדערען אז די ארבייט זאל איינגעטיילט ווערען צווישען אלע ארבייטער אין דער פאבריק אזוי אז מען זאל קיי־נעם נישט קינדיגען, די פאבריקאנטען רוקען ארויס דעם ארגומענט, אז צוליב טעכנישע סיבות איז דאס נישט מעגליך אדורכצופיהרען, די אויפקלערונג פון דער לאגע וועט ערשט מעגליך זיין נאכן טערמין ווען מען וועט קענען קינדיגען דעם קאלעקטיווען אפמאך.

5 זלאטעס שטראף

וועט בעצאהלען אנ'ענדעק פאר' טרייבען א יוד

(א) מיט עטליכע טעג צוריק האט אין יעזשוו, בזשעזשינער קרייז א גרופע דארטיגע ענדעקעס בעת א יאהרמארק, געפיהרט אנ'אנטי־יודישע פראפאגאנ־דע, און גערופען צו א באיקאט.

איין יוד האט פראטעסטירט געגען דער ווילדער אנטיסעמיטישער אקציע, און ער איז דערפאר פעסט צושלאגען געווארען.

פאליציי האט פערהאלטען דעם שלעגער וואצ־לאוו קראליקאווסקי — א מיטגליד פון דער ענדעקי־שער פארטיי אין יעזשוו.

דאס סטאראסטווע געריכט אין בזשעזשין האט פערמשפט קראליקאווסקין אויף 5 זלאטעס שטראף, אדער זיצען 2 טאג, מחמת דעם, וואס „ער איז פראוואצירט געווארען דורך דער אינטערווענץ פון דעם געליטענעם" — און דעריבער איז איהם דער פסק געמילדערט געווארען.

עס איז נאך אבער א פראגע צי קראליקאווסקי איז צופרידען פון דער „מילדקייט צו איהם", ווארום לאמיר אקארשט מאכען א פשוט'ען חשבון: פאר די 5 זלאטעס וואלט ער דאך געקאנט מאכען א לחיים אויף א ליטער בראנפען און איבערבייסען מיט א היפש שטיקעל קיעלבאס...

גיי אבער, טו־מאך!..

כ'האב מורא, ס'לוינט זיך בעסער אפזיצען די 2 טעג, און דערנאך מאכען דאס שנעפסעל.

קלאנג־קינא־טעאטער
ZACHĘTA
זגערזשער 26.

היינט און פאלגענדע טעג!
גרויסער דאפעלטער פראגראם
— I —
כ'בין א דעזערטיר
מעכטיג מייסטערווערק, וואס איז ריהרענד מיט זיין רעאליזם
אין דער הויפט־ראל:
PAWEŁ MUNI
— II —
„איהר שאמפאניער נאכט"
מיט Irena Dezylachy
אין דער הויפט־ראל.

אנהויב פון די סעאנסען 4 נאכמ.
שבת און זונטאג 12 א זייגער בייטאג

טאג־באטיצער

לאמיר בעפעסטיגען א קולטור־פאזיציע!

מיט צוויי יאהר צוריק, אנהויב 1933, ווען די „ליטערארישע בלעטער" זענען אריינגעטראטען אין צעהנטען יאהר־גאנג, האט זיך געבילדעט א יובל־קאמיטעט, וואס האט ארויסגעלאזט אנ'אויפרוף צו שטיצען דעם זשורנאל.

דער יובל־קאמיטעט, וועלכער איז בעשטאנען פון יוסף אפאטאשו, שלום אש, י. גיטערמאן, א. גלאנץ־לעיעלעס, אל. גראנאך, שמעון דובנאוו, פ"ץ הירשביין, ד"ר מיכאל וויכערט, זיגמונט טורקאוו, דניאל טשארני, א. טשעריקאווער, וו. לאצקי־בער מאלרי ה' לייוויק, קאדיע מאלאדאווסקי, א. מארעוו־סקי, ש. ניגער, אהרן צייטלין, ד"ר ה. קאזאווסקי, ד"ר א. א. ראבאק, א. רייזען, ז. רייזען, ד"ר צ. שאבאד, מ. יאליט, מאריס שוואַרץ, — האט זיך געווענדעט צום עולם און גערופען אלע פריינט פון דער יודישער קולטור אונטערצושטיצען מאראַ־ליש און מאטעריעל די צייטשריפט.

דער אויפרוף האט געהאט א געוויסען דער פאלג. און דער געשאפענער קליינער פאנד האט גע־געבען די מעגליכקייט די „ליט. בלעטער" ווייטער צו עקזיסטירען. דעם 8־טען דעצעמבער 1933 איז דערשינען דער 500־סטער נומער פון דער צייט־שריפט, וועלכע האט בעוויזען איהר אומאויפהער־ליכע לעבענס־קראפט, ביי די שווערסטע בעדינגונ־גען, אין משך פון 10־יאהריגער עקזיסטענץ.

איצט שטייען מיר שוין באלד ביים 600־סטען נומער. ווידער אוועק 2 יאהר, אפשר דאס שווער־סטע פון דער גאנצער צייט, און די „ליט. בלעטער" דערשיינען פינקטליך און רעגעלמעסיק און שטייען ווייטער געטריי אויף דער וואך פון דער יודישער ליטעראטור און קולטור.

צי האבען זיך אבער געענדערט די „אומ־מעגליכ־ער־שווערע בעדינגונגען", וועגען וועלכע ס'האט זיך גערעדט אין אויפרוף פון יובל־קאמיטעט מיט קנאפע צוויי יאהר צוריק?

ניין! צום בעסערען געוויס נישט, זיי האבען זיך נאך מעהר פערשארפט און נאך שטארקער גע־מאכט דעם קלעם.

דער צוועק פון אויפרוף, וועלכער איז געווען פארמולירט אין די שורות:

„זאל יעדער פריינט פון דער יודישער ליטע־ראטור און קולטור העלפען שאפען דעם פאנד פאר דעם ווייטערדיגען קיום פון דער „ליט. בלע־טער", — און דאס וועט זיין דער בעסטער אופן ווי אזוי צו פערצייכענען דעם צעהנטענעם יובל פון א יודישען ארגאן פאר דעם ערנסטען יודישען ווארט, יודישע ליטעראטור, קונסט, טעאטער און קולטור — פערבלייבט אויך איצט, — און זיין פערווירקלי־כונג דארף פארטגעזעצט ווערען אויך נאך די צוויי יאהר, ווען ס'זענען געמאכט געווארען מצד דער רעדאקציע די גרעסטע אנשטרענגונגען ווייטער צו פיהרען די צייטשריפט אהן קיין שום איבעררייס.

נאך מעהר. די צייטשריפט איז איצט ארויס מיט א ווייטגייענדיגער הנחה און האט שטארק פער־קלענערט דעם פרייז פון די „ליטערארישע בלעטער" דאס איז א נייער ממשותדיגער דירעקטער ארויסרוף צו די לעזער און פריינט, אז די צאהל אבאנענטען זאל פערגרעסערט ווערען, אז די צאהל קויפער זאל פערשטארקט ווערען.

דער דופק ביים לעזער דארף אנהויבען שטאר־קער צו קלאפען, די בעציהונג מוז ווערען אנ'אנדע־רע. די פריינט מוזען זיך נעמען צו דער ווערבירונגס אקציע. די צאהל אבאנענטען און קויפער פון די „ליט. בלעטער" מוז דערפיהרט ווערען צו דעם מצב פון פאר 10 יאהר צוריק! פון פאר 5 יאהר צוריק!

ס'דארפען זיך שאפען קרייזלעך פריינט פון דער צייט שריפט, וואס טראגט ידיעות וועגען דער יודישער ליטעראטור און קולטור און בעקאנט מיט די וויכטיגסטע דערשיינונגען פון דער וועלט־ליטע־ראטור.

די הויפט־אויפגאבע פון די קרייזלעך דארף זיין — מאטעריעל אונטערשטיצען די צייטשריפט דורך ווערבירען אבאנענטען און קויפער און מאראליש אונטערשטיצען די צייטשריפט דורך רעפערירען און דיסקוטירען די וויכטיגסטע ארטיקלען און שאפען אויף אזא אופן א נעהנטערען קאנטאקט צווי־שען שרייבער און לייענער.

אבער קודם־כל זיכערט די עצם־עקזיסטענץ פון דער צייטשריפט און טוט עס גלייך און ממשותדיג!

משה שאליט.

טעאטער
„ראזמאיטאשטשי"
ציגעל-גאס 27. — טעלעפאן 25-112
דיר.: ד. צעלמייסטער.
אנפיהרער: י. קרעלמאן.

היינט פרייטאג און מארגען שבת, 9¹⁵ אווענט
דריטע און לעצטע סענסאציאנעלע פרעמיערע!
די יונגע בענאבטע און בעליבטע קינסטלערין
דינה האלפערן
צוזאמען מיט איהר פארטנער
סעם בראנעצקי
און גאנצען געקליבענעם אנסאמבל אין גרויסען לעבענס-בילד אין 3 אקטען מיט געזאנג פון ה. שמולעוויטש
„די אונגעזעצליכע פרוי"
וועלכע איז געשפילט געווארען איבער 200 מאל אין ווארשעווער „סקאלא"-טעאטער מיט דינה האלפערן אין דער הויפט-ראלע.

מארגען שבת, דעם 25 און זונטאג, דעם 26-טען, 4¹⁵ בייטאג צו בילליגע פרייזען
ווערט געשפילט די לעצטע צוויי מאל די פרייליכע לאך-קאמעדיע
„דער פינטשעווער יורש"
בעט.: שבת און זונטאג, 4.15 בייטאג קאן יעדער בילעט (א חוץ גאלעריע) מיטנעמען א קינד ביז 8 יאהר אומזיסט.

צוזאמען נעמען (לויט א. ב.)
ארליוק ש., לוקסענבורג ה.
הארט ד., מאקסימאוו מ.
זאק מ., סיבירצעווא נ.
ליבגאלד ב., פרידמאן ל.
דיריגענט: ל. זעלמאן.
טעכנ. לייטונג: ב. עפשטיין.

הערליכע אויסשטאטונג!
פערגרעסערטער ארקעסטער!
ספעציעלע עפעקטען!
אדמ. א. האלפערן.
בילעטען צו בעקומען פון 11 פריה אין קאסע פון טעאטער „Rozmaitości".

ערשטע זיצונג פון בייראט

ביי דער לאדזער שטאטישער זעלבסט-פערוואלטונג

גרויסע רעדע פון פרעזידענט אינזש. גלאזעק

נעכטען אין אווענד איז אין בנין פון שטאט-ראט פארגעקומען די ערשטע זיצונג פון נאמינירטען בייראט ביי דער שטאט-פערוואלטונג.

צוליב דעם וואס דאס איז געווען די ערשטע זיצונג איז דער אריינגאנג

אין דעם זיצונגס-זאל געווען דעקארירט מיט בלומען און גרינס.

אין די קולוארען איז שטיל, צו דער זיצונג זענען צוגעלאזען געווארען די מיטגלידער פון בייראט, די לייטערס פון די מאגיסטראט-אפטיילונגען און הויכע בעאמטע פון מאגיסטראט, די פרעסע-פארשטעהער זענען צוגעלאזען געווארען אין א דערבייאיגען צימער און זיי האבען בעקומען יעדע עטליכע מינוט אינפארמאציעס פון פרעסע-רעפערענט ביי דער שטאט-פערוואלטונג ה' פורמאנסקי.

דעם פרעזידיום-טיש האבען פערנומען דער שטאט-פרעזידענט גלאזעק אנגעטון אין אלע ארדערען, וועלכע ער פערמאגט, דאן די דריי וויצע-פרעזידענטען קאזלאוסקי, גאדלעווסקי און פאנטשעק, דירעקטאר קאלינאוסקי און סעקרעטאר קארטשעווסקי.

די בענק פון די לאוניקעס האבען פערנומען די נאטשעלניקעס פון די מאגיסטראט-אפטיילונגען און די הויכע בעאמטע.

אין זאל האבען זיך אויסגעזעצט 23 מיטגלידער פון בייראט, דער נאמינירטער

מיטגליד פון בייראט פאגאנאווסקי האט נישט אנגענומען זיין נאמינאציע

און איז צו דער זיצונג נישט געקומען.

די ערשטע זיצונג איז געטיילט געווארען אין 2 טיילען, דער ערשטער טייל איז געווען געווידמעט דעם אנדענק פון פערשטארבענעם מארשאל פילסודסקי.

פרעזידענט אינזש. גלאזעק האט דעם דאזיגען טייל פון דער זיצונג אנגעהויבען מיט פאלגענדע ווערטער:

מיט א האלב יאהר צוריק

האט אלע בירגער פון פוילען געטראפען ווי א דונער די ידיעה וועגען טויט פון מארשאל פילסודסקי,

דער מלוכה-פרעזידענט האט די ידיעה איבערגעגעבען אין דער פארם פון א מאניפעסט צום פאלק (דא לייענט דער פרעזידענט דעם מאניפעסט)

דאן זאגט פרעזידענט גלאזעק: הויכער ראט! צו די ווערטער, וועלכע שלאגען מיט וועהטאג אין אונזערע הערצער, קען מען גארנישט צוגעבען, א חוץ אין שטילשווייגען בעעהרען דעם אנדענק פון גרויסען פיהרער און ערשטען נאטשעלניק פון דער מלוכה, ווי אויך צוגרייטען זיך אויסצופיהרען זיין ירושה. זאלען מיר אפגעבען אין שטילשווייגען כבוד דעם ערשטען פוילישען מארשאל יוזעף פילסודסקי.

אלע אנוועזענדע בלייבען שטיל אין פערלויף פון 3 מינוט.

דאן ווערט ערקלעהרט א הפסקה אויף 15 מינוט, נאך דער הפסקה ווערט בעשטעטיגט דער טאג-ארדנונג,

ראטמ. ליבערמאן בעט אווארט צו אן ערקלערונג.

פארזיצער פרעזידענט גלאזעק, ערקלעהרט, אז די פראגע איז נישט פערהאן אויף דער טאג-ארדנונג, ראטמ. ליבערמאן וועט קענען אפגעבען זיין ערקלעהרונג אויף דער נאהענטסטער זיצונג פון בייראט.

פרעזידענט גלאזעק האלט דאן פאלגענדע רעדע: עפענענדיג די ערשטע זיצונג פון בייראט האב איך דעם כבוד צו בעגריסען די אנוועזענדע מיטגלידער פון ראט און די פארשטעהער פון דער מאכט:

די ריכט-ליניע פון דער שטאטישער ווירטשאפט דארף זיין דער וואויל פון דער גאנצער שטאטישער בעפעלקערונג,

געשטיצט אויף רעכט און נישט די שמאלע אינטערעסען פון גרופען אדער געזעלשאפטליכע פארטייען.

אונזער רעגירונג שטעלט זיך פאר דער הויפט אויפגאבע דעם בודזשעט-גלייכגעוויכט, די סטאבילקייט פון דער וואלוטע, פערשטארקען די אינטערנאציאנאלע אומזאצען, פערשטארקען די פראדוקציע און די קאנסומציע-פעהיגקייט פון די מאסען.

צו דער דאזיגער ארבייט מוזען זיך אלע שטעלען, און געווינען דעם קאמף אויפ'ן ווירטשאפטליכען געביט קען מען נאר דעמאלט, ווען פון דעם וואויל פון קאסטעס און גרופען, וועלען מיר איבערגעהען צום דעם וואויל פון אלע. אין די היינטיגע צייטען פון דויערענדען קריזיס, אין דער צייט פון דענערווירונג צוליב דער ווייטער מלחמה, קענען מיר זיך נישט לייסטען אויף קיין געזעלשאפטליכע מחלוקה. מיר מוזען זיך פעראייניגען אויפ'ן ווירטשאפטליכען געביט.

צוליב די דאזיגע מאטיווען איז

ביים שאפען דעם בייראט גענומען געווארען אין בעטראכט די ווירטשאפטליכע מעלות פון די מיטגלידער פון ראט.

מ'האט זיך בעמיהט צו נאמינירען נישט קיין מיטגלידער פון פאליטישע גרופירונגען, נאר ווירטשאפטליכע, מיר האבען צווישען די מיטגלידער פון ראט פארשטעהער פון אינדוסטריע, האנדעל, האנדווערק, בעאמטע, ארבייטער, הויזבעזיצער גרעסערע און קלענערע, פרייע בערופען און לעהרערשאפט.

ס'פערשטעהט זיך, אז צוליב דער קליינער צאהל מיטגלידער אין בייראט האט מען נישט געקענט צופרידענשטעלען אלע

ס'האט זיך קודם-כל געהאנדעלט וועגען דעם, אז דער איצטיגער צייטווייליגער פרעזידענט זאל ביי זיך האבען א געזעלשאפטליכען פאקטאר, וועלכער איז נויטיג יעדען, וועלכער וויל געוויסענהאפט ארבייטען

איך וואלט געוואלט זעהען אין בייראט אן אפשפיגלונג פון מיין בירגערליכען געוויסען, געפינען אן אביעקטיווע מיינונג,

א מאסשטאב פון אמת'ע בעדערפענישען פון דער שטאט, כ'וואלט געוואלט זוכען אין אייך הילף און דער פראקטישער איניציאטיוו, פעראנטווארטליכקייט און פארזיכטיגע פלענער. כ'וואלט געוואלט, אז איהר זאלט געפינען די אנערקענונג, פון דער שטאט און מילדערען די בעדערפענישען און זארגען פאר דער לאדזער בעפעלקערונג, איהר מיטגלידער פון ראט זענען אריינגעוואקסען אין דער לאדזער ערד, וועלכער איז ליידער נישט דערשאצט געווארען, און וועלכע קען איהר פליכט אלס ארבייטס-שטאט.

איך פון מיין זייט וועל שטעהן אויף דער וואך און אנווענדען אלע מיטלען נישט צו דערלאזען צו קיין קאנפליקטען, וועלכע וואלטען זיך געקענט אפשלאגען אויף דער שטאטישער ווירטשאפט.

די בעזונדערע ארטיגע בעדינגונגען, איינגעבוירענע און ווירטשאפטליכע נאציאנאלע און פאליטישע, האבען געשאפען ספעציעלע בעדערפענישען פאר דער ענטוויקלונג פון דער שטאט לאדז

איז א גרויבען פון ארבייט און זארגען — ארבייט אויף יעדען געביט: קאנאליזאציע, וואסערלייטונג, הייזער, גאסען, ברונעמס, רעגולאציע, זארגען אויף יעדען געביט.

געגענזייטיגע בעציהונגען פון 3 נאציאנאליטעטען.

בילדונג, געזונדהייטס-וועזען, געזעלשאפטליכע-שוץ ארבייטסלאזיגקייט און הילף פאר זיי,

איך האב די האפנונג, אז

מיר וועלען זיך פערשטעהן, אז מ'האט אונז גערופען צו שווערע ארבייט, וועלכע וועט אונז געבען דאס געפיהל פון א גוט ערפילטער פליכט, זאלען מיר זיך שטעלען אקסעל ביי אקסעל און אוועקווארפענדיג אלע פערזענליכע אמביציעס

און זאלען מיר בעווייזען, אז מיר זענען ווערט דעם צוטרוי וועלכען מ'האט אונז געשענקט, איבערגעבענדיג אונז די ווירטשאפט פון דער גרויסער שטאט.

נאך א קליינער הפסקה, וועלכע איז ווידער ערקלעהרט געווארען, האט פרעזידענט גלאזעק אפגעגעבען א בעריכט וועגען דער ביז-איצטיגער טעטיגקייט פון פרעזידיום. ער האט אויסגערעכענט אלץ וואס די שטאט פערמאגט איז דאן איבערגעגאנגען צו די וויכטיגסטע זאכען וואס די שטאט האט געטון און וואס זי האט בדעה צו טון, ס'וועט אויסגעבויט ווערען א ספעציעלער בנין פאר דער „וואלנא ווסעכניצא", דאס שול-וועזען שטעהט אויף א הויכע מדרגה, געזעלשאפטליכע שוץ יועט פערברייטערט ווערען, די שטאט האט זעהר

בילליג איינגעקויפט א וואלד אין וויל-נער קאנט, וואו די שטאט וועט איינ-ארדנען די זומער-קאלאניעס פאר די קינדער פון די שטאטישע ערציהונגס-היי-זער און שולען.

די שטאט האט זיך געשטעלט פאר אן אויפגאבע צו בעצאהלען די חובות. ביז'ן 15 אקטאבער זענען אויסגעצאהלט געווארען 218300 זל. פראצענטער פאר די אלטע אבליגאציעס און 80 פראצענט פון די אלטע אבליגאציעס זענען אויסגעטוישט געווארען אויף נייע, ס'איז נישט פערהאן קיין שום מורא, אז דער בודזשעט זאל זיך איבערברעכען, די קאנאליזאציע-ארבייטען וועלען געפיהרט ווערען אין דער מאס ווי ס'וועט איינפליסען געלד אויף דעם צוועק. די הויפט-זארג וועט זיין ברוקען און טראטוארען.

ס'איז שוין א זיכערע זאך, אז מיט לאדז וועלען פעראייניגט ווערען כאיני, ציגאנקא און ווידזעוו.

דער פרעזידענט בעמיהט זיך וועגען א הלואה פון 2 מיליאן זלאטיס אויף צו דעקען דעם דעפיציט און אינוועסטיציע-בודזשעט.

דער בודזשעט אויפ'ן יאהר 1936/37 וועט פערטיג ווערען אין חודש דעצעמבער און דער בייראט וועט איהם בעטראכטען אין יאנואר.

אויף דער פראגע פון ראטמ. ליבערמאן, וואס פארא ענדערונגען ס'זענען געמאכט געווארען אין סטאטוט פון דער לאדזער ליטעראַרישער פרעמיע, ענטפערט דער נאטשעלניק פון דער בילדונגס-אפטיילונג זאלטראטום, אז ס'איז פון דארט ארויס געווארפען געווארען דער אריער-פאראגראף, וועלכער איז אנגענומען געווארען בשעת דורך דער ענדעקישער מעהרהייט אין שטאט-ראט.

דאן איז מען צוגעטרעטען צו וועהלען די קאמיסיעס פון דער שטאט-פערוואלטונג, אין דער פינאנץ-און בודזשעט-קאמיסיע זענען געוועהלט געווארען: וויצע-פרעזידענט גאדלעווסקי — פארזיצער, פאזולאווסקי, פידלער, ראמבע, כאדאקאווסקי, ליבערמאן, סאכא און פעטערמאן.

אין דער רעווידיר-קאמיסיע: אינזש. קלאצמאן פארזיצער, וואשקעוויטש, ראבערט גייער, לעוואנדאווסקי, קובאשעוויטש, מיעטשיסלאוו הערץ פייפער, קאנדידאטען: פיערוואכא, יאנאווסקי, דעמבינצבערג און טאמטשיק.

קאמיסיע פאר אלגעמיינע ענינים: וויצע-פרעזידענט פאנטשעק — פארזיצער, ד"ר מאגילניצקי, זאיאנטשקעוויטש, דאבראניץ, אלגייער, ריביצקא.

רעגולאמין-קאמיסיע: וויצע-פרעזידענט קאזלאווסקי — פארזיצער, אדוו. ביליק, טאמטשיק, וואשילעווסקי, יאווארסקי, ציראנסקי, ליבערמאן.

קאמיטעט אויפצובויען די שטאט: אינזש. האלצוואיעוואדע האוקע-נאוואס, גלח דזשאבא, גלח סאשולא, בנימין רוס, אלנייער, ד"ר רוגער, לעוואנדאווסקי, קובאשעוויטש, ווישניעווסקי, וואשילעווסקי. מיעשטשאנסקא, ווילקאנסקי, ציראנסקי, באגוסלאווסקי, כאראקאווסקי און וואלטשאק.

קאמיטעט אויסצובויען די שטאט: אינזש. האלצגרעבער, אינזש. באיער, אינזש. בורשע, אינזש. גרשון פראשקער, ארכ. מארעק פיין, אינזש. נייגעבאוער. די אלע זענען מצד דער שטאט-פערוואלטונג. מצד דעם בייראט זענען אין קאמיטעט געוועהלט געווארען: דאבראניץ, טאמטשיק, וואלטשאק, איזידארטשיק, ביליק און וואשקעוויטש.

אלס פארשטעהער פון דער שטאט-פערוואלטונג אין דער צוגאב פאבאר-קאמיסיע איז דעלעגירט געווארען ראטמ. קובאשעוויטש.

אין קאמיטעט פאר דער לאדזער ליטעראַרישער פרעמיע ד"ר מאגילניצקי.

דערמיט איז די זיצונג געשלאסען געווארען.

KINO TEATR
MIRAŻ
PIOTRKOWSKA 16
היינט און פאלגענדע טעג!
סענסאציאנעלער סאלאן-פילם
„AMOK"
לויט דער ערצעהלונג פון
Stefan Zweig
אין דער הויפט-ראלע:
Inkiszyniew.
אויסערן פראגראם: „מאסקווע" פראדוקציע Sowkino
אנהויב 4 נאכמ. שבת און זונטאג 12 בייט.

קינא
„משאר״
2 צעגעלניאנא 2
צום ערשטען מאל אין פוילען!
2) „געלעבט און געלאכט״
ס. רעכטציימ. באריס ראזענטאל. היימי דזשעקאבסאן און מרים קרעסין

אלע יודען מוזען בעוואונדערן! די לעצטע טעג פון ריזיגען פראגראם!
גרויסער דאפעלטער פראגראם! —::— געדרעדט און געזונגען אין דער יודישער שפראך!
„בר-מצוה״
מיט דעם בעריהמטען אמעריקאנער שוישפילער באריס טאמאשעווסקי
און דער וועלט-בעריהמטער קאנטאר
יאסעלע ראזענבלאט
א גרויסע רעווי געזונגען און געדרעדט אין דער יודישער שפראך צום ערשטען מאל אין לאדז!
איהר זעהט און הערט די וועלט-בעריהמטע און אין לאדז בעקאנטע יודישע קינסטלער:
מנשה סקולניק. יוסף בולאוו. מאקס ווילנער. פנחס לאווענדא.
אנהויב 4 נאכמיטאג, שבת און זונטאג 12 א זייגער ביטאג.

וואס ארבייטסלאזע דארפען וויסען וועגען עקסמיסיעס

לויט'ן געזעץ פון לאקאטארען-שוץ ווערען אפגע האלטען דאס אויספיהרען עקסמיסיעס פאר ארבייטס לאזע אין די ווינטער חדשים דאס הייסט אין דער צייט פון 1 נאוועמבער ביזן 31 מערץ. אויף די זומער חדשים ווערען די עקסמיסיעס פאר ארבייטסלאזע אפגעלעגט אויפן סמך פון א ספעציעלען דעקרעט פון מלוכה פרעזידענט.

יעדעס מאל מוזען זיך אבער די ארבייטסלאזע, וועלכע האבען עקסמיסיעס און ווילען זיי אפהאלטען אויפ'ן נאהענטסטען האלבען יאהר, זיך ווענדען וועגען דעם ספעציעל אין געריכט, וועלכעס האט ארויסגעגעבען די עקסמיסיע.

אויך אויפן איצטיגען האלבען יאהר דאס הייסט פון ערשטען נאוועמבער 1935 ביזן 31 מערץ 1936 זענען לויט גע-זעץ אפגעהאלטען געווארען די עקסמי-סיעס פאר ארבייטסלאזע. יעדער אר-בייטסלאזער וועלכער האט אן עקסמי-סיע דארף אבער געדענקען, אז ער מוז ביזן 31 אקטאבער 1935 זיך ווענדען ווע-גען דעם ענין צום געריכט, כדי צו בעקו מען א ציינגניש אז די עקסמיסיע פאר איהם איז אפגעהאלטען געווארען אויף א האלב יאהר.

פאבאר-רשימה פון יאהרגאנג 1915

(א) מארגען, שבת, דעם 26-טען דארפען זיך שטעלען צו דער פאבאר-רשימה אין מיליטער-ביורא אויף פיעטריקאווער 165 די מענער פון יאהרגאנג 1915, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 4. קאמיסאריאט מיט די פאמיליעס, וואס הויבען זיך אן מיט די אותיות:

I, J, K,

און פון 11. קאמיסאריאט — מיט די אותיות:

A, B, C, D, E, F

מ'דארף מיט זיך מיטברענגען א פערזענלי-כען דאקומענט און א רעגיסטראציע-שיין.

צוגאב-פאבאר-קאמיסיע

(א) דעם 28 ד. ח. וועט אין לאקאל אויף פיעט ריקאווער 165 אמטירען א צוגאב-פאבאר-קאמיסיע פאר פ.ק.או. לאדז-שטאט 2.

עס דארפען זיך מעלדען די יונגעלייט פונ'ם יאהרגאנג 1914 און עלטער, וועלכע האבען זיך לעת עתה נישט צוגעשטעלט צו א מיליטער-אי-בערזיכט, האבען נישט רעגולירט זייער מיליטער-פליכט, וואוינען אויפ'ן שטח פון 1, 4, 6, 7, 10, 12, 13 און 14 פאליציי-קאמיסאריאטען און האבען בעקומען נאמענטליכע אויפפאדערונגען פון דער לאדזער שטאטישער סטאראסטווע

מ'הויבט אן צו ארבייטען אין די צוקער-פאבריקען

(א) די צוקער-פאבריק פון ס. א. לעשמיעוו הינטער אזארקאוו האט ווידער אנגעהויבען צו אר-בייטען, בעשעפטיגענדיג אנ'ערך 1,000 ארבייטער דער אנהויב פון דער ארבייט אין אנדערע צוקער-אזיגיעס ווערט דערווארט סוף לויפענדע וואך.

צוליב דער קאטאסטראפאלע לאגע פון יודישע מוזיקאנטען און סארווערס

זייט ס'איז אויפגעקומען די מאדע פון איינ-ארדנען חופות ביי די רבנים אין שטוב, האט מען איינגאנצען אויפגעהערט צו מאכען חתונות אין די זאלען.

צוליב דער זעלבער סיבה האבען פערלוירען זייער איינציגע פרנסה צעהנדליגער יודישע פאמיליעס פון מוזיקער און סארווערס.

די לאגע איז נאך ערגער געווארען, וואס ביי די רבנים אין שטוב האט מען נישט נאר געשטעלט קיין חופות, נאר נאך דער חופה האבען די מחותנים איינגעארדענט אויפנאהמעס ביי די רבנים אין שטוב.

אין צוזאמענהאנג דערמיט, האבען זיך די פער-ארימטע מוזיקאנטען און סארווערס געווענדעט צום ראבינאט אז ס'זאל ארויסגעגעבען ווערען אנ'אויפ רוף אז די יודישע חתונות זאל צוריקגעגעבען ווע-רען דער אלטער גלאנץ, מיט מוזיק, סארווערס א.א.וו. און א חוץ דעם זאלען די מיטגלידער פון ראבינאט נישט אננעהמען קיין חופות ביי זיך אין שטוב אויב די מחותנים וועלען דארט אויך איינארדנען אויפ-נאהמעס פאר די געסט.

אויף א זיצונג פון ראבינאט איז בעשלאסען גע-ווארען אז די רבנים זאלען נישט אננעהמען קיין חופות פון די מחותנים, וועלכע האבען בדעה נאך דער חופה איינצוארדנען ביים רב אין שטוב אנ' אויפנאהמע פאר די געסט.

די עלעגאנטסטע מענער-הוטען
צום הערבסט און ווינטער-סעזאן!
פון די מארקען Hückel Habig
בעקומט איהר נור אין דעם בעוואוסטען
הוט-געשעפט פון
B. Kleinbaum
31 Piotrkowska 31, tel. 262-18
11 LISTOPADA 31.
מעסיגע פרייזען!
— :: —
כאלידע בעדינונג!

די עלעגאנטסטע
ספארט-היטלעך
פ טעטס אויף לאגער.

אפטייקען.

היינטיגע נאכט - דיזשורען

(א) היינט ביינאכט דיזשורירען פאלגענדע אפ-טייקען: פאטאש, (פלאץ קאשטשעלני 10), א. כא-רעמזא, (פאמארסקא 12), ע. מילער. (פעטריקאווער 46), מ. עפשטיין, (פעטריקאווער 225), ז. גאטשינ-סקי, (פשעיאזד 59), ג. אנטאניעוויטש (פאביאניצ-קא 56).

Doktór
Z. Henrykowski
ספעציאל-ארצט פאר ווענערישע
הויט-קראנקהייטען און מענער-שוואכע
9 טראוגוטא 9
טעל. 262-98
נעהמט אן פון 8—11 און פון 6—9 אווענד.
זונטאג פון 9 פריה ביז 12.30 ביטאג.
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזן

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאנא 15 טעל. 149-07
ספעציאל-ארצט פאר מענער-שוואכע-בעהאנדלונג
און סעקסועלע בעראטונג.
נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אווענד.
זונטאג פון 9—1 פארמיטאג.
פאר אונבעמיטעלטע—לעטשניצע-פרייזע

שטורמדיגע צייטען

10)

ראמאן

בעקלער האט געהאלטען צוזאמענגעקוועטשט דעם בריף אין דער פויסט און געזעסען א ווײַלע א שטארק פערטראכטער, ווי ער וואלט זיך געשלא-גען מיט דער דעה: יא איבערגעבען דעם אינהאלט פון דעם בריף, אדער נישט?...

— איהר וועט זיך נישט דערשרעקען? — האט דער מיליאנער ענדליך געפרעגט ביי זיין פרוי און ביי דעם בוכהאלטער און דערביי זיך געסמארעט צו שמייכלען.

— אזא שרעקליכער בריף איז עס? - דאס דער בוכהאלטער געפרעגט.

בעקלער האט אויסגעגלייכט דעם צוקנייטשטען בריף, און מיט א האלב-ערנסטען, האלב גלייכ-גילטיגען טאן, גענומען לייענען:

„געעהרטער הער דזשאן בעקלער!

„איהר זענט אנ'אייגענטימער פון זיבען נאפט-גרובען, איהר וואוינט אין א פרעכטיגער ווילע, איהר פערמאגט מיליאנען. דאס איז גענוג, אז איך זאל מיר נעמען די דרייסטקייט אייך אויפצופא-דערן צו געבען אויף א געוויסען צוועק פופציג טויזענד רובעל.

„דאס געלד וועט איהר אזוי גוט זיין ארייננ-לעגען אין א זעקעל, און עס אוועקלייגען לעבען דעם גרויסען שטיין, וואס ליגט אויפ'ן שאסיי צווישען גראזני און ווערדיענא, דארט וואו עס פליסט פערביי דער טייך טארקאן.

„כ'מאך אייך דערביי אויפמערקזאם, אז אויב די דאזיגע סומע וועט אויפ'ן בעשטימטען ארט זיך נישט געפונען ביז דעם 10-טען אויגוסט, (היינט האבען מיר דעם 6-טען,) אדער איהר וועט דעם ענין איבערגעבען דער פאליציי, און פערלייגען א נעץ פאר אונזער שליח, דאן וועל איך זיין גע-צוואונגען אייך איבערצושיקען אין דער וועלט, פון וואנען מ'קומט שוין מעהר נישט צוריק...

„איך ראט אייך בעסער צו האנדלען קלוג. אויב איהר וועט זיך בענארישען און וועט זיך אויסלאכען פון דעם דאזיגען בריף, דאן וועט איהר האבען געבראכט אויף זיך אנ'אומגליק.

„געדענקט, אז מיר ווארטען ביז דעם 10-טען אויגוסט. סעלים-כאן“.

די פרוי איז געווען בלאס און אומרוהיג און האט ערקלערט:

— דזשאן, מען מוז די זאך גוט בעטראכטען... געדענק, אז דו האסט צו טון מיט א געפעהרליכען באנדיט... איך שרעק מיך זעהר... מען דארף זיין זעהר פארזיכטיג.... מען מוז עפעס געפינען א געוויסען אויסוועג...

— דו וועסט מיך נישט איבערצייגען, מיין טייערע, איך וועל קיין פופציג טויזענד רובעל נישט אוועקגעבען סתם אזוי זיך, בלויז דערפאר, ווייל יענער סטראשעט מיך מיט'ן טויט! — האט בעקלער אויסגערופען. — איך בין אנ'אמעריקאנער, איך בין נישט קיין רוס. מיר, אמעריקאנער, זענען שוין געוואוינט צו אזעלכע זאכען; איך וועל דעם בריף אוועקגעבען דער פאליציי און — פארטיג! זאל זי זיך זארגען וועגען מעלים-כאנ'ען, נישט איך... מען קאן דאך נישט לאזען פראנק און פריי הוליען דעם דאזיגען רויבער. היינט — איך, מארגען — א צווייטער, איבערמארגען — א דריטער... וואס איז דאס א הפקר-וועלט?!

— נו, געוויס... געוויס... מ'טאר זיך נישט לאזען.... — האט חניפה'דיג צוגעבאמקעט דער בוכהאלטער

צוזאמענגעקנייטשטען ... (?) — צוזאמארגענט איינדערפריה, דעם 7-טען אויגוסט, איז בעקלער אוועק צום גראזנער פאליצמייסטער און איהם איבערגעגעבען סעלים-כאנ'ס בריף.

— אט דאס הייסט א מענש מיט מוט! — האט דער פאליצמייסטער געמאכט בעקלער'ן א קאמפלימענט. — יועו די פרוי מאקסימא'ן וואלט אזוי געטון, וואלטען מיר סעלים-כאנ'ען געהאט אין אונזערע הענט. איך בין זיכער, אז צוליב אייער אונערשראקענהייט, וועט אונז איצט געלונגען צו פערלעגען אויף סעלים-כאנ'ען א נעץ און מיר וועלען איהם ענדליך פאקען!

בעקלער איז אוועק און דער פאליצמייסטער האט באלד ארייגערופען צו זיך עטליכע פאליציי-קאמיסארען, און אויסגעארבייט אויפ'ן ארט א גענויען פלאן, ווי אזוי צו פאקען דעם שליח. וואס וועט קומען אויפ'ן בעשטימטען ארט אפנעמען דאס בלומרשטע געלט.

דאס ארט, וואו סעלים-כאן האט געהייסען אוועקלעגען דאס געלד, האט זיך, ווי שוין בע-וואוסט פון סעלים-כאנ'ס בריף, געפונען אויפ'ן שאסעע צווישען גראזני און ווערדיענא. נעבען א ריזיגען שטיין. פון ביידע זייטען שאסעע איז געווען א בארגיגער וואלד. דער שאסע עטוואס האט זיך געשלענגעלט און געדרעהט אלץ מעהר בארג-ארויף, שאפענדיג אפט א פרעכטיגען וועג.

אין דער בעשטימטער צייט, האבען זיך שוין עטליכע צעהנדליג געהיים-אגענטען געפונען אין וואלד, נישט ווייט פונ'ם גרויסען שטיין. זיי זענען געווען צעווארפען איז האבען יעדערער בעוונדער געשטאטעוועט פון דער ווייטענס אויף סעלים-כאנ'ס שליח...

אויפן בעשטימטען ארט איז געלעגען א זעקעל. אבער אינם זעקעל האבען זיך געפונען געוועהנליכע שטיקלעך פאפיר.

די געהיים-אגענטען זענען געווען אויסגעלעגט אויפן גראז אין וואלד און געווארט. עס איז אריבער א שעה, צוויי, דריי, — קיינער האט זיך נישט בע-וויזען.

אויפ'ן שאסעע פאהרען, ווי געוועהנליך, פערביי די דארפישע איינוואוינער מיט זייערע קליינע ווע-געלעך און שפרינגענדיגע פערדעלעך. קיינער פון זיי שטעלט זיך אבער נישט אפ ביים שטיין, הינטער וועלכען ס'ליגט דאס זעקעל מיטן בלומרשטען געלט. קיינער פון זיי גיט אפילו נישט קיין בליק אויפן שטיין. הייסט עס, אז צווישען זיי געפינט זיך נישט דער, וואס ווייסט עפעס וועגען דער זאך.

די געהיים-אגענטען ווערען אומגעדולדיג, וואס וועלען זיי דא ווארטען? באלד פאלט צו די נאכט, וואס וועלען זיי דא אויסליגען?

ענדליך האבען די געהיים-אגענטען בעשלאסען צו פערלאזען זייערע בעהעלטענישען אין וואלד און זיך אומצוקעהרען אין שטאט אריין.

די געהיים-אגענטען זענען זיך צוריק ארויס אויפן שאסעע און, אומקוקענדיג זיך צום לעצטען מאל אין אלע זייטען, האבען זיי זיך מיט פעסטע ריטמישע טריט גענומען געהן צוריק אין שטאט אריין.

פלוצלונג האט זיך הינטער זיי דערהערט א שאס וואס האט שטארק אפגעהילכט אין די בערג.... און באלד דערויף א צווייטען שאס....

די געהיים-אגענטען האבען זיך אלע האסטיג אויסגעדרעהט. זיי האבען אינסטינקטיוו אויפגעשפי-טערט, ווייל דערויף האבען זיי זיך גאר נישט גע-ריכט.

אנ'ערך א צוויי הונדערט טריט פון זיי, האבען זיי אין דער האלב-טונקעלקייט דערזעהן א רייטער אויף א פערד.

דער רייטער האט געהאלטען אנגעצילט א ביקס און זיך געגרייט צום דריטען מאל אויסצושיסען....

די געהיים-אגענטען האבען שנעל ארויסגעכאפט די רעוואלווערען, זיך געלאזט ראפטום לויפען אין דער ריכטונג צום רייטער און אנגעהויבען צו שי-סען אויף איהם

(פארטזעצונג קומט)

ענגלאנד און דער ציוניזם

אויספירליכער באריכט פון דעם באנקעט אין „ענגליש־פאלעסטינישען קלוב“

לאנדאן (יט"א) דער באנקעט פון „אנגלא־פאלעסטיין־קלוב“ לכבוד דעם קאלאניען־מיניסטער מאלקאלם מאקדאנאלד, וועגען וועלכען יט"א האט שוין טעלעגראפיש בעריכטעט, ווערט אפגעשאצט אלס בעדייטענדע פאליטישע געשעהעניש. אין די רעדעס פון ערצבישאף פון ליווערפול, פון הרב הכולל ד"ר יוסף הערץ, פון הויך־קאמיסאר סער ארטור וואוקאפ און אנדערע פיהרענדע פערזענליכקייטען, איז געקומען צום אויסדרוק די מיינונג אז דער א"י־אויפבוי בעקומט אין א צייט פון העכסט־געשטיגענער יודען־נויט אן ענטשיידענדע בעדייטונג פאר דעם קינפטיגען גורל פון יודישען פאלק. פון דער יודישער זייט יודער, איז אויסגעדריקט געווארען די גרייטקייט מיטצואארבייטען מיט דער מאנדאט־מאכט ביי דעם אויפבוי־ווערק. אין זיין רעדע, וואס איז שוין דורך יט"א אין פולען טעקסט פערעפענטליכט געווארען, האט דער קאלאניען־מיניסטער אונטערגעשטראכען, אז אין די אינטערעסען פון ענגלאנד ליגט א יודישע נאציאנאלע היים, געבויט אויף פעסטע יסודות.

דער פארזיצער פון דעם באנקעט

דזשעמס דע ראטשילד

האט אין זיין טאאסט לכבוד דעם עהרען־גאסט מיניסטער מאלקאלם מאקדאנאלד אנגעוויזען, אז דער „אנגלא־פאלעסטיין־קלוב“ איז געגרינדעט געווארען מיט'ן צוועק אנצוקניפען אן ענגערע פערבינדונג צווישען דער בעפעלקערונג פון ענגלאנד און א"י, ענגלאנד — האט ערקלערט דער רעדנער — איז שטענדיג געווען די היימאט פון פרייהייט און טאלעראנץ. עס איז דעריבער נישט קיין וואונדער, וואס אין דער איצטיגער אויפנאהמע בעטייליגט זיך א מיטגליד פון דער רעגירונג.

דער פארזיצער בעגריסט דאן דעם ערצבישאף פון ליווערפול אלס פארשטעהער פון א בעפריינדעטער גלויבענס־געמיינשאפט ווי אויך די ביידע הויך־קאמיסארען סער ארטור וואוקאפ און דזשעמס מאקדאנאלד.

די ידיעות פון דייטשלאנד זענען זעהר בעאונרוהיגענד. די יודען ווערן דארט ארויסגעשטויסן פון די פרייע בערופען און בערויבט פון זייערע פרנסה־קוואלען. מאראלישע און גייסטיגע רדיפות זענען דער געמיינזאמער גורל פון אלע מינדערהייטען אין דייטשלאנד, פיזישע בעגרענצונגען ווערען אנגעווענדעט בלויז לגבי די יודען. די סימפאטיע, וואס ווערט די יודען אויסגעדריקט דורך די קירכען, בילדעט א קוואל פון ערמוטיגונג. אין איצטיגען מאמענט ווערען די ביורא'ען פון דער יודישער אגענץ בעלאגערט דורך מאסען מענשען, וועלכע בעטען רייזע־ערלויבנישען קיין א"י. ווענדענדיג זיך צו די ה"ה מאלקאלם מאקדאנאלד און געג.

וואוקאפ האט דער רעדנער בעטאנט, אז דאס לעבען פון די דאזיגע מענשען ליגט אין א גרעסערער מאס אין זייערע הענד. ער ווייס, אז דער ענטשפרעכענדער האט אין די לעצטע חדשים בעוויזען וואונדער, אבער די מיטגלידער פון קלוב פלעגען שטענדיג הויך אפשאצען די אויפנאהמס־פעהיגקייט פון לאנד. 6 מיליאן פונט זענען צונויפגעזאמעלט געווארען אין דעם רעגירונגס־אוצר פון א"י. מען האט זיי געזאמעלט אויף שווערע צייטען, ער האלט אבער, אז מען דארף זיי שוין איצט אויסגעבען. צי זענען שוין אנגעקומען די דאזיגע שווערע צייטען? יא, נאך מעהר, עס איז געקומען א שטורם־צייט. ער בעציהט זיך מיט דעם פולען רעספעקט צו דער זארגפעליגקייט צו דער א"י־רעגירונג, וועלכע וויל זיין גרייט אויפ'ן פאל פון קריזיס־אויסברוך. לויט זיין מיינונג אבער איז שוין ליבער א קריזיס אין א"י ווי די עלענד, אין וועלכער עס קומט אויס יודען צו לעבען אין דייטשלאנד.

דער פרעזידענט פון דער יודישער אגענץ און פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע

דר. חיים וויצמאן

האט זיך אנגעשלאסען צום טאאסט לכבוד דעם קאלאניען־מיניסטער. ד"ר וויצמאן האט בעצייכענט די פערעפענטליכונג פון פאספילד'ס „ווייס־בוך“ אלס איינעם פון די שווערסטע קריזיסען אין דער 50־יעהריגער געשיכטע פון ציוניזם. דאן איז איהם אויסגעקומען ארויסצוטרעטען אויף דער קאמיסיע, וואס איז בעשטימט געווארען, כדי צו פיהרען פער־האנדלונגען נאך דער פערעפענטליכונג פון „ווייס־בוך“. סעקרעטאר פון דער קאמיסיע איז געווען דער איצטיגער קאלאניען־מיניסטער, מאלקאלם מאקדאנאלד האט ארויסגעוויזען פיל פערשטענדניש און איהם צו פערדאנקען, אז די פערהאנדלונגען זענען געפיהרט געווארען אין א גייסט פון הארמאניע און האבען געפיהרט דערצו, אז סער ארטור וואוקאפ איז בעשטימט געווארען אלס הויך־קאמיסאר, מיט דער דאזיגער נאמינאציע האט זיך אנגעהויבען דער פעריאד פון דער איצטיגער ענטוויקלונג פון א"י. טראץ דער בעהויפטונג פון די עקספערטען, אז אין א"י איז נישטא מעהר קיין פלאץ, האבען זייט דאן איינגעוואנדערט אין לאנד 150.000 מענשען. טויזענטער יודען זענען איצט פערמשפט אויף אומבעשרייבליכע נויט אין דייטשלאנד. די א"י רעגירונג קאן איצט זאגען מיט דער גרעסטער סאטיספאקציע, דאס זי האט געגעבען א מקום מקלט פאר פיל פון די דאזיגע מענשען. דאס איז דער גרעסטער מאראלישער זיג פון אונזער צייט און דעריבער זע־

נען אויך אייביג פערבונדען די נעמען פון מאקדאנאלד און וואוקאפ.

קאלאניען - מיניסטער מאלקאלם מאקדאנאלד

האט אין זיין רעדע אויסגעדריקט, אז דאס לעבען פון אראבער וועט נישט נאר נישט ליידען צוליב דער שאפונג פון דער יודישער נאציאנאלער היים, נאר נייע לעבענסבעדינגונגען וועלען נאך פערבעסערט ווערען און דער לעבענס־ניווא פון אראבער וועט שטייגען גלייכצייטיג מיט די פארשריטען פון גרויסען יודישען ווערק אין א"י. מיר לעבען אין קריטישע צייטען, ווען עס קומט צו מלחמות און קלאנגען וועגען מלחמות. טייל מענשען, וואס זענען פעראינטערעסירט אין א"י האבען ארויסגעוויזען א געוויסע נערוועזיטעט בנוגע דער לאגע אין א"י אין צוזאמענהאנג מיט די אינטערנאציאנאלע געשעהענישען איך וואלט געוואלט שטעלען איין פראגע, צי געפינט זיך אימיצער, וואס גלויבט, אז ווען עס זאל זיין א ווירקליכען גרונד פאר בעאונרוהיגונג בנוגע דער לאגע אין ארץ־ישראל. וואלט דער הויך־קאמיסאר זיך געפונען דא צוזאמען מיט אונז ביים טיש? דאס איז א מענש פון גרויסע זעלטענע מעלות. איבער אלעם האט ער א טיפען פליכט־געפיהל. ווען ער וואלט געטראכט, אז עס זענען פערהאן וועלכע עס איז סיבות צו זיין אונרוהיג מכוח א"י וואלט ער דא נישט געווען, ער וואלט געשטאנען אויף זיין פאסטען. ער איז אבער איצט צווישען אונז און איהר קענט זיך אנשטעקען מיט צוטרוי פון דעם דאזיגען רוהיגען מאן. עס איז נישט אבצושאצען זיין ווערט אלס הויך־קאמיסאר. אראבער בעציהען זיך צו איהם מיט בעוואונדערונג, צוטרוי און צוגעבונדענקייט. יודען בעציהען זיך צו איהם מיט בעוואונדערונג, צוטרוי און צוגעבונדענקייט, איך וויל אייך אויסזא־גען א סעקרעט — דער קאלאניאל־אמט בעציהט

זיך צו איהם מיט בעוואונדערונג, צוטרוי און צוגע־בונדענהייט. מאלקאלם מאקדאנאלד איז אויך זיכער, דאס אויב אימיצער געווינט די ליבע פון א רעגי־רונגס־דעפארטאמענט איז דאס א מענש פון... (גע־לעכטער). סער ארטור וואוקאפ איז די פערקערפע־רונג פון גייסט פון מאנדאט־אבסאלוטע אויספאר־טייאישקייט לגבי ביידע גרויסע געמיינשאפטען אין לאנד.

הויך - קאמיסאר סער ארטור וואוקאפ

האט זיך אנגעשלאסען צום מיניסטער'ס אנערקע־נונגס־ווערטער פאר ד"ר וויצמאן און האט זיך דעקלארירט אלס אנהענגער פון בן־גוריון'ס לאזונג: „באדען און וואסער“. אלס בעווייז קען דינען די זארגפעליגע בעהאנדלונג פון דעם חולה־פראיעקט. וויכטיג איז, די בעוואלדערונג, אמוויכטיגסטען איז אבער, אז עס זאל וואקסען דער בוים פון פערשטענדיגונג. דעם דאזיגען בוים בויט אומעטום לאנגזאם, אין א"י איז עס אבער שטארק איינגעווארצעלט. עס פאדערט זיך אבער געדולד, וויטזיכטיגקייט און פאר אלעמען — צוטרוי.

דער לארד ערצבישאף פון ליווערפול

האט אויפגעהויבען א טאאסט פאר רעליגיעזער טא־לעראנץ, דער רעדנער דערמאנט, אז דער פויפסט האט אין יאהר 1233 אויף דער פראגע פון פראנצוי־זען, ווי צו בעהאנדלען יודען, געענטפערט: אזוי ווי עס וואלטען געוואלט בעהאנדעלט ווערען קריס־טען, ווען זיי וואלטען געלעבט צווישען געצענדינער. דער ערצבישאף איז אויך שארף ארויסגעטרעטען געגען דער דייטשער ראסען־טעאריע.

דער רב הכולל פון ענגלאנד הר. יוסף הערץ

האט געענטפערט אויפ'ן טאאסט פון ערצבישאף פון ליווערפול און אונטערשטראכען די נאבעלע ראל וואס די קירכען־פארשטעהער האבען די לעצטע יאה־רען געשפילט אלס פערטיידיגער פון דער מענשלי־כער ווירדע און כבוד. דאס איז נוגע בעזונדערס דייטשלאנד. אוניווערזיטעטס־פראפעסארען האבען דארט גארנישט געטון געגענצושטייערן דער נאצי־שער ברוטאליטעט, דערפאר האבען דארט פירשטען פון דער קירך דרייסט געשטעמפעלט דעם שגעון פון די אריער־דאקטרינען. אין ענגלאנד דאגעגען האט אויך די וועלטליכקייט פיל געטון פאר דער הילפס־אקציע לטובת פערטריבענע געלעהרטע. בע־זונדערס בונטעוועט זיך דער שכל הישר פון בריטי־שען פאלק געגען די שקרים, אויפ'ן יסוד פון וועלכע דאס פאלק, וואס האט פון זיך ארויסגעגע־בען א משה, א ישעיהו־הנביא, א הלל, זאל גע־שטעמפעלט ווערען אלס פאריער־פאלק, וואס זיין בלוט, איז מטמא, וואס יעדער געדאנק זיינער איז פעראוניווירדיגענד און וואס זיין געדרוקט ווארט טויג בלויז אויפ'ן פייער. די עפענטליכקייט בע־גרייפט בהדרגה אלץ מעהר דאס אונרעכט פון אזא מין בעהאנדלען דעם יוד. דער יוד איז א סימבאל און לעבעדיגער דערמאהנער פון פרייהייט און גייסט רדיפות געגען יודען זענען רדיפות געגען די דא־זיגע אידעאלען. פופציג מיטגלידער פון פעל־קער־בונד זענען ארויסגעטרעטען אין פערטיידיגונג פון א פאלק, געגען וועלכען עס איז געווענדעט די אגרעסיוויקייט פון א טאטאליטעט־לאנד (איטאל־יען). עס ברעכט דאס הארץ, ווען מען דערמאהנט זיך, אז קיין אייבער פון די דאזיגע מיטגלידער פון פעלקער־בונד — און אפשיטא שוין, אז קיין שום פאלק מחוץ איהם — קען נישט קומען צו הילף א האלב מיליאן קרבנות פון א „טאטאלען“ אונזין און האס אין צענטראל אייראפע.

סער ראבערט וואלעי קאהען

רעדט וועגען דער נויטווענדיגקייט און מעגליכקייט פון יודיש אראבישער צוזאמענארבייט אין א"י. קיין שום יודיש נאציאנאלע היים איז נישט ווערט דעם נאמען, אויב זי איז דער שויפלאץ פון דיסהארמאניע און ביטערע שטרייטען. עס קען און מוז איינטרעטען א פולשטענדיגע צוזאמענארבייט פון אראבער און יודען, מחמת אין א"י איז פאקטיש פערהאן א פולע אינטערעסען־הארמאניע.

דזשעמס מאקדאנאלד

(דער אויבערקאמיסאר פאר די ענינים פון די דייט־שע פליטים) ערקלערט, אז ווען נישט א"י, וואלט דער גורל פון די דייטשע פליטים געווען שיער נישט א האפנונגסלאזער. די דאזיגע אונגעהייערע דערגריי־כונג איז געווארען מעגליך אויסשליסליך א דאנק דער זעלבסטאויפאפפערונג פון די גרויסע יודישע מאסען.

מיט קורצע רעדעס זענען נאך ארויסגעטרע־טען דער פרעזידענט פון קרן־היסוד אין ענגלאנד סיימאן מארקס, לידי ערלי, פ. הארא'וויץ און דע־פוטאט בארנעט דזשענער.

„נישטא די פרייהייט פאר די, וואס ווילען די פרייהייט אומברענגען!“

די בעלגישע נאצים און זייער נייער דורכפאל. — סאציאליסטישער בירגערמייסטער פון אנטווערפען ערקלערט אפען, אז ער וועט נישט שיצען פון אנפאלען די פלעמישע נאצים. — ווי אזוי די אנטווערפענער סאציאליסטען האבען זיך אפגערעכענט מיט די נאצים

(ספעציעלע קארעספאנדענץ)

די פלעמיש־נאציאנאלע בעוועגונג, וואס איז געווארען כמעט אפיציעל די פיליע פונ'ם נאציזם אין בעלגיען, בעגעגענט גרויסע שוועריג־קייטען אויף איהר נייעם וועג. נישט דערפאר, וואס זי איז אזוי אגרעסיוו און אקטיוו, — אז די רעגירונג האט זיך געוואלט פאר איהר דער־שרעקען און מיט איהר אנגעהויבען א קאמף, — נאר ווייל איהרע געגנער זענען געווארען אק־טיוו. די סאציאליסטישע — און בכלל די ראדיקא־לע — יוגענט אין בעלגיען האט לגבי די נאצים ביי אונז אנגענומען א גאנץ נייע טאקטיק: זי ווארט נישט אויף א געלעגענהייט, אז די נאצי'ס זאל זי אנפאלען און זי זאל זיך דאן דארפען פערטיידיגען, נאר זי לאזט פשוט נישט אויפהוי־בען דעם קאפ דער היגער נאצי־בעוועגונג...

„מיר האבען געלערענט פון די דייטשע געשע־הענישען“, — זאגען די היגע סאציאליסטען. — „מיר ווייסען, וואס פאר א פרייז די דייטשע סאציאליסטען האבען בעצאהלט פאר זייער טא־לעראנץ; נישטא קיין טאלעראנץ פאר באנדיטען; ס'איז נאר דא איין וועג — אויסראטען זיי!“ און אויף דעם דאזיגען וועג זענען איצט ענט־שלאסען צו געהן די בעלגישע סאציאליסטישע יוגענדליכע.

* * *

אז זייערע ערקלערונגען און פערזיכערונגען אין דעם פרט זענען נישט קיין הוילע פראזען האבען טאקי די אנטווערפענער סאציאליסטען בע־וויזען ערשט מיט עטליכע טעג צוריק.

די פלעמישע נאציאנאליסטען האבען אנגע־קינדיגט א גרויסען פרידענס - מיטינג אינ'ם גרעס־טען אנטווערפענער זאל, דעם „רובענספאלייס“. און אזוי ווי אזא מיטינג — א דעמאנסטראציע פאר'ן פרידען — איז געוועהנליך אן ערלויבטער, האבען די נאצים פאר יעדען פרייז געוואלט אויס־מיידען א סאציאליסטישע געגען־אקציע. זיי ווייסען וועגען דער נייער טאקטיק פון די סאציאליסטען און האבען, פערשטעהט זיך, נישט געהאט, דעם מינדעסטען חשק זיך צו טרעפען פנים אל פנים מיט זייערע געגנער... זיי האבען דעריבער אפ־

געדרוקט איינלאדונגען און זיי פינאנדערגעשיקט צו עטליכע טויזענד אנטווערפענער בירגער, לרוב רעאקציאנערען, און זיי פערבעטען אויף דער פער־זאמלונג. אזוי ארום האבען זיי זיך געוואלט בע־ווארענען פאר „אונגעוואונשענע“ בעזוכערס...

אבער אויך דער דאזיגער „טריק“ האט נישט געהאלפען. די סאציאליסטען האבען זיך דער־וואוסט וועגען דער המצאה פון די נאצים און זיי האבען צו דער מכה געפונען א רפואה... מען האט נעמליך אפגעדרוקט עטליכע הונדערט פאל־שע קארטען, זיי פערטיילט צווישען איבערגעגע־בענע חברים, און בעשלאסען „מיט אלע מיט־לען“ צי שטערען די פערזאמלונג די סאציא־ליסטען האבען ערקלערט, אז אויב עס וועט אדורך דער ערשטער נאצי־מיטינג, וועלען אויך קומען שפעטער נייע פערזאמלונגען — און די נאצי'ס וועלען בעקומען „בירגער - רעכט“ אין פאליטיש געזעלשאפטליכען לעבען פון אנטווערפען. דאס טאר מען פאר קיין שום פרייז נישט דערלאזען!

די אקציע פון די סאציאליסטען איז געווען אזוי גלענצענד ארגאניזירט, אז שוין א שעה פאר דעם אנהויב פון דער פערזאמלונג זענען די סא־ציאליסטען געווען אויפ'ן ארט, כדי קיינער זאל נישט פערנעהמען זייערע פלעצער. פערשטעהט זיך אז דער מיטינג איז שוין נישט פארגעקומען. אזוי ווי דער ערשטער רעדנער האט אנגעהויבען עפעס צו זאגען, איז אויסגעבראכען א טומעל — און באלד דערנאך איז געווארען א געשלעג, פון וועלכען די מייסטע נאצים זענען ארויס שטארק צע'הרג'עט... אבער די קאצי־אליסטישע דעמאנס־טראנטען האבען זיך נישט בעגנוגענט מיט אויפ־רייסען דעם מיטינג; זיי האבען נאך אפגע־שטאט א בעזוך אין דער דרוקעריי פון דער צייטונג פון די נאצים און דארט געמאכט ארדנונג...

די פלעמיש־נאציאנאליסטישע צייטונג „דע סכעלדע“, האט די אומפערשעמטקייט צו אטאקירען דעם שעף פון דער אנטווערפענער פאליציי, דעם סאציאליסטישען בירגערמייסטער קאמיל הויסמאנס, דערפאר, וואס ער „פערראט די דעמאקראטישע פרינציפען נישט פערטיידיגענדיג די נאצישע דע־מאנסטראנטען!“...

אבער בירגערמייסטער הויסמאנס, וואס האט שוין נישט איינמאל געוויזען, אז ער איז א מאן פון מוט, האט זיך אויך דאס מאל זיך נישט אפ־געשראקען פאר די פלעמיגאנטישע סטראשו־קעס. ווען די זאך איז געקומען אויפ'ן טיש פון געמיינדע־ראט, צוליב אן אינטערפעלאציע פונ'ם פלעמיש - נאציאנאליסטישען געמיינדעראט - מיט־גליד, האט הויסמאנס אפען און עהרליך דער־קלערט, אז עס איז אמת: עס איז געווען שווער צו פערטיידיגען די פלעמישע נאציאנאליסטען — ווייל זייער פאליטיק איז א פראוואקאציע... דער־ביי האט הויסמאנס געמאכט א דערקלערונג, וואס ווייזט, אז אלע פארטייען, וואס נעהמען אן אנטייל אין דער קאאליציע - רעגירונג זענען ענטשלאסען צו אונטערדריקען מיט אלע מיטלען די אקטיוויטעט פון די היגע נאצים.

ווי שטארק עס איז געווען דער איינדרוק פון הויסמאנ'ס רעדע קען מען זעהן דערפון, אז דער וויצע - בירגערמייסטער באאלדע — דער פיהרער פון דער ליבעראלער פארטיי אין אנטווערפען, האט זיך סאלידאריזירט מיט'ן בירגערמייסטער, ערקלערענדיג, אז די סאציאליסטישע יוגענדליכע, וואס האבען געשטערט דעם נאצישען מיטינג, האבען נישט בעגאנגען קיין פערברעכען... אן אנדער מיטגליד פון געמיינדע־ראט, א קאטאליק, האט געמאכט א פארוואורף דעם בירגערמייסטער, פאר־וואס ער האט דעם מיטינג נישט פערבאטען איינגאנצען..

* * *

דערווייל טוט זיך חושך ביי די בעלגישע נאצים. זיי זעהען, אז זיי וועלען אין אנטווערפען קיין לייכט שטיקעל ארבייט נישט האבען.

מ. י. נירענבערגער

דער עיקר איז: א"י בויט זיך!

די אויפנאהמע, וואס דער אנגלא־פאלעסטינישער קלוב אין לאנדאן האט היינטיגען מאנטאג געמאכט לכבוד דעם קאלאניען־מיניסטער מאלקאלם מאקדאנאלד, האט זיך פערוואנדעלט אין א מאניפעסטאציע פאר דער יודיש־נאציאנאלער היים. מ'האט שוין לאנג נישט געהערט פון אפיציעלער זייט אזא שטארק אקצענטירטען אויסדרוק פון סימפאטיע פארן ציוניסטישען ווערק און אזעלכע קאמפלימענטען אויפן אדרעס פון פרעזידענט פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

אויך די דאזיגע קאמפלימענטען האבען נישט קיין קליינע בעדייטונג. זיי זענען דורכאויס סימפטאמאטיש פאר די בעציהונגען, וואס האבען זיך איינגעשטעלט צווישען קאלאניען־מיניסטעריום און דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע פאר דער צייט פון נאכן קאנגרעס אן. די דאזיגע בעציהונגען מוזען בעצייכענט ווערען פאר א סך ענגערע און פערטערע ווי פריהער, וואס מ'האט אין א גרויסער מאס צו פערדאנקען דעם איינפלוס און דעם צוטרוי, וואס פראפ. וויצמאן געניסט אין די מאסגעבענדע ספערען. אויך די קאנפערענץ, וואס קומט איצט פאר אין קאלאניען־מיניסטעריום וועגען פערשידענע פאר דער ציוקונפט פון ציוניזם און א"י זעהר וויכטיגע פראגען און אין וועלכער עס בעטייליגען זיך פון איין זייט דער קאלאניען־מיניסטער און דער הויך־קאמיסאר פון א"י, און פון צווייטען צד פיר פארשטעהער פון דער עקזעקוטיווע פון דער יודישער אגענץ מיט פראפ. וויצמאן אן דער שפיץ, — די דאזיגע קאנפערענץ איז א דירעקטער פועל־יוצא פון די געענדערטע בעציהונגען צו דער עקזעקוטיווע. ס'איז גאר קיין ספק נישט, אז אויף דער גינסטיגער שטעלונג, וועלכע די רעגירונגס־פארשטעהער אויף דער קאנפערענץ האבען אנגענומען לגבי די ארויסגערוקטע ציוניסטישע פאסטולאטען, האט א גרויסע ווירקונג געהאט דער אומשטאנד, וואס פראפ. חיים וויצמאן איז אויפסניי אויסגעקליבען געווארען אלס פרעזידענט פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

מעגליך, אז דער באנקעט, וועלכער איז געגעבען געווארען לכבוד דעם קאלאניען־מיניסטער אין אנגלא־פאלעסטינישען קלוב, שטעהט אין א נאהענטען צוזאמענהאנג מיט דער דערמאהנטער קאנפערענץ. יעדענפאלס האט מען לויט דעם טאן פון די באנקעט־רעדעס ארויסגעטראגען דעם איינדרוק, אז פון דער קאנפערענץ קען מען דערווארטען א פאזיטיווען רעזולטאט פאר דער ציוניסטישער זאך.

* * *

דאס וויכטיגסטע געשעהעניש אויף דעם באנקעט איז, נאטירליך, געווען די רעדע פון קאלאניען־מיניסטער מאלקאלם מאקדאנאלד. דער יונגער מאקדאנאלד (ער איז א זוהן פון ראמזיי מאקדאנאלדן), איז זעהר פריינדליך געשטימט לגבי דעם ציוניזם. אויף דער איצטיגער קאנפערענץ, וואס קומט פאר אין קאלאניען־מיניסטעריום, ווייזט ער ארויס א סך א גרעסערע פערשטענדניש און נישט אין אנ־ערך גינסטיגערע בעציהונג צו די פארגעלעגטע פלענער און צו די פאסטולאטען פון די ציוניסטען, ווי זיינע פארגעגנער אין קאלאניאל־אמט. בעת'ן קריזיס פון 1929, אין דער טרויעריגער פאספילד־צייט, נאך די טראגישע געשעהענישען אין א"י, ווען צווישען דער ענגלישער רעגירונג און דער ציוניסטישער ליידונג איז ענטשטאנען א שטארקע „דערפרעמדונג", האט מאלקאלם מאקדאנאלד, וועלכער איז שוין דעמאלט געווען דער שטעלפערטרעטער פון קאלאניען־מיניסטער, גענומען אויף זיך די ראל פון א פערמיטלער, וועלכער האט צונויפגעפיהרט וויצמאנען מיט זיין פאטער, דעם דעמאלדיגען פרעמיער מאקדאנאלד, און אזוי ארום מיטגעהאלפען צו דער „פערבעסערונג" פון די בעציהונגען צווישען די ציוניסטען און דער רעגירונג. דאס בעגעגעניש צווישען די ביידע מלוכה־מענער האט, ווי מען געדענקט, געפיהרט דערצו: אז מאקדאנאלד האט אויסגעשטעלט א בריף, אין וועלכען ער האט צום טייל אנולירט, צום טייל אפגעשוואכט די גזירות פון פאספילדס „ווייס־בוך". נעהמט מען נאך אין בעטראכט, אז מאלקאלם מאקדאנאלד שטיצט פאלקאמען די פאר די ציוניסטען דורכאויס גינסטיגע א"י־פאליטיק פון איצטיגען הויך־קאמיסאר סיר ארטור וואוקאפ, וועלכער האט זיך ארויסגעוויזען פאר אנ'אויפריכטיגען פריינד פון דער יודיש־נאציאנאלער היים, מוז מען זאגען, אז די פערוואלטונג פון קאלאניען־מיניסטעריום ליגט אין די הענד פון א מאן, וועלכער ווייזט ארוים זיין גוטען ווילען נישט נאר צו האנדלען לויט דעם בוכשטאב פון מאנדאט, נאר צו פערווירקליכען טיילווייז אויך דעם גייסט פון די מאנדאט־בעשטימונגען, אין וועלכע עס רעדט זיך קודם־כל וועגען מיטהעלפען די יודען אויפצובויען זייער נאציאנאלע היים אין א"י.

מאקדאנאלדס רעדע אין אנגלא־פאלעסטינישען קלוב איז נאטירליך נישט געווען בלויז דער פערזענליכער מיינונגס־אויסדרוק פון אנ'איינצעלנעם מיניסטער. עס שפיגעלט זיך אפ אין איהר די מיינונגען און שטימונגען און די שטעלונג פון דער ענגלישער רעגירונג צום ציוניזם און צו דעם ציוניסטישען אויפבוי־ווערק. זיין דערקלערונג האט ער אלזא, אפגעגעבען אין נאמען פון דער רעגירונג. גלייך ביים אנהויב האט ער אויסדריקליך געזאגט, אז די רעגירונג האט די גרעסטע סימפאטיעס פאר די יודישע אנשטרענגונגען אין א"י. אין זיינע ווייטערדיגע אויספיהרונגען האט ער א פאר מאל בעטאנט, אז דער עיקר איז, אז די יודישע נאציאנאלע היים זאל געבויט ווערען אויף פעסטע יסודות. אבער, האט ער צוגעגעבען, דערצו איז דרינגענד נויטיג זיך צו פערשטענדיגען מיט די אראבער. ענגלאנד האט אויך התחייבות'ן לגבי די אנדערע איינוואוינער פון לאנד און וויל איהרע פערפליכטונגען דערפילען. אבער זי העלפט אויך די יודען אין ראהמען פון די מעגליכקייטן ביי דער אויפבוי־אהביט אין א"י, און — האט ער אונטערגעשטראכען געזאגט מיט צופרידענהייט — „די יודישע נאציאנאלע היים בויט זיך טאקע, די איינוואנדערונג וואקסט פערמאנענט א דאנק דער כסדר'דיגער ענטוויקלונג פון דער אויפבוי־ארבייט.

צום סוף האט דער קאלאניען־מיניסטער, בעריהרענדיג די פראגע וועגען דער מכלומרשטער געפאהר, וואס שטעהט פאר א"י אין צוזאמענהאנג מיט דער געשפאנטער אינטערנאציאנאלער לאגע, קאטעגאריש דערקלערט, אז ס'איז נישטא קיין שום גרונד מורא צו האבען, אז די אנגעשטרענגטע אינטערנאציאנאלע סיטואציע זאל האבען א וועלכע עס איז ווירקונג אויף דער סטאביליטעט פון דער לאגע אין א"י; ווען עס וואלט נאר פארגעשטאנען דעם לאנד די מינדעסטע געפאהר, וואלט „סיר ארטור וואוקאפ היינט דא נישט געגעסען קיין מיטאג".

ווי געזאגט, האט דער קאלאניען־מיניסטער גערעדט אויך וועגען וויצמאנען. ער האט איהם וואַרים בעגריסט. אלע פרעהען זיך, האט ער געזאגט, וואס וויצמאן האט זיך אומגעקעהרט צו דער פרעזידענטשאפט פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע: קיין שום פאלק האט נישט געהאט קיין גרעסערען פיהרער, ווי עס איז וויצמאן.

ווי מ'זעהט, האט וויצמאנס צוריקקעהר צו דער פרעזידענטשאפט געמאכט אנ'איינדרוק אין די מאסגעבענדיגע ספערען, וואס וועט אויך אהן שום ספק האבען א גוטע ווירקונג אויף דער שטעלונג פון דער רעגירונג צו די א"י־פראבלעמען, וואס זענען בעזונדערס אקטועל אין איצטיגען מאמענט.

די רעדע פון קאלאניען־מיניסטער איז אלזא, געווען אייגענטליך א דערקלערונג פון דער רעגירונג, אין וועלכער זי מאניפעסטירט איהר סימפאטיע פאר דער יודישער נאציאנאלער היים. מ'דארף האפען, אז דאס וועט נישט בלייבען בלויז א פלאטאנישע ליבע־דערקלערונג, נאר וועט זיך קודם כל פראקטיש אויסווירקען ביי דער לעזונג פון די א"י־פראגען, וואס שטעהען איצט אויף דער טאג־ארדענונג. דער ישוב און דאס ציוניסטישע יודענטום אין די גלות־לענדער וועלען זיכער מיט צופרידענהייט אויפנעהמען די דערקלערונג. וויפיל טויזענדער קוקען איצט אוים אויף א"י ווי אויף זייער לעצטער רעטונג — און פון דער רעגירונג דערווארט מען, אז זי זאל עפענען די טויערען פון לאנד פאר א גרעסערער עליה און שאפען אזעלכע בעדינגונגען פאר דער אויפבוי־ארבייט וועלכע זי האט זיך מתחיב געווען צו שאפען אויפן גרונט פון מאנדאט.

צו דער דערקלערונג פון ענגלישען קאלאניעל־מיניסטער מאלקאלם מאקדאנאלד

פון ישעיה אונגער

אין דער רעדע פון קאלאניען מיניסטער האבען זיך אריינגעריסען א פאר פאלשע טענער; זיי האבען אבער אין אלגעמיין נישט געשטערט די אויסגעהאלטענקייט פון לייט־מאטיוו, די גאנצקייט פון דער מעלאדיע. עס ווירקט נאטירליך קאמיש, ווען ביי יעדער געלעגענהייט הורט מען איבער די פראזע אז „וועגען שאפען א יודישע מלוכה אין א"י קאן קיין פראגע נישט זיין". דאס טוט כמעט יעדער קאלאניען מיניסטער,, עפעס ווי ער וואלט זיך מתחייב געווען דערצו ביים איבערנעהמען זיין אמט. די פראזע שטאמט נאך פון טשערטשילס צייטען, און אויך מאלקאלם מאקדאנאלד קען זיך, משמעות, נישט בעפרייען פון דער אלטער פראזעלאגיע, נאר דאס קען מען איהם מוחל זיין; ער וויל נאך פאר עמיצען יוצא זיין.

אנ'אנדער זאך איז, ווען ער רעדט וועגען דער „היסטארישער פערבונדענקייט" פון די אראבער מיט א"י, דא האט שוין דער קאלאניען מיניסטער, במחילת כבודו, ארויסגעוויזען אז ער פערשטעהט נישט אדער ער וויל אין דעם פאל נישט פערשטעהן וואס דער בעגריף „היסטאריש" בעדייט. אויב „היסטאריש פערבונדען זיין" הייסט — און אזוי קוקט דערויף די וויסענשאפט — שאפען אנ'אייגענע מלוכה ארגאניזאציע אויף א בעשטימטער טעריטאריע, זיך דארט אויסלעבען היסטאריש אלס פאלק שאפען אנ'אייגענע קולטור, אויסבויען שטעט, קולטיווירען דעם באדען ציוויליזירען דאס לאנד, — דאן האבען די אראבער קיין שום היסטאריש רעכט נישט אויף א"י, אין די עטליכע הונדערט יאהר, זינט די אראבער לעבען אין א"י האבען זיי דא קיין מלוכה נישט געהאט, קיין שום קולטור ווערטען נישט געשאפען, קיין שום ציוויליזאציע, פערווארלאזט דעם באדען. זיך ארומגעטריבען אין דער מדבר און געפיהרט א לעבען פון א פרימיטיווען פאלק וואס שטעהט אויף א נידריגער שטופע פון ענטוויקלונג, ביז ס'איז געקומען אויף זיי א אויפריכטונג א דאנק דעם ציוניזם. די יודען האבען אין די לעצטע 10—15 יאהר פאר די אויגען פון דער גאנצער וועלט פערוואנדעלט דאס וויסטע פערווארלאזטע ארץ ישראל אין א קולטור־לאנד און ציוויליזירט לאנד אין ריכטיגען זין פון ווארט, — דאס וואס די אראבער האבען נישט בעוויזען אויפצוטון אין משך פון הונדערטער יאהרען.

דאס וואלט דער קאלאניאל מיניסטער אייגענטליך געדארפט וויסען, און ער ווייסט עס זיכער. אבער די ביוראקראטישע דיאלעקטיק רעכענט זיך נישט אזוי מיטן היסטארישען אמת דארט, וואו דורך א „קליינע" אונטערדריקונג פון אמת קען מען דערווארטען א געוויסען עפעקט.

* * *

א גרויסע בערוהיגונג אין א"י וועט ארויסרופען יענער טייל פון מאקדאנאלדס דערקלערונג, אין וועלכען ער ווייזט אן אז א"י געפינט זיך מחוץ פון יעדער געפאהר.

ווי מ'ווייסט האט די ערנסטע אינטערנאציאנאלע לאגע, וועלכע האט זיך פערשארפט אין צוזאמענהאנג מיטן אויסברוך פון דער איטאליעניש־אביסינישער מלחמה, ארויסגערופען א פאניק אין א"י, מ'האט אנגעהויבען מורא צו האבען, אז א"י אלס ענגלישע מאנדאט־לאנד, זאל נישט אריינגעצויגען ווערען אין דעם קרייז פון די קריגס־אפעראציעס, אין פאל פון א ענגליש־איטאליענישען קאנפליקט, עס האט זיך אנגעהויבען א „ראן" אזוי צו זאגען, א שטורעם אויף די בענק, מ'האט גענומען ארויסציהען די דעפאזיטען, די קאפיטאלען, עס האבען נישט געהאלפען קיין שום בערוהיגונגען, עס האט נישט געהאלפען קיין שום אויפקלערונג אז א"י ליגט זעהר ווייט פון אביסיניען, און פון די איטאליענישע קאלאניעס ארום אביסיניען און ס'איז דעריבער נאר נישט פון די לייכטע זאכען צוצוקומען אהין; אז ענגלאנד איז שטארק בעפעסטיגט און האט א מעכטיגען פלאט ביי די ברעגעס פון מיטעללענדישען ים, ביי די ברעגעס פון א"י, ביי ציפערן, ביים סועץ קאנאל, ביי די ברעגעס פון ים סוף (רויטער ים) ביז אראפ צו דרום פון אראביען, און אז קיין שום מאכט וועט איהר נישט בייקומען אויף דעם דאזיגען סעקטאר פון דעם ערד־קוגעל —קיין זאך האט נישט געהאלפען און דער עולם האט זיך נישט בערוהיגט.

דערצו האבען די אראבישע העצער אויסגענוצט די מהומה און נאך פערשטארקט די פאניק, פערשפרייטענדיג קלאנגען, אז אין פאל פון א מלחמה מיט איטאליען וועט ענגלאנד מוזען רעזיגנירען פון מאנדאט, אז די אראבישע וועלט צוזאמען מיט איטאליען וועלען זי צווינגען דערצו א.אז.וו.

ערשט די דעפעשע פון הויך קאמיסאר סיר ארטור וואוקאפ וועלכער האלט זיך איצט אויף אין לאנדאן אויף אורלויב און האט פון דארטען מיט קנאפע צוויי וואכען צוריק טעלעגראפיש געלאזט צו וויסען פון דער בעפעלקערונג פון א"י, אז פאר א"י איז קיין שום געפאהר נישטא — ערשט די דאזיגע טעלעגראמע האט ארויסגערופען א געוויסע בערוהיגונג.

מ'דארף דערווארטען אז די איצטיגע דערקלערונג פון קאלאניען מיניסטער אלזא, א דירעקטע דערקלערונג פון דער רעגירונג, וועט ענדגילטיג בערוהיגען די געמיטער אין א"י און א סוף מאכען צו די מאכינאציעס און אויפרייצונגען פון די אראבישע העצער.

דיסקוסיע ארום די פולמאכטען פאר דער רעגירונג

פערשארפטע בעציהונג צווישען פוילען און טשעכאסלאוואקיען

אין שייכות מיט דער סיים־סעסיע וואס האט זיך נעכטען אנגעהויבען, און אויף וועלכער עס דארף בעטראכט ווערען די פראגע פון פולמאכטען פארן מלוכה פרעזידענט האט זיך אין דער פוילישער פרעסע אנגעהויבען א דיסקוסיע ארום דער פראגע פון צוטרוי אין צוזאמענארבייט מיט דער רעגירונג. דערביי קומט די דיסקוסיע פאר נישט נאר אויף די שפאלטען פון דער אפאזיציע פרעסע נאר אויך אין רעגירונגס לאגער אליין הערשט נישט קיין איינהייטליכע מיינונג וועגען דער פראגע פון די פולמאכטען. א געוויסער טייל פון דער סאנאציע, די אזוי גערופענע „פולקאווניקעס גרופע" וואס זייער ארגאן איז די „גאזעטא פאלסקא" האפט אז אי־דער דער סיים וועט ערטיילען די פולמאכטען דארף די רעגירונג פארשטעלען א גענויען פלאן ווי אזוי זי האט די פולמאכטען בדעה אויסצונוצען און ערשט דאן ווען עס וועט זיך ארויסווייזען אז די פלענער פון דער רעגירונג זענען אין הסכם מיט דעם שטאנדפונקט און אנשויאונגען פון סיים, דארף מען דער רעגירונג ערטיילען די פולמאכטען.

דער „קוריער פאראנני" האלט אז די פולמאכטען דארפען דער רעגירונג געגעבען ווערען אהן שום בעווארענישען. די ציימונג ווייזט קודם כל אן אז די נייע רעגירונג הויבט אן איהר צוזאמענארבייט מיטן סיים מיט דער פאדערונג פון קרבנות אין דער פארם פון א בעדייטענדער זעלבסט־בעגרענצונג פון זיינע קאנסטיטוציאנעלע רעכט אבער דער איצטיגער סיים איז דאך ענטשטאנען אויפן יסוד פון א וואל־ארדינאציע וואס אויסשליסענדיג פארטייאישע קאטעגאריעס, זענען אין איהם אריין דעפוטאטען וואס זייער הויפט־קריטעריום איז דער זארג וועגען דער מלוכה איז קודם כל דאס וואויל פון פאלק.

„דער איצטיגער סיים" — שרייבט די ציימונג — „איז פריי פון פארטיי בעלאסטונגען און איז אוים געוועהלט געווארען לויט א צילבעוואוסטען קאנסטרואירטען פראבירשטיין, וואס פערזיכערט א געהעריגען ניווא פון אריענטאציע אין געזעלשאפטליכע פראגען, אליץ גרעסער זיין אויטאריטעט אליץ א גרעסערע פעראנטווארטליכקייט, אליץ גרעסערע פליכטען האט ער לגבי זיך אליין.

צי אין נאמען פון די דאזיגע פליכטען איז איהם ערלויבט זיך אפצוזאגען פון זיינע קאנסטיטוציאנעלע רעכט?"

די ציימונג קומט דאן צום אויספיהר אז דער אנאליז פון דער דאזיגער פראגע מוז קומען צום ווארט, אין דער איצטיגער סיים דעבאטע, וואס וועט זיך ענטוויקלען איבערן פארשלאג וועגען פולמאכטען פארן מלוכה פרעזידענט, „דאס מוז זיין א זאכליכער, קריטישער און אלזייטיגער אנאליז" — שרייבט די ציימונג. — עס קען נישט זיין קיין אפשטויסען די לאסט וואס איז איבערגעווארפען אויף די פלייצעס פון דער רעגירונג, עס דארף אבער אויך נישט זיין קיין זוכען פון פרעסטיזש דארט וואו עס דארף הערשען קודם כל די זארג וועגען וואוילשטאנד פון דער מלוכה, אין ערשטען פאל וואלט דער סיים זיך אונטערגעשריבען אונטער זיין אייגענער אבדיקאציע. אין צווייטען וואלט ער פערדינט אויפן פארוואורף אז ער איז קראנק אויף דערזעלבער קראנקהייט וואס די פארטיי־סיימען".

די דאגע פון איצטיגען סיים — שרייבט די ציימונג — דארף בעשטעהן אין זיין א אונטערשטיצונג פאר דער רעגירונג און אויך א סיגנאל פון ווארנונג.

וואס שייך די פראגע פון פולמאכטען? „אויב די רעגירונג זעהט אין זיי א נויטיגען אינסטרומענט פון דרינגענדע און גיכע דעציזיעס אויפן געביט פון קאמף מיטן קריזיס, וועט זיכער אין סיים פאר זיי נישט אויספעהלען קיין מעהרהייט. אבער זיי קענען און מוזען ערטיילט ווערען נאר אויפן יסוד פון א גענויען בעקענען זיך מיט די מאטיווען וואס זאלען בעגרינדען זייער נויטווענדיגקייט ווי אויך נאך א גענויען אנאליז פון די מיטלען וואס ווערען אפגעשאצט פון שטאנדפונקט פון יענע גרויסע ווירטשאפטליכע צילען, וועלכע די דאזיגע אויסערגעוועהנליכע פולמאכטען דארפען דינען".

דער ענדעקישער „דזשענניק נאראדאווי" האלט אז „דער איצטיגער סיים, וואס ווערט פון דער געזעלשאפט נישט אנערקענט אלס נאציאנאלע רעפרעזענטאציע און האט נישט קיין שום אונטערשטיצונג אין לאנד, איז פאר דער רעגירונג פון ה' קאשטשאלקאווסקי נישט געפעהרליך רעריבער „זעהט אוים דער גורל פון די פולמאכטען צו זיין פאראוים בעשטימט. די רעגירונג וועט זיי בעקומען, דאס הייסט אבער נישט אז זי וועט דערמיט בעקומען דעם בעווייז פון גלויבען און פערטרויען פון די הענד פון די פארשטעהער פון פוילישען פאלק. אזא פארשטעהערשאפט האט פוילען אייגענטליך נישט."

דער דאזיגער שטאנדפונקט איז אייגענטליך פולשטענדיג אין הסכם מיט דער ענדעקישער אידעאלאגיע וועלכע האלט אז נאר די מיטגלידער פון דער ענדעקישער פארטיי רעפרעזענטירען דאס פוילישע פאלק.

* * *

אין געכטיגען „ראבאטניק" רעדט קאזשימיעזש טשאפינסקי ארום די לעצטע פערשארפטע בעציהונגען צווישען פוילען און טשעכאסלאוואקיען, שילדערענדיג דעם נייעם גאנג פון די געשעהענישען און אנווייזענדיג אז אויף דעם נישט בעטראכטען שריט פון דער טשעכישער רעגירונג וועלכע האט צוריקגעצויגען די בעפולמעכטיגונגס בריף פארן פוילישען קאנסול אין מעהריש־אויסטריען איז געקומען דער שריט פון דער פוילישער רעגירונג וועלכע האט צוריקגעצויגען די בעפולמעכטיגונגס בריף ביי צוויי טשעכישע קאנסולען אין פוילען, פרעגט די ציימונג צו וואס אזא טאקטיק קען דערפיהרען, אין דייטשלאנד און אונגארן רייבט מען זיך די הענד, און די פויליש־טשעכישע בעציהונגען ווערען א ערנסטע פראבלעם.

אנווייזענדיג ווייטער אז דער אפיציעלער ארגאן פון טשעכישען אויסערן מיניסטעריום לעגט פאר א ארביטראזש אין דער פראגע—שרייבט דיא ציימונג: „אבער די פויליש־טשעכישע פראגע דארף בעטראכט ווערען פון שטאנדפונקט פון די אייראפעאישע בעציהונגען, דער אופן פון ענטפערען אויפן פאלשען שריט פון דער טשעכישער רעגירונג בעווייזט די טענדענץ צו פערשארפען די בעציהונגען. צי איז דאס א טייל פון וועלכען עס איז פלאן און פון וואס פאר א פלאן? מיר האבען דאך אין דייטשלאנד איבער 1,3 מיליאן פאליאקען, אבער די פוילישע פאליטיק איז נישט געפאלען אויף דער אידעע צו פערשארפען די בעציהונגען מיט דייטשלאנד און פערטיידיגען די פוילישע מינדערהייט נישט קוקענדיג אויף די פילזאגענדע קארעספאנדענציעס פון ה' סמאגאזשעווסקי וועגען פולשטענדיגען מאנגעל פון פוילישע שולען.

אייראפע אבסערווירט מיט דער גרעסטער בעאונרוהיגונג די פערשארפונג פון די פויליש־טשעכישע בעציהונגען עס איז גענוג אנצוווייזען אז דער „טאן" וואס שטעהט אזוי נאהענט צו לאוואלען פערנעהמט זיך מיט די דאזיגע בעציהונגען אין א לייטארטיקעל און שטרייכט אונטער אז טשעכאסלאוואקיען מוז גלייכצייטיג קעמפען מיט די פערשטארקטע אטאקעס פון דייטשען — היטלעראוועצעס ביי זיך אין לאנד. וואס בעדייט די דאזיגע גלייכצייטיגקייט? — פרעגט דער „טאן" — וואס בעדייט דאס גלייכצייטיגע דערנעהנטערען זיך פון פוילען צו אונגארן?"

און די ציימונג פערענדיגט: „פערטיידיגען מיר די רעכט פון די פוילישע מינדערהייטען — אבער איבעראל! וואס איז אבער שייך דער „טראדיציאנעלער" פאליטיק פון מיניסטער בעק — זענען איהרע צילען און ווענען נישט בעקאנט! מען זעהט נאר איינס — אז זי פיהרט צו א אליץ גרעסערער איזאלירונג פון פוילען — אין מאמענט פון אויסערגעוועהנליכער שפאנונג איי די אינטערנאציאנאלע בעציהונגען.

„רעטער" פון אונזער ציוויליזאציע

(קלאנגען און אפקלאנגען) — פון לעא קעניג

„זיהן האב איך אויפגעהאדעוועט, איך האב זיי דערהויבען, איך האב זיי גרויס געמאכט, איך האב זיי פרעסטיזש געגעבען, און זיי האבען גע־פעלשט אין מיר".

אין דעם נוסח קלאגען זיך איצט די מעהר פער־נונפטיגע אייראפעאישע שטאטסלייט און אפהיטער פון דער ארדנונג.

זיי האבען אויפגעהאדעוועט די מוסאליני'ס, זיי געשטיצט מיט געלד און מיט כל־טוב, זיי געמאכט גרויס און די געמאכטע גרויסקייט געלויבט ביז'ן זיבעטען הימעל אריין. און איצט זענען זיי, אט די „צאצקעס", אזוי אונדאנקבאר און ווידערשפעניג, און טוען וואס זיי ווילען און געגען אלעמענס ווי־לען און אינטערעסען.

ס'טייטש, וואו איז א ביסעל דאנקבארקייט, פאר דער גדולה, מיט וועלכען מיר האבען דיך מזכה גע־ווען? האבען מיר דען ווייניג פאר דיר געטון: מיר האבען דיך פערגליכען צו צעזאר'ן און צו נאפא־לעאנ'ען, מיר האבען דיך אין אונזער וועלט־פרע־סע געמאכט פאר א גרויסען שטאטסמאן, פאר א גרויסען דענקער, און פאר א־רעטער פון אונזער איי־ראפעאישער ציוויליזאציע... אוןך דו ווייסט דאך גאנץ גוט, אז מיר האבען עס נישט געמיינט, אז דו האסט אליין גארנישט פערדינט אט די גדלות און טיטולען; דו ווייסט דאך, אז מיר האבען עס געטון, ווייל עס האט זיך אונז אזוי געפאסט און געלוינט צוליב אונזער יחוס און צוליב'ן וואוילזיין פון אונזער ארדנונג... און דער עיקר, ווייל מיר הא־בען דיין גרויסקייט, דיין דיקטאטארישקייט געוואלט שטעלען געגען אנ'אנדער דיקטאטור, וועלכע גע־פעלט אונז גארנישט, וועלכע איז פאר אונז סם־המות.

צום סוף, האסטו, ווייזט זיך ארויס, גענומען ערנסט אט די אלע אונזערע איינרעדעניצן, און דו גלויבסט שוין, ווייזט אויס, אז דו ביזט גרויס גע־ווארען מיט דיינע אייגענע כוחות, און אז דו ביזט טאקע א צעזאר, א נאפאלעאן און דו וואגסט שוין געהן געגען אונז אלעמען.

ס'טייטש, ווי איז עס א אייגען טייער, אויסגע־וועהלט און אויסגעפיעשטשעט קינד אזוי נישט דאנקבאר? פע, נישט שעהן... מיר האבען דיך גע־האלטען פאר א רפואה צו דער מכה, צום סוף ווערסטו שוין ערגער פון דער מכה אליין... דו ווערסט דאך שוין פאר אונז געפעהרליכער ווי אונ־זער ערגסטער שונא.

איך האב זיהן אויפגעהאדעוועט, זיי גרויס און פאר דיקטאטארס געמאכט, און צום סוף פעלשען זיי אין מיר.

אזוי בעדויערן איצט און קלאגען זיך די מעהר פערנונפטיגע אייראפעאישע שטאטסלייט און פאלי־טיקער. און זיי בעטען זיך נאך אלץ ביי מוסאליני'ן, ער זאל חרטה האבען אויף זיינע זינד, און נישט געהן געגען זייער ווילען.

אבער ער הערט נישט זייערע תחנונים. און זיי סטראשען איהם שוין: זיי וועלען איהם מאכען אויס קאפעליוש־מאכער, זיי וועלען אננעהמען עקאנאמי־שע סאנקציעס... אבער זייער אייגענע צוגערייטע „מעדיצין" וויל נישט וויסען און ארבייט געגען זיי, און דראהט אוועקצוהרגענען דעם גאנצען סיסטעם וואס זי האט געוואלט ראטעווען.

האבען איצט אפשר חרטה די מעהר פערנונפ־טיגע אייראפעאישע שטאטסלייט און פאליטיקער פאר וואס זיי האבען צופיל אנגעבלאזען אט דעם איטאליענישען דיקטאטאר, און אפשר האבען זיי איבערהויפט שוין חרטה אויף דעם פאשיסטישען שפיל, אין וועלכער זיי האבען זיך מיט אזא אייפער אריינגעלאזט.

וואלט נישט געווען בעסער פאר זיי, ווען זיי העלפען באלד נאך דער קריג איטאליען זיך שטעלען אויף די פיס דורך א פארלאמענטארער רעגירונג, און אפילו דורך א מעסיגער סאציאליסטישער סיס־טעמע? אט זעהען זיי, אז אפילו פונם רויטען רוס־לאנד האבען זיי איצט פיל ווייניגער צרות, ווי פון דער שווארצער איטאליען.

פערקעהרט, רוסלאנד טשעפעט זיי שוין גאר נישט, און וויל נאר לעבען בשלום מיט זיי און אנ־געהן מיט איהר אינערליכער ארבייט.

אבער דערווייל האבען נאר די פערנינפטיגערע און מעסיגערע אייראפעאישע שטאאטסלייט חרטה אויף דער פאשיסטישער געטשקע, וואס זיי האבען אליין מיט זייער אייגען געלד אויסגעהאסען.

די מעהרהייט אבער קען זיך נאך אלץ מיט איהר נישט צושיידען; זיי גלויבען נאך אלץ א פנים, אז דער פאשיזם וועט זיי פון עפעס ראטעווען...

און מוסאליני איז נישט דער איינציגער תכשיט וואס די אייראפעאישע דיפלאמאטיע האט אויפגע־האדעוועט און גרויס געמאכט.

נישט דער איינציגער, און נישט דער גרעסטער און געפעהרליכסטער, אפשר.

ס'איז דא נאך איינער, וואסווארט אויפן „גרוי־סען טאג", ווען ער וועט קענען זיינע פאטראגען און ערציהער דעם אמת'ן בריקע טון... לאזען זיי פריהער איהם גענוג גרויס מאכען.

אט דער צווייטער, הייס עס, דארף נאך א גרע־סערער ראטונעק פאר דער ציוויליזאציע ווי דער ערשטער. און אט באלד וועט ער אפשר ווערען נאך א גרעסערע סכנה פאר דער ציוויליזאציע און פאר דער „גאנצער חתונה" ווי דער איטאליענישער פא־שיסטישער דיקטאטאר.

נישט אלע זעהען עס נאך: נישט אלע ווילען עס נאך זעהן... נאר באלד וועלען עס אפשר אלע שוין דערזעהן און דערפיהלען. ער הויבט שוין אונטער דעם געשפארעטען שטיוועל אט דער צווייטער און גרעסערער „רעטער פון דער ווייסער מענשהייט".

עס הערט זיך שוין אט דער געוועהר־געקלימ־פער פונם נאצי־דייטשלאנד.

און אט באלד וועט ער האלטען א פייערליכע מאבילי'זאציע־רעדע פאר דעם דייטשען פאלק, וועל־כע וועט איבגאנצען פערהילכען מוסאליני'ס איצ־טיגע מאבילי'זאציע־רעדע.

אט באלד וועט אויפשטעהן דער צווייטער און מעכטיגערער און געפעהרליכערער „בן סורר", וואס די אייראפעאישע דיפלאמאטיע און זייערע באנקי־רען האבען אויפגעהאדעוועט און אויסגעקעכעלט. ווי טיף און ערנסט וועט דאן זיין די חרטה פון די, אויסער דייטשלאנד, וואס האבען איהם אויפגעהא־דעוועט, וועלכע האבען איהם גרויס געמאכט און געקרוינט מיט אונערהערטע פרעסטיזשען.

אבער די חרטה וועט זיין צו־שפעט, פונקט ווי זי איז אפשר שוין צו־שפעט איצט מיט מוסאליני'ן.

מאטעריעלע אינטערעסען זענען שטענדיג גע־ווען און וועלען שטענדיג זיין קורצזיכטיג.

וועט זיך אונזער ציוויליזירטע אייראפא א ביסעל צו שפעט אפשר כאפען, אז זי האט זיך פיל מעהר געדארפט היטען פון איהרע „רעטער" ווי פון איהרע „שונאים" און אז די „רפואה" איז געווען פאר איהר פיל פאטאלער און טויטליכער ווי די „קראנק־הייט".

הערשעלע

אוקראינישע מאטיוועז

קארן האט איהר...

קארן האט איהר, קארן האט איהר,
נישט קיין פלאקס־האר פעטע;
וואסער מיידעל זאלסט נישט ליבען, —
נאר נישט קיין בראנעטע...
העי, וויסען וואלט זיך וועלען,
וואס מיר קאן געפעלען;
א ווילדע,
א מילדע, —
אבי חופה שטעלען!
קארן האט איהר, קארן האט איהר,
נישט קיין ווייצען רייפע;
וואסערע מיידעל זאלסט נישט ריהמען, —
נאר נישט קיין מכשפה.
העי, וויסען וואלט זיך וועלען — — —
רינט א טייכעל אין געשלייבעל,
פליסט אין ים ארונטער;
פארוואס מיידעל, הארציג איידעל,
ביזטו טריב, נישט מונטער?!
העי, וויסען וואלט זיך וועלען — — —

פליסט א טייכעל

פליסט א טייכעל צווישען ברעגען,
פליסט א טייכעל וואקער!
העי, העי, העי, העי
פליסט א טייכעל וואקער!
פארוואס קומסטו נישט אריבער,
ווען דו פיהרסט דעם אקער?
העי, העי, העי, העי
ווען דו פיהרסט דעם אקער?
קום איך ווען צו דיר געגאנגען, —
האלסטו דיך אין איילען;
העי, העי, העי, העי
האלסטו דיך אין איילען;
טא, ווי וועט מען זיך פערטרויען,
ביידע זיך פערוויילען?!
העי, העי, העי, העי
ביידע זיך פערוויילען?!
אי, דו וועסט מיר העלפען דרעשען
איך — דיר טרעטען טייגען;
העי, העי, העי, העי
איך דיר טרעטען טייגען;
וועט מען האבען ברויט צו עסען,
וואו דעם קאפ צו לעגען...
העי, העי, העי, העי,
וואו דעם קאפ צו לעגען...

יחוס פון די אריער

פון ד"ר א. גינזבורג

דער גלויבען, אז עס זענען פערהאן בעסערע און ערגערע, העכערע און נידעריגערע מענשליכע ראסען, איז נישט קיין קינד פון אונזער אומרוהיגער צייט. ער איז כמעט אזוי אלט ווי די מענשהייט גופא. אלע אלטע פעלקער, ווי די עגיפטער, די אסירער און די באבילאנער, ווי אויך די אלטע פערזיער, די אלטע גריכען און די אלטע רוימער — זיי אלע האבען נישט בלויז געגלויבט אין דעם, נאר זיי זענען אין דער זעלבער צייט אויך געווען איבער־צייגט, אז זיי, און בלויז זיי, זענען דאס טאקע די בעסטע און העכסטע, אלע אנדערע פעלקער אדער ראסען זענען נישט מעהר ווי בארבארען....

ווי אלע אנדערע גלויבענס און איינרעדענישען, איז אויך דער גלויבען אין דער אויסערוועהלטקייט פון דעם אייגענעם פאלק אדער דער אייגענער ראסע נישט בעגרינדעט אויפן שכל אדער ערפאהרונג. ער שטאמט פון די מענשליכע עמאציעס. עס איז א געפיהל־זאך. עס איז דער עגאאיזם פון דעם איינ־צעלנעם אריבערגעטראגן אויף דער גרופע. יעדער איינ־ציגער איז, און מוז זיין, צופרידען מיט זיך. יעדער איינציגער בעטראכט זיך, ווער מעהר און ווער ווע־ניגער, אלס דעם צענטער פון דער וועלט. דאס ליגט, אזוי צו זאגען, אין דער נאטור פון דעם „עגא". איז דעריבער נישט מעהר ווי נאטירליך. אז ער זאל אויך בעטראכטען די מענשען־גרופע, פאלק אדער ראסע, צו וועלכער ער בעלאנגט אלס דאס בעסטע און העכסטע, אזוי איז שוין די נאטור פון דער חיה. וועלכע מען רופט מענש.

וועלען מיר דעריבער מסתמא קיינמאל נישט פטור ווערען פון דעם דאזיגען העכערקייט און בעסער־קייט געפיהל. עס וועלען זיך, האב איך מורא, שטענ־דיג געפינען מענשען־גרופען, פעלקער אדער ראסען, וועלכע וועלען זיך בעטראכטען אלס די זאלץ פון דער ערד, קיינע ארגומענטען וועלען דא נישט העל־פען, ווייל א זאך פון געפיהל לאזט זיך נישט ארגו־מענטירען.

און דאך קען עס נישט שאדען צו אנאליזירען די פרעטענזיעס פון די „אריער", אז זיי זענען די אויסערוועהלטע ראסע. נישט צוליב זייערטוועגען, כדי זיי זאלען איינזעהן, אז זיי זענען עס נישט. דאס איז, ווי עס איז שוין אויבען בעמערקט גע־ווארען, נישט צו דערווארטען. נישט צוליב זייערט וועגען, נאר צוליב אונזערט־וועגען, כדי מיר זא־לען אין אונזערע אייגענע אויגען נישט זיין קיין גע־פאלענע. מיר ליידען אלע מאל פון א שפלות־געפיהל וועלכער איז איצטער, זינט די אנטיסעמיטישע פרא־פאגאנדע איז פערשטארקט געווארען, נאך מעהר געוואקסען. די אנטיסעמיטישע פראפאגאנדע ווירקט אויף אונז גופא. נאר פיל צווישען אונז פאנגען אן צו טראכטען, אז מיר מוזען באמת זיין די ערגסטע, די גאנצע וועלט קען דאך נישט זיין אומגערעכט....

— ווער, אלזא, זענען די אריער?

לויט היטלערן און די איצטיגע דייטשע פראפע־סארען זענען די אריער די אויבערשטע פון שטויסעל, די העכסטע, די עדעלסטע מענשליכע ראסע, וואס האט ווען עס איז עקזיסטירט. אהן די אריער וואלט די וועלט קיין שום פנים נישט געהאט. זיי האבען געגעבען דער וועלט אלץ, וואס עס איז ווערט צו־האבען: קונסט, ליטעראטור, וויסענשאפט, און פי־לאזאפיע. די אמת'ע פילאזאפיע איז זייערע; די אמת'ע וויסענשאפט איז זייערע, און וועגען קונסט און ליטעראטור איז דאך שוין גישטא וואס צו רע־דען; דאס איז אוודאי זייערע. אזוי לערנען היטלערס פראפעסארען..

איז עס טאקע אזוי? אט לאמיר הערען, וואס צוויי ענגלענדער, איינער א געלעהרטער און דער צווייטער א שריפטשטעלער, ביידע אריער, האבען וועגען דעם צו זאגען.

דער געלעהרטער איז סער קראפטאן סמיטה, ער זאגט:

1) קיין ארישע ראסע איז אויף דער וועלט נישטא און איז קיינמאל נישט געווען. די לעגענדע וועגען דער ארישער ראסע איז פערשפרייט געווארען צוליב פאליטישע צוועקען. „איצטער". זאגט פראפעסאר סמיטה, „מעהר ווי אין וועלכער אנדער צייט, דארפען מיר ארויסטרעטען מיט דעם דאזיגען אנטראפאלאגישען אמת". דאס ווארט „אריער" איז גע־לעגט געווארען אויף א שפראכען־גרופע, — אויף די פעלקער, וואס ריידען אויף שפראכען, וואס זע־נען אפצווייגונגען פון דער אלט־אינדישער שפראך, פון „סאנסקריט". מיט ראסע האט דאס ווארט אריער קיין שום שייכות נישט.

2) די אריער, דאס הייסט, די פעלקער, וואס בעלאנגען צו דער ארישער שפראכען־גרופע, האבען קיינמאל נישט געשאפען קיין אייגענע קולטור. זיי האבען איבערגענומען זייער קולטור פון די בא־ביליאנער, וועלכע זענען געווען „סעמיטען".

3) די ערשטע מענשליכע קולטור האט זיך ענט וויקעלט אין עגיפטען. פון דארטען האט זי זיך פערשפרייט צווישען די פעלקער, וואס האבען גע־לעבט ארום דעם מיטעל־לענדישען ים. די עגיפטער זענען לכל הדעות נישט געווען קיין אריער.

4) אויב מען קען יא רעדען פון א ראסע, וואס האט געלעגט דעם פונדאמענט פון דער איצטיגער אייראפעאישער קולטור, איז עס די קאווקאזישע ראסע. צו דער קאווקאזישער ראסע געהערען אויך די יודען און די אראבער, וועלכע האבען זעהר פיל ביינעטראגען צו אונזער קולטור.

דער שריפטשטעלער איז מר. פאואיס. ער לאזט זיך נישט אריין אין קיין אנטראפאלאגישע חקירות, ווי דאס טוט פראפעסאר סמיטה. ער גיט בלויז א בעשרייבונג פון די אלטע אריער, וועלכע האבען זיך אריינגעריסען אין אינדיען, ער זאגט:

„די אריער, צי זיי זענען געווען א ראסע אדער בלויז א שפראכען־גרופע, זענען אלע מאל געווען די ערגסטע פון די ערגסטע — גראב, ברוטאל, און חזיריש. זיי זענען שטענדיג געווען די צושטערער פון אלע מענשליכע קולטורעלע ווערטהען. שטאלץ מיט זייער ברוטאליטעט און גראבקייט, האבען זיי שטענדיג גערויבט און גע'גזל'ט, וואו נאר זיי האבען געקענט.

„אזוי שנעל ווי זיי האבען זיך אריינגעריסען אין אינדיען האבען זיי די אלטע איינוואוינער פער־שקלאפט און האבען זיך פראקלאמירט אלס הערן און הערשער. זיי, די אריער, זענען עס געווען די יעניגע, וואס האבען דארטען איינגעפיהרט די סיס־טעם פון „קאסטען", וואו מיטגלידער פון איין קאס־טע, אדער קלאס, מוזען זיין אפגעזונדערט פון די מיטגלידער פון א העכערער קאסטע. דאס האבען זיי, די אריער, דארטען איינגעפיהרט די „אומבע־ריהרבארע", אין וועמענס פיר איילען מען טאר נישט שטעהען".

מר. פאואיס ברענגט אין זיין ארטיקעל עטליכע געזעצען, וואס די אריער האבען איינגעפיהרט אין אינדיען און פערגלייכט זיי מיט די נייע איינפיה־רונגען און געזעצען פון היטלערן. ער קומט צום שלוס, אז דער נאצי איז דער פאסיגסטער יורש פון יענע ווילדע אריער. ער האט ביי זיך אין לאנד אויך איינגעפיהרט א קאסטע פון „אונבעריהרבארע". די אומבעריהרבארע פון די מאדערנע אריער זענען די יודען....

דער יחוס פון די אריער איז, ווי עס איז צו זעהן, נישט אזא גרויסער....

* * *

וויסענשאפטליך איז נאך ביז היינטיגען טאג נישט בעוויזען געווארען, אז איין מענשליכע ראסע איז בעסער פאר דער צווייטער. עס איז אמת, אז עס געפינען זיך פעלקערשאפטען און ראסען, וואס געפינען זיך נאך אויף א גאנץ נידעריגער מדרגה פון קולטור. דאס זענען די ווילדע און האלב־ווילדע פעלקערשאפטען פון אפריקע און אויסטראליע. אבער זייער צוריקגעשטאנענקייט נעהמט זיך נישט דערפון, וואס זיי זענען א נידעריגערער מין מענש, נאר פון היסטארישע, קלימאטישע און אנדערע אור־זאכען. אונטער אנדערע אומשטענדען און געלעגענ־הייטען וואלטען זיי וואהרשיינליך נישט געווען ער־גער פון דעם ווייסען מענשען.

אבער אויב מען זאל אפילו אננעהמען, אז עס זענען יא פערהאן העכערע און נידעריגערע ראסען פון דער נאטור אויס, איז נאך אלץ נישטא קיין שום מאראליש - מענשליכער גרונט, פארוואס די העכע־רע און בעסערע, די מעכטיגערע און שטארקערע, זאלען זיך איזדעקעווען איבער די שוואכערע.

דאס געזעץ פון דעם וואלד, אז אין דעם קאמף פאר עקזיסטענץ זיגט דער שטארקערער איבער דעם שוואכערען, דארף נישט זיין גילטיג אין דער מענש־ליכער געזעלשאפט.

אין א מענשליכער געזעלשאפט דארף עקזיסטי־רען אנ'אנדער געזעץ, — א מענשליכער געזעץ, וואס בעטראכט אלע מענשען זענען בעשאפען געווארען אין גאטס געשטאלט..

דאס לעצטע איז א טייל פון אונזער בייטראג צו דער מענשליכער קולטור. מיר האבען זיך דער־מיט נישט וואס צו שעהמען....

געשיכטע פון יודען אין לאדז

גרעסערע און קלענערע יודישע אינדוסטריעלע אונטערנעהמונגען

פון ד״ר פ. פרידמאן

(נאכדרוק פערבאטען)

עטליכע יודישע בעקערס זענען אויך געווען בעלי־בתים פון ווינד־ און וואסער־מיהלען, אזוי, למשל, איז במשך פון לאנגע יאהרען געווען קאפעל וויאנזאווסקי אנ׳אייגענטימער פון א ווינד־מיהל, וועלכער ער האט ערשט, אין 1859 פערקויפט.

די מיהל איבערן סטאוו אויף דער פיעטריקאווער־גאס (היינט נאוואמיעסקא) האט לייזער בערגנער גענומען אין ארענדע אויף 6 יאהר, צאהלענדיג פון איהר 550 גילדען יעהרליך. אויך דניאל קאכאנסקי איז אין דער העלפט פון די 40 יאהרען געווען א מיהל־אייגענטימער. בכלל אבער איז די צאהל פון יודען אין דער מעהלער־אינדוסטרי געווען א נישטיגע. אין 1846 האט לאדז פערמאגט 44 ווינד־ און וואסער־מיהלען, פון די 44 האבען נאר 3 געהערט צו יודען (איינע צו יצחק וויאנזאווסקי און 2 צו ברוך בערגנער). די יודישע אונטערנעהמונגען זענען געווען זעהר בעשיידענע. אזוי למשל, האט יצחק וויאנזאווסקי אין 1863 בעשעפטיגט צוויי ארבייטער און דער ווערט פון זיין יעהרליכער פראדוקציע האט בעטראפען 3327 רוסישע זילבער־רובעל; ברוך בערגנער האט בעשעפטיגט צוויי ארבייטער, ביי א יעהרליכער פראדוקציע פון 2821 רוסישע זילבער רובעל.

אביסעל בעדייטענדיגער איז שוין געווען דער יודישער אנטייל, צווישען קצבים. אין 1859 האבען אויף 27 יאטקעס אין לאדז, 12 געהערט צו יודען. די בעדייטענדיגע צאהל פון יודישע יאטקעס, פערטייטשט זיך בפרט מיט כשרות ־ אנגעלעגענהייטען. בראש פון די יודישע קצבים אין לאדז, שיילט זיך ארויס די משפחה קאלינסקי. מיט קצבות האבען זיך בעשעפטיגט הירש קאלינסקי, זיין זוהן וואלף, משה און שמואל קאלינסקי. דער ראש פון דער משפחה, ווי עס דוכט זיך, איז געווען, לוי קאלינסקי, וועלכער איז שוין אין 1825 אנגענומען געווארען אלס מייסטער אין קצבים־צעך. וואלף קאלינסקי האט געהאט צוויי קצבישע יאטקעס אויף דער אלטער און נייער שטאט. אויך שלמה ליטמאן האט געהאט 2 יאטקעס. דער פערדינסט פון די קצבים, האט לויט דער פארגעשריבענער. פעסטגעשטעלטער פלייש־טאקסע, אויסגעמאכט 15 פראצענט. נאכ׳ן אראפרעכענען אלע הוצאות און שטייערען. טיילמאל האבען אבער די קצבים פערקויפט דאס פלייש טייערער, ווי עס האט פאראויסגעזעהען די טאקסע און דאס האט דערפיהרט צו סכסוכים מיט דער מאכט און מיט די ארענדארען פון די קאנסומציע ־ הכנסות. אין 1855 האט אפילו דער דעמאלטדיגער ארענדאר פון די קאנסומציע־הכנסות שמואל זאלצמאן פערלאנגט, אז מען זאל, לגבי 2 קשה־עורף׳דיגע יודישע קצבים, אנווענדען לייב־שטראף, ווייל „קיין געלד־שטראף מאכט ביי זיי נישט אויס״.

בעדייטענדיג איז אין לאדז געווען די צאהל פון יודישע זייפענזידערס, וועלכע האבען זיך הויפטזעכליך בעשעפטיגט מיט דער אויסארבייט פון חלב׳נע ליכט, בפרט מיט די אזוי גערופענע „שבת־ליכטלעך״. געווען זענען דאס נישט קיין קוואליפיצירטע בעלי־מלאכות. בעת עס איז אין 1850 אקטועל געווארען דער ענין פון גרינדען פאר לאדז און אומגעגענד א זייפענזידער־צעך, האט זיך ארויסגעשטעלט, אז בסך־הכל איז אין לאדז פערהאנען נאר איין איינציגער קוואליפיצירטער מייסטער, א קריכט און אין די שכנות׳דיגע שטעטלעך — 4 מייסטערס. דער ענין פון דער צעך־גרינדונג איז צעקלאפט געווארען דערמיט, וואס די „קוואליפיצירטע זייפענזידערס, ווילען זיך נישט פערבינדען אויף שטענדיג אין א צעך מיט יודען, אהן קוואליפיקאציעס״. די יודישע אונטערנעהמונגען זענען בכלל געווען זעהר בעשיידענע. צו די בעדייטענדיגערע האבען זיך פעררעכענט די זייפענזידערייען פון הערש קאלינסקי און וואלף לייזער הענדליש. אין תחילת פון די 60־גער יאהרען איז ענטשטאנען א בעדייטענדיגע פאבריק פון חלב־ליכט און זייף, וועמענס גרינדער עס זענען געווען בצלאל בראנאווסקי און מייעראוויטש, וועלכע האט אין 1862 בעשעפטיגט 7 ארבייטער, ביי א יעהרליכער פראדוקציע פון 22.192 רוסישע זילבער רובעל.

צו דער זעלבער צייט (אין 1861) האט עדוואארד ארנאלד רעדליך געבוירען אין קאליש, געהאט ברעה צו גרינדען אין לאדז א מאדערנע פאבריק פון זייף, סטעארין־ליכט און כעמיש־ארטיקלען. רעדליך איז געווען א פולשטענדיג אסימילירטער יוד און האט — לויט דער בעשייניגונג פון מאגיסטראט — געהאט „העכערע בילדונג״. צום ערשט האט ער געארבייט במשך פון 16 יאהר אין דער סטעארין־ליכט פאבריק פון עפשטיין און לעווי אין ווארשע, אין תחילת אלס פראקטיקאנט און לסוף אלס געהילף־דירעקטאר, דער לאדזער מאגיסטראט האט רעדליך׳ס בעמיהונגען היים אונטערגעשטיצט, ווייל לאדז האט נאך נישט געהאט אזא מין אינדוסטרי אונטערנעהמונג, אין אזא ברייטען מאסשטאב. העכסטוואהרשיינליך, האט רעדליך שפעטער, צוליב אונז אומבעקאנטע סבות, פון זיין פלאן רעזיגנירט, ווייל אין די שפעטערדיגע, סטאטיסטישע אויפשטעלונגען איז נישט דערמאהנט זיין פאבריק.

א בעדייטענדיגע אינדוסטרי ־ אונטערנעהמונג איז אויך געווען די טיטון־ און טאבאק־פאבריק (אנ׳איינציגע אין לאדז) פון פאוועל לאנדע און שותף, וועלכע איז געגרינדעט געווארען אין תחילת פון די 60־גער יאהרען און וועלכע האט, אין 1863 בעשעפטיגט 48 ארבייטער און האט פראדוצירט סחורה, אין ווערט פון 45.772 רוסישע זילבער רובעל. אין זעהר א קליינעם מאסשטאב איז איינגעארדענט געווען די אייל־„פאבריק״ פון מרדכי העבער, וועלכע האט אין 1862 בעשעפטיגט 2 ארבייטער, ביי א יעהרליכער פראדוקציע פון 1200 רוסישע זילבער־רובעל. העבער איז אויך געווען איינער פון די ערשטע נאפט־סוחרים אין לאדז. (מרדכי העבער איז במשך פון לאנגע יאהרען געווען לאדזער חברה־קדישא־גבאי און איז אין לאדז געווען זעהר פאפולער. די אלעקסאנדריטסקא־גאס (היינט, זשידאווסקא) אויף וועלכער עס האט זיך געפינען מרדכי העבערס הויז און נאפט־געוועלב ווערט נאך ביז היינטיגען טאג גערופען „מרדכי גבאי׳ס־גאס).

אויף א גרעסערן אפשטעל פערדינען די 2 יודישע שפילקע־פאבריקלעך אין לאדז. די דאזיגע מלאכה איז צו יענער צייט געווען ווייניג בעקאנט. לויט דער מיינונג פון לאדזער מאגיסטראט, האבען אין 1841 אין גאנצען קעניגרייך ־ פוילען געפינען 4 שפילקע מאכערס. פון די צוויי לאדזער אונטערנעהמונגען, איז געווען די בעדייטענדיגערע די פאבריק פון שפילקעס, ווענדקעס און נאדלען פון דוד ליטמאן, וועלכע האט זיך געפינען אויף דער וואלבארסקא ־ גאס. אין 1845 האט ליטמאן בעשעפטיגט 4 געזעלען און דריי לערן־יונגלעך, האט פערמאגט 5 ווארשטאטען, 1 מאשין צו פערשארפען די שפילקעס און ארום 100 פערשידענע פאבריקס ־ מכשירים, זייט 1844 האט ליטמאן אין זיין פאבריק אנגעהויבען אויסארבייטען אויך בלויע שטרימפ־דראהטען, אנ׳ארטיקעל. וועלכעס איז, ביז צו יענער צייט, אין פוילען נישט פראדוצירט געווארען. ביי דעם אלעמען האט די פראדוקציע פון דער דאזיגער אונטערנעהמונג זיך אויסגעדריקט אין אויסערגעוועהנליך בעשיידענע ציפערען: אין 1845 האט די יעהרליכע פראדוקציע בעטראפען 1566 רוסישע זילבער רובעל און אין 1863 — 1575 רוסישע זילבער רובעל. די צווייטע שפילקע פאבריק האט געהערט צו שמואל האכמאן האט זיך אויך געפונען אויף דער וואלבארסקא־גאס און האט פערמאגט אין 1846 צוויי ווארשטאטען, און בעשעפטיגט צוויי געזעלען און צוויי לערן־יונגלעך. די יעהרליכע פראדוקציע פון דער דאזיגער אונטערנעהמונג האט בעטראפען, אין 1845 — 834 רוסישע זילבער רובעל.

זייגערמאכערס און גאלדשמידען זענען, לכתחילה געווען אין לאדז בלויז יודען. דער ערשטער יובילער און גאלדשמיד אין לאדז איז געווען יהודה טשעשעלסקי.

געטאנצט מיט׳ן סעקוועסטראטאר!...

דערצעהלט לכבוד שבת בראשית

פון י. אבערזשאנעק

איהר הערט, יודען, האב איך א ווייב, איז זי נאר מיט גאלד אפצוועגען. איהר מיינט צוליב איהר שעהנקייט, אדער צוליב איהר איידעלקייט? אך! צוליב וואס דען? צוליב איהר חכמה. ווען זי איז א זכר, וואלט זי זיכער געווען, אדער אנ׳אדוואקאט, אדער להבדיל א רבי. ווען זי איז אנ׳אדוואקאט, וואלט זי זיכער מיט איהר פיסקעל אוועקגעלעגט אלע סענדזשעס מיט אלע פראקוראָרען. וואלט זי געווען א רבי, וואלט זי איינגענומען די וועלט. זי וואלט געהאט א וועלט מיט חסידים, מ׳וואלט איהר דערלאנגט פדיונים. זי וואלט געזאגט „תורה״ און דער עולם וואלט געלעקט די פינגער. איז זי דאך אבער אנ׳אשה. האט זי א מאן א שלים־מזל. ווען מ׳קוקט זי אן „ריכט זי זיך״. אדער זי טראגט, אדער זי זייגט, טא וואס קאן זי אויפטון מיט איהר חכמה, אז זי ליגט מעהר אין קימפעט, ווי זי געהט ארום!..

וועגען וואס דערצעהל איך אייך דאס? כדי איהר זאלט וויסען, ווי גוט ס׳איז צו האבען א קלוגע ווייב, וואס זאל אין אנ׳עת־צרה קענען געבען אנ׳עצה, און היות ווי מיר האבען דאך איצט שבת בראשית, וועל איך אייך מאכע דערצעהלען פון בראשית, פון אנפאנג אן:

ווי איהר גוויסט, בין איך א פשעדוואיענע סוחר, און ווי אזוי מ׳האט אין לאדז פאר דער מלחמה געמסחר׳ט, ווייסט איהר דאך. פאר 90 קאפיקעס האט מען געמויערט א הויז. ווי אזוי? נאר פשוט: מ׳האט געקויפט 6 בלאנקע וועקסעלעך צו 15 קאפיקעס און מ׳האט „געשריבען״. מ׳האט געקויפט א „פעקעל״ און געשריבען, האט מען אזוי לאנג „געשריבען״, ביז... ביז מ׳האט געזינגען „המבדיל״ אין א פראסטען מיטוואך, אדער מ׳האט דאס ווייב ארויסגעשטעלט אויף דער שילד.

אז אלע האבען געשריבען, טא פארוואס זאל איך אויך נישט שרייבען? האב איך מיך געוואלט נעמען צו דער פען, האב איך דאך אבער געהאט א קלוגע יודענע, האט זי געזאגט: ניין, איך האלט נישט פון שרייבען. בעסער, האט זי געזאגט, נישט עסען. דער מאגען האט קיין שפיגעל נישט. ס׳זעהט קיינער נישט וואס מ׳לעגט אריין... בעסער קלערען וועגען א תכלית. קומען צו א געשעפט. צו א לייטישע דירה מיט מענשען גלייך.

האב איך זי געפאלגט. מיר האבען געגעסען קרענק און יסורים, ווארום... דער מאגען האט דאך קיין שפיגעל נישט, ווער ווייסט דען, וואס מ׳לעגט אין איהם אריין.

געלעגט א גראשען צו א גראשען, געזארגט וועגען א תכלית, געקומען צו א געשעפט. צו א לייטישע דירה.

וואלט אלץ געווען זעהר גוט, ווען נישט גראבסקי; גראבסקי עליו השנאבעל, האט גענומען גראבייען, און אזוי „גראביעט״ מען ביי מיר ביז היינט.

צווערשט האט מען צו „געגראביעט״ ס׳ביסעל סחורה, דערנאך האט מען גענומען „רוימען״ אין דער שטוב. מ׳האט אזוי לאנג „גערוימט״ ביז מ׳האט אויסגערוימט אלץ, וואס כ׳האב געהאט.

האב איך דאך א ווייב מיט א קלוגען קאפ, זאג איך צו איהר:

— אדוואקאט מיינער, נו? גיב אנ׳עצה. האט זי געטראכט און געטראכט, און נאך א לאנגען ישוב הדעת, זאגט זי צו מיר:

— מענדעל, כ׳האב עס!

— דהיינו? וואס האסטו?

— מ׳מוז זיך צופאסען.

— צו וועמען צופאסען?

צו איהם.

— צו וועמען?

— נו, צו איהם צום סעקוועסטראטאר.

— וואס הייסט, צופאסען צום סעקוועסטראטאר?

— מ׳מוז אזוי מאכען, ס׳זאל איהם מעהר נישט „פאסען״ אריינצוקומען. ס׳זאל איהם נישט „פאסען״ צו מאכען קיין זאיענטשעס. ער זאל נישט האבען פון וואס צו רייסען קיין פאסען — מען מוז זיך צופאסען.

האב איך געפאלגט מיין ווייב, און האב מיך צוגעפאסט: אויפ׳ן ארט פון דער שפיגעל־שאנק, האב איך געמאכט א שאנק פון דיקטען. אויפ׳ן ארט פון דער קאזעטקע, האב איך אוועקגעשטעלט די וואסער באנק, געשלאפען איז מען נידריג — אויף דער פאדלאגע, געזעסען איז מען ווי ביי די טערקען — אויף דער ערד. מיין ווייב און די טאכטער האבען געהאט איין פאר שיך, און האבען זיך געביטען. ווען מיין ווייב איז געגאנגען אין גאס אריין, איז די טאכטער געזעסען אין דער היים. איז די טאכטער געגאנגען איז מיין ווייב געזעסען אין דער היים איך אליין בין אין שטוב אומגעגאנגען „גאלא״, אין די גאטקעס הייסט עס — מיר האבען זיך „צוגעפאסט״.

מיינט איהר דאך, אז ער האט זיך שטארק איבערגענומען? קענט איהר נישט דעם סעקוועסטראטאר! יעדען מאנטאג און דאנערשטאג איז ער געקומען צו גאסט א קוק טון וואס ס׳הערט זיך.

האט דאס שוין מיין יודענע פערדראסען, און זי האט בעשלאסען נקמה צו נעהמען אין סעקוועסטראטאר. וואס מיינט איהר, האט זי געטאן? הערט זשע:

— מענדעל, האט זי געזאגט, ווייסט וואס מיר איז איינגעפאלען?

— וואס א שטייגער?

— מיר זאלען נקמה נעמען אין סעקוועסטראטאר

— ווי אזוי?

— מיר וועלען טון אזא זאך, וואס ער וועט קוקען און דריקען, און וועט פלאצען קוקענדיג.

— למשל? בין איך געווארען נייגעריג.

— מיר וועלען זיך נעמען צו דער אכילה. האקען אויף אלע באק־ציין. אמאל האב איך געזאגט, דער מאגען האט קיין שפיגעל נישט. מ׳זעהט נישט, וואס מ׳לעגט אריין, און איצט זאג איך פערקעהרט: עסען! וואס מ׳וועט אריינכאפען, וועט זיין ווי געפונען. דער מאגען איז די איינציגע זאך, צו וואס דער סעקוועסטראטאר האט נאך קיין צוטריט נישט. אויפן מאגען טאר ער קיין זאיענטשע נישט מאכען, און קיין „פאדאטעק זשאלאנדקאווע״ איז אויך נאך נישטא. דעריבער איז מיין עצה, נעהמען זיך צו דער אכילה, רייבען אויף אלע „זאוויאסעס״, אז די ציין זאלען קנאקען!

איז מיר מיין קלוג ווייבס עצה געפעלען געווארען, און מיר האבען זיך גענומען צו דער אכילה. אפגעבראטען א גענזעל, און אריין אין מאגען! אפגעקאכט א קארפעל — אריין אין מאגען! א פעטען בעפשטיק — אריין אין מאגען! און געגעסען האב איך מיט א זעלטענעם אפעטיט, נאר דערפאר, ווייל איך האב געוואוסט, אז דאס וואס כאפ אריין, איז ווי געפונען. דאס איז ריינער ריוח.

פון דעמאלט אן, זייט כ׳האב מיך גענומען צו דער אכילה, האב איך גענומען גאר אנדערש טענה׳ן מיט איהם.

— „צא פאן שוקא״? האב איך איהם געפרעגט.

— „מאיאנטעק״!

— „מאיאנטעק? טו, וו׳ בזשוכו, נא מאם״. האב איך איהם געענטפערט.

איז ער געקומען מאכען א ספזשעדאזש, האב איך מיר געלעגט דעם בויך און געזאגט:

— „פראשע, וועזש פאן!״...

איז געקומען דער קאמארניק קלעבען „צעטעלעך״, האב איך איהם אונטערגערוקט ס׳בייכעל און געזאגט:

— „פאניע קאמארניקו, טו ניעך פאן לעפי״.

האט מען מיך גערופען אין אוזשאנד, כ׳זאל געבען א „וויאשניעניע״, פרעגט מיך דער נאטשעלניק:

— פו וואנען לעבט איהר?

— פון פראצענט, האב איך געענטפערט.

— פון פראצענט? וואס הייסט?

האב איך איהם געוויזען מיין בייכעל און געענטפערט: — דאס איז געלד אויף פראצענט!

יא, וועגען וואס דערצעהל איך אייך דאס? צוליב שבת בראשית. היינט א יאהר האב איך געקויפט חתן־בראשית. קום אהיים דערצעהל איך מיין ווייב:

— דו ווייסט, כ׳האב היינט געמאכט א געשעפט.

— שוין ווידער א געשעפט? וויפיל מאל האב איך דיר געזאגט, דו זאלסט קיין געשעפטען נישט מאכען, האט זיך מיין יודענע געבייזערט.

— כ׳האב געקויפט אזא זאך, פון וואס מ׳צאהלט נישט קיין אבראטאווע, מ׳דארף עס נישט איינשרייבען אין די ביכער און דער סעקוועסטראטאר קאן עס נישט צונעהמען.

— וואס איז דאס סארע ארטיקעל? איז מיין יודענע געווארען נייגעריג.

— כ׳האב געקויפט חתן בראשית.

— וואס איז דאס אזוינס? א ווינטער־ארטיקעל? א זומער־ארטיקעל? מ׳קאן עפעס פערדינען ביי דעם ארטיקעל?

האב איך איהר געגעבען צו פערשטעהען, וואס דאס איז אזוינס, אז דאס איז דער ערשטער „מסחר״. וואס איך האב דעם לעצטען יאהר געמאכט, אז קיין ריזיקע איז נישטא, איז זי בעשטאנען אויף דער „טראנזאקציע״, מ׳האט געמאכט א ברייטען קידוש, פערבעטען דעם עולם, מ׳האט געטרונקען לחיים און געווינשען: „מזל־טוב, החתן״, און ס׳איז געווען ליהודים.

האב איך דאך אבער א סעקוועסטראטאר אויף מיין קאפ. איז אין סאמע בעסטען, קומט ער אריין, דער בחור, זעהט ער, וואס ס׳טוט זיך, פרעגט ער מיך:

— „צא טו יעסט?״

— „קופילעם נאזשעטשאנגא״, האב איך נעענטפערט.

— „אהא זארענטשיני״.

— ניע זארענטשיני, טילקא קופילעם וו׳בוזשניצי נאזשעטשאנגא״, האב איך איהם געגעבען צו פערשטעהען.

— א „גרזשע יעסט נארזשעטשאני?״ האט ער געפרעגט.

— „יא סאם״, האב איך נעענטפערט.

האט ער מיר געדריקט די האנד און געווינשען „שטשענשטשע״.

האב איך דאך געזעהען, אז ער ווערט א מענש, האב איך איהם אנגעגאסען א גלעזעל, עולם האט איהם גענומען אין קרענצעל אריין, און צום ערשטען מאל אין מיין לעבען, האב איך אין שבת־בראשית געטאנצט מיט׳ן סעקוועסטראטאר...

„ניהיליסטען" / און די אנדערע ראדיקאלען פון אלטען רוסלאנד

וואס איז אזוינס א „ביהיליסט". — זייער איינפלוס אין רוסלאנד אין די 80=ער יאהרען

זכרונות • פון ד"ר ה. זשיטלאווסקי

מיינע נייע רעוואלוציאנערע פריינט זענען געווען פון א גאנץ אנדער טיפ, איידער דער דור ראדיקאלע יונגעלייט, צווישען וועלכע איך האב פריהער געלעבט אין וויטעבסק און אין טולע, אויף יענעם דור, ווי אויף מיר, זענען א לאנגע צייט נאך געהאנגען שטיקער פעל פון דעם אלטען „ניהיליסטישען" טיפ, וואס איז געבוירען געווארען אין די זעכציגער יאהרען פון דעם פאריגען יאהרהונדערט. אונטער דער השפעה פון די גרויסע אויפקלערער, ווי פיסאריעוו, טשערנישעווסקי, דאבראליובאוו, זאיצעוו און די אנדערע מיטארבייטער פון דעם „סאווערעמעניק" און דער „רוסקאיע סלאוואָ".

דער אלטער „ניהיליסטישער" טיפ האט געהאט א סך מעלות און א סך חסרונות. זיין כאראקטעריסטישער שטריך איז געווען: דער גייסטיגער קאמף אנטקעגען דער גאנצער אלטער וועלט — אנטקעגען איהר רעליגיע, איהר פילאזאפיע, איהרע עטישע און עסטעטישע אידעאלען, איהר וויסענשאפט און איהר לעבענס־שטייגער. ממילא איז דער „ניהיליסט" במבע געווען אין דער ערשטער ליניע א פראפאגאנדיסט, א מיסיאנער אין דעם אידעאלסטען זין פון דעם ווארט, מיט א שליחות צו דער וועלט בכלל און דעם „יונגען דור" בפרט.

ווי א מיסיאנער, האט אויך דער דעמאלסדיגער „ראדיקאל" געהאט זיין אבסאלוטען אמת: דעם מאטעריאליסטישען וועלט־בנעהם און דעם סאציאליסטישען אידעאל. אין אט דיביידע טיילען פון זיין גייסטיגער וועלט — דעם טעארעטישען און דעם פראקטישען — איז ביי איהם אלץ געווען קלאר, פעסט און זעלבסטפערשטענדליך.

דער ניהיליסטישער מיסיאנער האט אין דער פראווינץ זיך דערהאלטען ביז אין אנהויב פון די אכציגער יאהרען; אין אנהויב פון די אכציגער יאהרען — ביי דער יודישער ראדיקאלער יוגענט נאך מעהר, איידער ביי דער נישט־יודישער. אין זיין קאמף אנטקעגען דער אלטער וועלט האט ער געוואלט אויך אין זיין אייגענעם לעבען און אפילו אין דעם דרויסענליכען הילוך אינגאנצען זיין אפגעשיידט פון איהר.

עס איז פון דער ליטעראטור בעקאנט דער אויסזעהן פון אנ'אמת'ען „ניהיליסט". די לאנגע האר, דאס רוסישע העמדעל, די שליאפע מיט ברייטע ברעגעס, די ברילען, דער שווערער שטאק און א בוך אונטערן ארעם. דערצו האט מען נישט געטארט מקפיד זיין אויף דער דרויסענליכער שעהנקייט און ציכטיגקייט פון דעם הילוך. א מענש, וואס האט געטראגען א געפרעסטע אויבערהעמד מיט מאנזשעטען און האט זיך אינטערעסירט מיט א שעהנעם שלייפעל, איז שוין געווען חשוד אין אלע מ"ט שערי טומאה פון דער „אלטער וועלט".

דער מיסיאנערישער כאראקטער פון אט דעם דור האט אויך געפיהרט דערצו, אז אין איהם זאלען זיך האבען ארויסגעבילדעט א היבש ביסעל פראזיארען און פאזיארען, וואס האבען נישט ווייניג געקאקעטירט מיט דער פאזע פון דעם אבסאלוטען ראדיקאל. וואס איז מבטל די גאנצע „אלטע וועלט", און האבען לוסטיג געקנאקט און געגראגערט די אנגענומענע ראדיקאלע אני־מאמינ'ס: דעם אטעאיזם, דעם מאטעריאליזם, דעם עטישען עגאאיזם, דעם אנארכיזם, דעם קאסמאפאליטיזם וכו', וכו', וכו'.

מיינע נייע רעוואלוציאנערע פריינט זענען געווען מענשען פון א גאנץ אנדער גייסטיגען בוי. אין דעם הילוך איז נאך טאקע פערבליבען אביסעל פון דעם אלטען ניהיליזם. דאס רוסישע העמדעל, דער ביטול צום דרויסענדיגען אויסזעהן. אבער אויך דאס האט שוין געטראגען א גאנץ אנדער כאראקטער. 20 יאהר „ניהיליזם" האבען צוגעוואוינט די מיטעלערע רוסישע געזעלשאפט צו אזא אויסזעהן. אין די קרייזען פון דער אינטעליגענציע האבען דערצו גענומען אריינדריגנען קינדער פון דעם קליינבירגערטום, דער פויערימשאפט און אפילו פון דער ארבייטערשאפט. געה, געפין אויס, ווער עס שטעקט אין דעם רוסישען העמדעל: א פריץ, וואס שפילט אין דעמאקראטישקייט, אדער טאקע א קינד פון דעם „דעמאס" גופא, וואס קליידט זיך, לויט זיין געוואוינהייט און לויט זיינע מיטלען.

דער דרויסענדיגער אויסזעהן איז געווארען אנ'אינדיפערענטער ענין, וואס האט קיינעם נישט אינטערעסירט. עס האט אויך קיינעם אין דעם ראדיקאלען קרייז נישט שאקירט, ווען איינער האט זיך געקליידט דווקא לייטיש און אפילו מיט א פרעטענזיע אויף עלעגאנץ.

אבער נאך טיפער איז געווען די ענדערונג אין דעם וועלט־באנעהם און אין דער שטעלונג צו די פראגען פון דעם וועלט־באנעהם. פון דעם אלטען ראדיקאליזם זענען פערבליבען נאר די פראקטישע פאדערונגען פון פאליטישער פרייהייט און דעם סאציאליזם. אלע אנדערע אידעאישע צוטשעפענישען צו זיי — מאטעריאליזם, אוטיליטאריזם, קאסמאפאליטיזם וכו', וכו', וכו' — זענען נישט פערשוואונדען און האבען געהאט א סך אנהענגער, ווי איך האב מיך נאכדעם, אין פעטערבורג, געקאנט איבערצייגען אין דעם. אבער זיי האבען אויפגעהערט צו זיין בינדענדיגע אני־מאמינ'ס.

פאר דער גרעסטער צאהל יוגענט זענען דאס געווען פראגען, אין וועלכע מען דארף זיך ערשט פונאנדערקלייבען און ווען יעדער איינער האט זיך אויף זיין אופן פונאנדערגעקליבען אין זיי, — אפילו מיט א פאזיטיווער שטעלונג צו דעם רעליגיעזען גלויבען — האט דאס ביי קיינעם נישט ארויסגערופען קיין חידוש, און ווייניגער פאר אלץ האט ווען עס איז גערופעט, ווען אפילו איבערצייגטע אטעאיסטען פלעגען נעהמען אנ'אנטייל אין דעם רעליגיעזען לעבענס־שטייגער פון דער „אלטער וועלט", נאטירליך, דער רוסישער.

די ארבייטען פון א לאווראוו און א מיכאילאווסקי האבען אין די זיבעציגער יאהרען געוועקט אין דער יוגענט דעם דרעמעלדיגען קריטישען גייסט. קלאר געמאכט פאר איהר די גאנצע שווערקייט פון יענעם וועג, אויף וועלכען די מענשהייט, געפינט אויס איהרע טעארעטישע אמת'ען, געשארפט דעם אייגענעם טעארעטישען געוויסען און אויסגעלערנט זי צו פערשטעהן דעם חילוק צווישען א וויסענשאפטליך בעגרינדעטען פאקט, אדער א וויסענשאפטליכער טעאריע פון איין זייט און א פילאזאפישער סברה אדער א רעליגיעזען גלויבען פון דער אנדערער.

די יוגענט, וואס איז געשטאנען אונטער דער השפעה פון די זיבעציגער יאהרען, — דעם פונאנדערבליה פון די לאווראווויסטישע און מיכאילאוויסטישע געדאנקען — האט שוין פערשטאנען, אז אין אזעלכע ענינים. ווי פילאזאפיע און רעליגיע, קאן מען נישט שיסען מיט פארטיגע פראזען.

דער הערשענדיגער געדאנקען־גאנג איז געווען דער עמפיריש־פאזיטיוויסטישער, דער גרויסער דרך־ארץ פאר דעם וויסענשאפטליכען פארשען און דענקען, וואס שליסט זיך אבער נישט איין דאגמאטיש אין זיינע פיר ווענט, און האט גארנישט אנטקעגען דעם, אז איינער זאל זיך פון צייט צו צייט, ארומשפאצירען דרויסען פון יענע פיר ווענט.

און קיין ברעקעל שפור האב איך ביי אט דער יוגענט, — דער עיקר, ביי מיינע פריינט, — נישט בעמערקט פון א וועלכער עס איז וואלוועלער ראדיקאלער פראזע, פון א וועלכער עס איז אויפגעשרויפטער פאזע, וואס זאל זיי ארויסהויבען פון דעם געוועהנליכען לעבען אין דער „אלטער וועלט".

ס'קאן זיין, אז דערויף האט געווירקט דער פאקט, וואס זיי זענען שוין געווען אין רעכטען איינעווייניג פון דער נאראדאוואלישער בעוועגונג, מיט איהרע קאנספיראטיווע וועגען און מעטאדען, וואס האבען געצוואונגען יעדען איינעם ער זאל זיך אויפפיהרען אזוי, אז ער זאל זיך נישט ארויסהויבען פון דעם „ארום", ער זאל זיך וואס ווייניגער „ווארפען אין די אויגען".

אבער אט די זעלבינע נאהענטקייט צו דעם אומיטעלבארען קאמף פון דער נאראדאוואלישער פארטיי האט געמוזט פון איהר זייט ווירקען אויף דער, אזוי צו זאגען, „אומדאגמאטישקייט" פון דעם גאנצען גייסטיגען איינשטעל.

עס איז געווען די צייט, ווען די נאראדאוואלישע בעוועגונג האט איבערגעלעבט א קריזיס נאך א קריזים. דער אלטער „עקזעקוטיוו־קאמיטעט", וואס האט „ארויפגענומען" אלעקסאנדער דעם צווייטען, איז מיט ווערא פיגנערס ארעסט, אינגאנצען אפגעווישט געווארען. לאפאטינס פרוב אויפצובויען א נייע קאמף־ארגאניזאציע האט זיך פערענדיגט מיט א דורכפאל. איינצעלנע נאראדאוואלישע קרייזען פלעגען דא און דארטען ארויסגענומען ווערען כמעט אינגאנצען, ווי פיש מיט א נעץ פון אנ'אקוואריום.

די יוגענט האט זיך געמיהט אפצוגעבען זיך א דין וחשבון וועגען אלע פראגען, וואס האבען א שייכות צום רעוואלוציאנערען קאמף. עס זענען אויפגעקומען נייע טעארעטישע שטאנדפונקטען, ווי אזוי צו קוקען אויף דעם דאזיגען קאמף, שטאנדפונקטען קאמפליצירטע, וואס האבען פערלאנגט א סך וויסען, ווי אזוי גרינטליך פונאנדערצוקלייבען זיך אין זיי.

דא דארף נאר געהאלטען ווערען אין אויג, אז דער ערנסטער צוטריט צו זיי האט אויסגעשלאסען יעדע פערגליווערטקייט אין אנ'איינמאל פאר אלעמאל אנגענומענער „דאגמע".

איך וואלט געזאגט, אז די יוגענט, מיט וועלכער איך האב מיך בעפריינדעט, האט פערמאגט אנ'„אפענעם מוח", נאך נישט קיין ארומגעמויערטען מיט א געוויסען דאגמאטישען סיסטעם, ווי דאס איז נאכדעם, אין די ניינציגער יאהרען, געווארען דער פאל מיט דער מארקסיסטישער יוגענט, און דאס איז פאר מיר געווען פון גאר א גרויסען בעדייט. עס האט פאר מיר גרינגער געמאכט די דערנעהנטערונג צו מיינע פריינט.

ווייל, דעם אמת געזאגט, האב איך אין דער ערשטער צייט אביסעל מורא געהאט, אז צווישען מיר און זיי זאל זיך נישט ארויסווייזען דערזעלביגער תהום. וואס האט זיך אנטפלעקט צווישען מיר און אנסקין: מיין יודישער נאציאנאליזם.

עס איז דעריבער פאר מיר געווען א פשוט'ער חוב, גלייך פון אנהויב אן צו לאזען זיי וויסען מיין שטאנדפונקט אין דער נאציאנאלער פראגע בכלל, דער יודישער בפרט.

די קליידער־שאפע

(ערצעהלונג) • נאכ'ן פראנצויזישען • פון נ. פערלמאן

די שרעקליכסטע מינוט, וואס כ'האב אמאל דורכגעלעבט, איז געווען נישט אין קיין אויטאמאביל, נישט אויף קיין שיף, נישט ביים קלעטערען אויף בערג, נישט אויף קיין אייזענבאהן, — נאר אין א פשוט'ער קליידער־שאפע. איך בין נאך דעמאלט געווען זעהר יונג.

איך בין שוין געווען פערהייראט א היבשע צייט אבער קיין שטענדיגע וואוינונג, קיין אייגען מעבעל, האבען מיר נאך אלץ נישט געהאט. איך און מיין יונג ווייבעל זענען שטענדיג געווען אין וועג, האבען געוואנדערט פון שטאט צו שטאט. מען קען מיינען, אז אזא מין ציגיינער־לעבען קאסט בילינג. עס איז אבער נישט אזוי. די באהן־בילעטען און דאס אפטע בייטען די וואוינונג האבען פערשלונגען אונזערע קליינע מיטלען און אונז שרעקליך פערענגט. דאך זענען מיר ביידע געווען פער'עקשנ'ט און זיך אפגעזאגט צו בעזעצען זיך אויף איין ארט.

דאס דירה־געלט — דאס איז געווען אונזער גרעסטע זארג אין יענע טעג. מיר האבען ביידע אפגעהאלטען א בעראטונג און בעשלאסען, מיר מוזען זעהן ארונטערדרייסען פון דעם דירה־געלט וויפיל נאר עס וועט זיך לאזען. עס איז מיר איינגעפאלען, אז מיר זאלען דינגען א קליין צימערל נישט פאר צוויי, נאר פאר איינעם. מיין פרוי איז אוועק זוכען דעם צימער אהן מיר, מיין לעבען האט געמוזט אינגאנצען אפגעמעקט ווערען.

מיין פרוי האט געפונען ביי א פאמיליע א שמאל, ענג, אבער ציכטיג צימערל, און פאר שפאט־בילינג. דאס לעצטע איז געווען דאס וויכטיגסטע.

מיר האבען, פערשטעהט זיך, געמוזט קומען א היים שפעט ביינאכט, ווען דער מאן, די פרוי, די ערוואקסענע און נישט־ערוואקסענע קינדער, זענען שוין געשלאפען. מיט די שיך אין דער האנט, האב איך זיך אריינגע'גנב'עט אויף די שפיץ־פינגער אין אונזער צימער, וואס איז געלעגען אין סאמע עק פון דעם לאנגען קארידאר. ווען מיר זענען שוין געווען אינעווייניג, האבען מיר זיך נישט געדרוועגט צו רעדען, אפילו נישט מיט א שושקעריי. זוען מיר האבען זיך אבער פארט געמוזט זאגען עפעס אזוינס, וואס איז געווען שטארק וויכטיג, האבען מיר עס אויפגעשריבען, ווי עס טוען טויב־שטומע.

פריהער ווי צוועלף א זייגער ביי טאג האב איך קיינמאל נישט געקענט פערלאזען די וואוינונג, די באלעבאסטע האט ביז דעמאלט געראמט די צימערן, האלטענדיג אלע טירען אפען, אדער זי איז געווען פערנומען אין קיך, וואו די טיר איז אויך געווען ברייט פונאנדערגעפראלט.

א חוץ דעם, איז עס געווען איבער אונזערע כוחות צו האלטען זיך אויף די פיס פון גאנץ פריה ביז שפעט אין דער נאכט. אין רעגענדיגע טעג איז עס געווען פאר אונז נאר אנ'אפקומעניש ארומצושלאנקען זיך גאנצע טעג איבער די גאסען.

מיר האבען, הייסט עס, געמוזט יעדען טאג ווארטען ביז צוועלף א זייגער, ווען די גאנצע פאמיליע האט זיך פערזאמעלט אין קיך צום מיטאג־עסען. די טיר איז אבער דארטען צום בעדויערען, נאך אלץ פערבליבען אפען.

ווען די טיר איז געווען האלב־אפען, האב איך נאך ווי־עס־איז געקענט ארויסקומען פון צימער, בעהאלטענדיג זיך הינטער מיין פרוי. אפטמאל איז אבער די טיר געווען אינגאנצען פונאנדערגע עפענט, דעמאלט האט מיין פרוי זיך אוועקגעשטעלט ביי דער אפענער טיר און זיך עפעס אנגעפרעגט ביי דער באלעבאסטע, ביים אפגעהען האט זי, אזוי ווי פון העפליכקייט וועגען, אביסעל צוגעמאכט די טיר. אין דעם מאמענט בין איך ווי פייל אויסען בויגען דורכגעלאפען דעם קארידאר און זיך ארויסגעכאפט אינדרויסען אין דער זעלבער סעקונדע, וואס מיין פרוי האט געעפענט די טיר.

מיר האבען געהאט אויסגערעכענט אלע מעגליכקייטען. מיר האבען געוואוסט, ווי נייגעריג עס זענען געוועהנליך די מיטעל־יעהריגע, בעליבטע פרויען, וואס פערדינגען צימערן, און האבען אנגענומען, אז אונזער באלעבאסטע וועט אוודאי נאכקוקען מיין פרוי דורכן פענסטער, בעזונדערם זונטאג, מיר האבען אויך געמוזט אין זינען האבען די אנדערע פרויען פון געסעל, די שכנות, וואס שטענדיג איז אימעצער פון זיי געלעגען איבערגעבויגען איבערן פענסטער און א פרוי, וואס וואוינט איינע אליין אין א צימער, וועקט דאך נאך מעהר אלעמענס נייגעריגקייט. איך פלעג דעריבער בלייבען שטעהן א פינף־צעהן מינוטען אויף די טרעפ און ווארטען, ביז מיין פרוי וועט פערשווינדען פון אויג. ערשט דעמאלט האב איך זיך אויך געלאזט געהן. מיין פרוי האט געווארט אויף מיר אויף א צווייטער גאס.

עס זענען אוועק אזוי עטליכע וואכען צייט, און אלץ איז געווען גוט. מיר האבען אפגעשפארט פון אונזער דירה־געלט און די נויט האט אונז נישט אזוי געשטיקט ווי פריהער.

אבער איינמאל האט פאסירט, וואס מיר האבען עס נישט געקענט פאראויסזעהען.

אונזער הינטעל, א שווארצער פודעל, האט אין א פריהמארגען, ווען מיר האבען נישט געקענט פערלאזען דאס הויז, גענומען מיטאמאל דראפען מיט די פאדערשטע לאפעס אין טיר. עס איז געווען א דייטליכע אנצוהערעניש, אז ער וויל געהן אויף דער פרישער לופט.

מיין פרוי האט זיך אויף שנעל אנגעטאן און איז ארויין אין קיך זאגען דער באלעבאסטע, אז זי פערלאזט דאס צימער נישט מעהר ווי אויף א פאר מינוט, און מען זאל עס דעריבער נאך נישט אויפראמען.

וואו אבער האב איך געזאלט זיך אהינטון? ווען מיין פרוי זאל פערשליסען אויף די פאר מינוט דעם צימער, וואלט די באלעבאסטע אפשר געווארען פערדעכטיג. ווער ווייסט, אפשר האט זי פארט געהערט פון אונזער צימער א שושקעריי, ווען מיר האבען זיך אמאל פערגעסען און גענומען רעדען?

מיר האבען, פון דער אנדער זייט, אויך געמוזט אננעהמען, אז די באלעבאסטע וועט אריינקומען אין צימער צו זעהן, וואס פאר א זאכען מיין פרוי האט עס געלאזט נישט פערשלאסען אין די עטליכע מינוט, וואס געוועהנליך פערשליסט זי זיי, ווען זי געהט אוועק פון הויז אויפן גאנצען טאג, אזוי זענען שוין באלעבאסטעס פון מעבלירטע צימערען.

וואו האב איך, הייסט עס, זיך געזאלט בעהאלטען? עס איז געווען פאר מיר נאר איין פלאץ — די קליידער־שאפע. איך בין אריין אהין, האב זיך אוועקגעזעצט אויף א קליינעם רענצעל, וואס איז דארטען געשטאנען, און האב, אין הוילע שרעק, געהייסען מיין פרוי פערשליסען די טיר פון דער שאפע און ארויסנעהמען דעם שליסעל.

מיין פרוי האט אזוי געטאן. איך האב אבער געהערט, ווי זי האט דעם שליסעל ארויפגעלעגט אויבען, אויף דער לייסטעל פון דער שאפע, אנשטאט מיטצונעהמען איהם מיט זיך.

איך האב זיך נישט גענארט אין דער באלעבאסטע. ווי נאר מיין פרוי איז ארויס פון הויז, איז די באלעבאסטע אריינגעקומען צו אונז אין צימער. זי האט א ווייל־ע זיך ארומגעקוקט, דערנאך איז זי צוגעקומען צו דער קליידער־שאפע און האט גע־פרובט, צי די טיר איז געווען פערשלאסען.

איך בין נישט געווען גאנץ זיכער, אז זי וועט נישט אנטאפען אין דער הויך אויף דער שאפע צו זוכען דעם שליסעל דארטען, וואו יעדע פרוי לייגט איהם געוועהנליך אוועק.

איך בין געזעסען אויף דעם רענצעל אין א לאנגער, ווייסער נאכטהעמד. אין דער איינער רגע צייט, וואס איך האב געהאט, האב איך זיך פארגעשטעלט, וואס פאר א פנים די פרוי וועט מאכען, ווען זי וועט מיך דערזעהן זיצען אזוי אין דער שאפע, — אנ'אומבעקאנטען מאן, אין א נאכט־העמד, איך האב שוין געהערט די געוואלדען, וואס זי וועט מאכען, איך האב געהערט איהר מאן, איהרע קינדער, וואס וועלען זיך צוזאמענלויפען אויף דעם בייז־וואונדער. איך האב געזעהן, ווי מען האט גערבראכט פאליציי, ווי מיין פרוי איז געשטאנען א פערשעהמטע, ארומגערינגעלט פון אלע איינוואוינער פון הויז.

וואס וועל איך זאגען, ווען די טיר פון דער שאפע וועט זיך עפענען? וואס פאר א פנים זאל איך ווייזען? זאל איך אויפשפרינגען, אז די פרוי זאל זיך נאך מעהר דערשרעקען? זאל איך בלייבען זיצען און מאכען די גאנצע זאך נאך מעהר לעכערליך?

איך וואונדער זיך נאך היינט, וואס דער מענשליכער מארך קען עס אלץ איבערטראכטען אין איין סעקונדע, ווען די אומשטענדע; ברענגען איהם דערצו.

איך האב בעשלאסען צו מאכען פון דער גאנצער געשיכטע א שפאס. איך וועל זיך פונאנדערלאכען, וועל זי בעגריסען מיט א פריינדליכער מינע און וועל אין עטליכע ווערטער איהר דערצעהלען דעם אמת. איך וועל פונדערסטוועגען פערשווייגען, אז איך האב דארטען שוין געהאט געוואוינט עטליכע וואכען צייט; איך וועל איהר זאגען, אז דאס איז געווען די איינציגע נאכט, וואס איך האב דארטען פערבראכט מיט מיין פרוי. עס איז נאך גוט, אז איך וועל אנטרעפען אויף א גוטמוטיגער פרוי, וואס וועט האבען איינזעהען מיט א יונגען, פערליבטען פארעל. אבער וואו טרעפט איהר אין דער וועלט אזוינע פרויען? און ווידער, זענען מיר דאך פארט געווען א געזעצליך־פערהייראט פארעל, — איך האב עס גרינג געקענט בעווייזען,—און איך,דער מאן, וואס האב געוואוינט ערגעץ אנדערש, האב געהאט יעדען רעכט צו קומען צו מיין פרוי צו גאסט. אבער צו וואס האב איך עס געדארפט זיך בעהאלטען אין א שאפע?

איך האב געמוזט ברענגען די פרוי צום לאכען.

(ווייטער זעה זייט :)

קאדיע מאלאדאווסקי

פון ש. ניגער

,,פריידקע" (ארויסגעגעבען דורך די ,,ליטעראַרישע בלעטער", ווארשא, 1935) איז קאדיע מאלאדאווסקיס פירטע לידער־זאמלונג. אין 1927 איז ארויס ,,חשון'דיגע נעכט", אין 1932 — ,,דזשיקע גאס". דאן האט זי ארויסגעגעבען א זאמלונג קינדער מעשה'לעך אין פערזען, און איצט — ,,פריידקע": איהרע רייפסטע לידער. נישט די קרעפטיגסטע אבער די רייפסטע און דעריבער — די שטילסטע, די רוהיגסטע.

איהר קראפט האט זי געוויזען אין ,,דזשיקע גאס". איהר קראפט צו צוימען דאס לירישע ווארט, איהר פעהיגקייט צו לאזען אונז הערען, א שטייגער, דעם געשריי פון הונגעריגקייט, דעם געשריי פון אונזער צייט (דעם געשריי פון רעוואלוציע?) אזוי שארף אזוי קלאר, אז מעהר ווי א פאר צעהנדליג פערזען זענען פאר זיין עכא נישט נויטיג געווען:

נואיעט דער וואלף. דער הונגער האט איהם שלאנק געמאכט די פיס,
האט איהם תויך געמאכט דעם האלז,
האט איהם שארף געמאכט דעם פיסק,
געהט דער וואלף אויף אויגענעם באראט, אליין,
פערטרויט אויף קראמף פון זיינע בעגעל,
פערטרויט אויף שארף פון זיינע ציין...
אין מיין היים איז שוין טיפער שניי.
ביי אנ'איינגעפרוירענעם וואסער וואיעט א וואלף
אין ווינטערדיגען הונגער.
ווי א וואלקען איבער ווייסע פעלדער ציהט זיך
זיין געשריי

ס'איז אין די לידער פון ,,דזשיקע גאס" געווען אנ'איינגעהאלטענער געשריי, דאך — א געשריי, און איצט — שטילקייט, שיער נישט געמיטליכקייט.

אבער ס'איז נישט די געמיטליכקייט פון חשוון'דיגע נעכט" — נישט די געלאסענקייט פון ערא־ינערונגען. ס'איז דער איינגעהאלטענער טאן פון געניטקייט. ס'איז א בעהעפטונג פון דעם שטרענגען קאמפס־אימפעט, וואס אין ,,דזשיקע גאס", מיט דעם פערבארגענעם שמייכעל, פון איהר ערשטער לידער־זאמלונג.

קעמפערישקייט — און אנ'אנצוהערעניש אויף הומאר.

א זעלטענע צונויפפארונג.

אבער זי איז דא ביי אונזער דיכטערין. איז אנהויב איז זי פון א מעגליכקייט צו זיין הומאריסטיש נעגאנגען צום צווייטען עק — צו ביטערקייט — צו שפאט, צו סאציאלען רעוואלט, צו סאטירע, איצט געהט זי אומבעמערקטערהייט איבער פון שפאט צו שפאס, פון סאטירע צו הומאר.

די נייע זאמלונג לידער הויבט זיך אן מיט סאטירע און לאזט זיך אויס מיט הומאר.

,,פריידקע", די לענגסטע פון קאדיע מאלאדאווסקיס פאעמעס, די סעריע לידער, וואס איהר נאמען טראגט דאס גאנצע נייע ביכעל, — איז די שאפונג פון א פראלעטארישער דיכטערין, אבער — מיטן טראפ אויפן ווארט דיכטערין, נישט אויפן ווארט פראלעטאריש.

די טעמע איז די געוועהנליכע: קלאסענקאמף. דער צוגאנג — אויך ווי געוועהנליך — מעלאדראמאטיש: דער באלעבאס איז א רשע, דערצו נאך א צבועק, דער ארבייטער — א העלד.... דער אנגענומענער נוסח. און ווען קאדיע מאלאדאווסקי זאל זיין נאר ,,פראלעטאריש", וואלט ,,פריידקע" נישט מעהר ווי פערלענגערט דעם — אזוי אויך שוין לאנגען — שנירעל מיט רויט־שריַיענדיגע פאטשערקעס, אבער קאדיע מאלאדאווסקי איז נישט קיין פראלעטאריער, וואס וויל שרייבען לידער. זי איז א דיכטערין, וואס וויל זיין פראלעטאריש. האט זי אין ,,פריידקע", דעריבער, געלאזט ארויסטרעטען פאר אונז נישט ,,קלאסען", וועלכע זענען וואס איהר ווילט, אבער נישט ליריש, נאר מענשען, וועלכע קאנען געמאלען ווערען ליריש. די קלאסען גופא האט זי אונז געוויזען דורך מענשליכע געשטאלטען.

ט אזעגען א פאר פארשוינען פונם קלאס רשעים: דער מארימאנטער פיניעלע, א סוחר, וואס האנדעלט מיט אייער; די גאלדקארונאווע מיטן קליינעם גוידערל, א געוועזענע סאציאליסטקע; פשעניצא, א קליידער - פאבריקאנט. יעדער פון זיי האט זיין איינען געזיכט, כאטש זיי רעפרעזענטירען מיט זיך א גאנצען קלאס. מיר בעקענען זיך מיט יעדען פון זיי פערזענליך און נישט מיר לאזען אויס צו איהם דעם כעס, וואס מיר האבען אויף דער בורזשואזיע, נאר פערקעהרט, מיר ווערען נאך מעהר פערביטערט קעגען דעם קלאס עקספלואטאטארס דערפאר, ווייל ער שאפט גינסטיגע בעדינגונגען פאר אזעלכע פארשוינען, ווי: א שטייגער, דער מארימאנטער פיניעלע:

דער מארימאנטער פיניעלע האט א פולע בארד
מיט זארג.
איז פארן דאווגען זארגט ער סתם פאר גאט,
און נאכן דאווגען — פאר זיין קראם פון מילכיגס
און פון אייער,
— מען קאן נישט קיינעם, — זאגט ער — אנטרויען אויף בארג,
ווייל ראשית חכמה, האט גאט בעשאפען די מטבע.
— — — — — — —
— — — — — — —
— אייער — זאגט ער — איז אנ'אידעלער פראדוקט.
און קיין וועקסעל קאסט אויף קיין איי נישט
שרייבען,
עס שטעהט אין פסוק —
שמור נפשך — דו זאלסט קיין קבצן חס וחלילה
נישט פערבלייבען.
ער זאגט א ווארט און ברומט.
און צעהלט א קאסטען נאך א קאסטען,
און רעדט פאמעלעך,
אביסעל צוליב גאווה,
אביסעל צוליב אסטמע.

(ז. 12)

א פראלעטאריער, וואס וויל זיין א דיכטער, וואלט פיניען, דעם קליינבירגער, געזידעלט, געשאלטען, אבער קאדיע מאלאדאווסקי איז א דיכטערין, כאטש זי איז פראלעטאריש, ווייס זי, אז איהר אויפגאבע איז אנצורופען איהר העלד מיטן נאמען נישט צו רופען איהם מיט צונעמענישען. זי איז א דיכטערין: לאזט זי אריין א טראפען הומאר אין דער סאטירע. זי איז א דיכטערין, פיהלט זי, אז ס'וועט זיין בעסער, ווען זי וועט אנשטאט צו פערשווארצען פיניען דעם פנים ווייזען, אז ער האט ,,א פולע בארד מיט זארג", און לאזען ,,א קאסטען" זיך גראמען מיט ,,אסטמע". זי איז א דיכטערין: פערשטעהט זי, אז מ'דארף זיך נישט קאכען, ווען מען וויל חוזק מאכען פון אזא, ווי פיניע; ס'איז גענוג צו שמייכלען.....

און די גאלדקארנאווא מיטן קליינעם גוידערל, איז אויך לייכטער צו בעלייכטען מיט א שמייכעל: ,,מיין יאשקע". זאגט זי צו פריידקען, דער ארימער און אויסגעמאטערטער אייער־הענדלערין, וואס קריכט קוים ארויף צו איהר אויף די טרעפ:

— מיין יאשקע — זאגט זי — מוז האבען אייער
גלייך פון דער הון,
צוליב איהם שווימט א שליינגעדעל ביי מיר אין
וואנע שטענדיג,
צוליב איהם קויף איך קיין פלייש נישט,
נאר איך שעכט אנ'אינדיק,
זי צו זיינע יאהרען, איהם צו געזונט,
איז שוין געווען א מוטילויד אין ,,קליינעם בונד"
זיך גנב'ענען אין וואלד און הערען ווי דער חבר
נאסקע
דערצעהלט פון בונטען און פון סאפאיע פעראווסקע,
מיט סאמעטענע פינגער גיט זי די אייער א צייל,
דער טאש א גלעט:
עס שאדט נישט, שמייכלען די געשמינקטע ליפען —
עס שאדט נישט —
עד־היום נאך הענגט קארל מארקס ביי איהר איבערן
בעט . . .
פריידקען בריהט דורך א קלעפ:
עפעס ברענענדיגס אין שטארקס .
— מעהר פעהלט דא נישט — טראכט זי — ווי
קארל מארקס . . .

(ז. 14)

און איהר ווייסט שוין איצט, ווער פריידקע איז, און איהר ווייסט נאך בעסער, וואס עס איז ,,דאס דאמעלע מיט די געשמינקטע ליפען". איהר ווייסט עס פון אט דעם שטילען, ביטערליכען שמייכעל מעהר, ווי איהר וואלט געוואוסט פון די שטארקסטע ,,פראלעטארישע" גרימאסען.

און אויך פשעניצאן, דעם דריטען בורזשוא, מיט וועלכען פריידקען קומט אויס זיך צו פעגעגענען, כאראקטעריזירט די דיכטערין נישט מיט קינסטלערישער בילדליכקייט:

פשעניצא זיפצט די ליפען אנגעבלאזען, ווי צוויי
אונגארישע פלוימען,
— אזעלכע ביטערע פערדינסטען, אזעלכע הויכע
לוינען!
ער זיהט אזוי די ווערטער און ער זיפצט
גלייך אויף דער גאס אנ'אסיענדיגער רעגען טריפט
— אז דעלעגאטקעס דארף מען גאר! וואס טויגען
די פאראדעס?
און שטארק אין כעס נעהמט ער זיך לייענען קלויזנערס ,,אנושיות ויהדות" . .

ווינציגער געמיטליכער, מעהר אויפגעשרויפט ווערט איהר טאן, ווען זי בעזינגט די ליידען און דעם קאמף פון די פראלעטארישע העלדען. דאס זענען איהרע אייגענע ליידען, דאס איז איהר אייגענער קאמף, דאס איז זי אליין: קאן זי נישט זיין רוהיג. די נאהענטסטע צו איהר אליין איז פריידקע: זאגט זי וועגען איהר ווינציגער, ווי וועגען אלע אנדערע אבער זינגען זינגט זי וועגען איהר מעהר ווי וועגען אלע אנדערע. פריידקעס געשטאלט איז דעריבער צעשוואומען. און ווען זי זאל זיין דער עיקר אין דער פאעמע, וואלט די גאנצע זאך געליטען פון פריידקעס שאטענהאפטיגקייט. אבער ,,פריידקע" איז נאר דער נאמען, נישט די צענטראלע פיגור. קיין צענטראלע פערזאן, איז נישטא אין דער פאעמע. עס איז בכלל נישטא אין איהר קיין קינסטלערישער צענטער (דאס איז דער גרויסער חסרון). עס זענען דא לידער, איינציגע לידער, וועגען איינציגע פארשטעהער פון דעם ארבייטער (און ארבייטסלאזען) קלאס און וועגען פערשידענע טיפען פון דער בורזשואזיע. די לידער זענען — דורך פריידקען — אויסערליך (אבער נאר אויסערליך) פערבונדען צווישען זיך. זיי זענען פערבונדען דורך דער קלאסען־ (אדער קלאסען־קאמף־) שייכות, וואס זי האט צו די העלדען פון די לידער. אבער אזוי ווי זי איז נישט מעהר וויכטיג, ווי די איבעריגע פראלעטארישע העלדען, מאכט נישט אזוי שטארק אויס, וואס זי ווערט מעהר בעזונגען, ווי געשילדערט, אנדערע העלדען פון פראלעטארישען מין ווערען געשילדערט — און איניגע גוט געשילדערט. א שטייגער, רייזעלע, פריידקעס זיבען־יעהריגע טאכטער:

צו זיבען יאהר איז רייזעלע אין הויף דער באלעבאס
זי ווייסט, וואו ס'וואוינט דער סטאליאר,
וועמער ס'האנדעלט דא מיט גלאז,
און וועמער ס'דארף קריגען אנ'עקסמיסיע,
ווער עס איז קראנק,
און ווער געזונט,
און וועמעס איז דער עמער,
וואס וואלגערט זיך ביים פלומפ,
און וויפיל קיה דער קראוויאַז האט אין שטאל.
בקיצור, אין הויף איז רייזעלע דער גענעראל,
און אלע קינדער שטעהען אונטער איהר געבאט
זי איז גוט צו זיי
און זי איז שלעכט.
זי גיט זיי אומגערעכט
און גיט גערעכט.

(ז. 42)

און ווען איהר דערוויסט זיך נאך, אז —
אין שולע געהט עס מיט איהר שווער,
מען שוקט נאך פריידקען — זאל די מאמע זאגען:
אנשטאט א רעכענונג — האט רייזעל אויסגעמאהלט
א פוהרמאן מיט א וואגען.

ווען איהר דערוויסט זיך נאך אט די איינצעלהייט אויך, שטעהט פאר אייך די — אין נויט און עלענט אויסגעוואקסענע — געשטאלט פון דעם זעלבסטשטענדיגען קינד, ווי א לעבעדיגע.

לעבעדיג איז אויך די פיגור פון פריידקעס מאן, שמואל הארעוויץ, כאטש דאס איז שוין מעהר א קאלעקטיווע, ווי אנ'אינדיווידועלע פיגור; ,,שמואל הארעוויץ, וואס האט נישט קיין ארבייט שוין אין

(ווייטער זעה זייט 15)

וואונדען און בלוט־פערגיפטונג

מעדיצינישע שמועסען

פון ד"ר אלעקסאנדער פאקשאנסקי

— 3 —

אין די ענגע ראהמען פון א צייטונגס־ארטיקעל, קען מען נישט בעריהרען געגויער די פראגע פון שום־וואונדען. ווער עס אינטערעסירט זיך דערמיט, מוז ארורכגעהען אין די ספעציעלע ווערק, וואס זענען געווידמעט דער דאזיגער פראגע. עס איז נאר גענוג אנצעווייזען, אז א שים־וואונד האט נישט אין זיך קיין שום בעזונדערעס. מען קען זיך זי פארשטעלען ווי א געוועהנליכע אפענע וואונד און דעריבער איז זי שוין געפעהרליך פארן ארגאניזם. ווייל זי ערלויבט די באצילען אריינצודרינגען אין ארגאניזם.

א חוץ דעם איז א געגענשטאנד למשל, א קויל, צי א שטיק גראנאט, אויב ער דרינגט אריין אין קערפער קען ער אויך אריינפיהרען באצילען זעהר טיף און אזוי זעהר בעשווערען דעם קאמף מיט זיי.

זעהר אפט קענען צופאלען ביי דער ארבייט פערארזאכען אפענע וואונדען, וואס עפענען א וועג פאר די באצילען. מען אונטערשיידעט אויך דריי מינים פון אפבריהען זיך, אפהענגיג פון זייער גרויס און טיפקייט.

1) די ערשטע קאטעגאריע, די לייכטטע, נעמט ארום די אזוי גערופענע בראנד־וואונדען פון דער ערשטער שטופע, זיי זענען כאראקטעריסטיש מיט זייער לייכטער פערוויטעלקייט פון דער הויט. זיי בעדייטען נישט קיין ערנסטע בעשעדיגונגען.

2) בראנד־וואונדען פון צווייטער שטופע זענען שוין ערנסטער, א חוץ דער פעררויטעלטקייט פון דער הויט בעווייזען זיך שוין אויך בלאזען. די דאזיגע בלאזען זענען אנגעפילט מיט א פליסיגקייט. די פליסיגקייט ענטהאלט נישט קיין באצילען, וועגען דעם דארף מען געדענקען אפהיטענדיג די בלאזען און עפענענדיג זיי ווי אמשפעטסטען. א גע־עפענטע בלאז ערלויבט שוין די באצילען אריינצודרינגען אין אונזער ארגאניזם.

3) די שווערסטע בראנד־וואונדען זענען פון דער דריטער שטופע. זיי גרייכען אין די טיפע שיכטען פון די ווייכע קערפער־טיילען, פערארזאכען טיפע וואונדען, וואס היילען זיך זעהר לאנגזאם און זעהר שווער. דאס איז א ערנסטע בעשעדיגונג און פאדערט באלד פון אנהויב א געניטע בעהאנדלונג.

אלס איז אפהענגיג פון ערשטען באנדאזש, בכדי צו פערלייכטערען און צואיילען דאס היילען איז נויטיג צו געדענקען וועגען איין זאך: אפהיטען די אבסאלוטע ריינקייט.

בעהאנדלענדיג די פראגע וועגען בלוט - פערגיפטונגען דארף מען זיך קודם כל דערמאהנען אונזער משל, וואס פערגלייכט דעם ארגאניזם צו א בעלאגערטע שטאט. אונזער הויט שפילט די ראלע פון א פערטיידיגונגס - מויער, אונזער שונא ווידער זענען די באצילען. לאמיר זיך פארשטעלען אויף איין מאמענט, אז דער שונא טריאומפירט: דורך א דורכברוך אין דער מויער איז איהם געלונגען אריינצוקומען אין דער שטאט. וואס געשעהט דאן? די גאנצע אינערליכע ארדענונג ווערט געשטערט, דער זיגער בעמיהט זיך, וואס מעהר צו רויבען. אפטמאל דערגעהט דערצו, אז די שטאט ווערט פולשטענדיג פערניכטעט.

די געשיכטע קען פאלען ווען גרויסע און רייכע שטעט זענען נישט נאר בערויבט געווארען, נאר זענען פשוט אויסגעגלייכט געווארען מיט דער ערד, אזוי אז עס איז נישט געבליבען קיין שטיין אויף קיין שטיין. אלזא, מיט דעם מענשליכען ארגאניזם פאסירט אויך דאסזעלבע.

מיטן מאמענט ווען די באצילען דרינגען אריין דורך דער וואונד, אין קערפער, לעבען זיי דארט, ענטוויקלען זיך זעהר שנעל אויף אונזער חשבון. עס איז נישט קיין וואונדער, אז אזא פרעציזע מאשין, ווי עס איז אונזער ארגאניזם, הויבט אן שלעכט צו פונקציאנירען. דאס איז אייגענטליך א בלוט - פערגיפטונג.

א בלוט - פערגיפטונג בעגרעניצט זיך דאס רוב נאר אויף איין ארט. דאן זאגען מיר, אז די בלוט־פערגיפטונג איז אנ'ארטיגע, דאס הייסט, עס איז א ענטצינדונג. זי צייכענט זיך אויס דורך פיר סמנים:

1) די הויט ארום דער וואונד ווערט רויט, אלס א רעזולטאט פון דער בלוט צופלוס.

2) א געשווילעכץ, וואס ענטשטעהט צוליב דעם, וואס עס פערגרעסערט זיך די פליסיגקייט ארום דער וואונד.

3) די ווארימקייט פערגרעסערט זיך אבער נאר ארום דער וואונד;

4) שמערצען.

וואס זאגען אונז די 4 סמנים פון דער בלוט - פערגיפטונג?

זיי זאגען אונז, אז דער ארגאניזם איז נישט געבליבען פאסיוו לגבי די אריינגעדרינגענע באצילען, נאר להיפוך ער בעקעמפט זיי און בעמיהט זיך פון זיי פטור צו ווערען. דער קאמף איז א פערביסענער.

די באצילען אריינבעקומענדיג זיך דורך דער וואונד אין ארגאניזם, ווילען שוין נישט רעזיגנירען פון זייער פלאץ. פון דער אנדערער זייט גיט זיך אויך דער ארגאניזם נישט אונטער. ער שיקט ארויס צו הילף אלס נייע באטאליאנען; די דאזיגע באטאליאנען, דאס איז אונזער בלוט.

מיר האבען שוין אנגעוויזען, אז די באצילען פראדוצירען גיפט (טאקסין). דאס בלוט ווידער ענטהאלט אין זיך די אזוי גערופענע ווייסע קערפערלעך, וואס מיטן בלויזען אויג זעהט מען זיי נישט און וואס האבען די אייגענשאפט אונשעדליך צו מאכען דעם דאזיגען גיפט. די ווייסע קערפערלעך קומען אבער אליין אום אין דעם קאמף. די ראפע, וואס מיר זעהען איז א רעזולטאט דערפון. דאס בעווייזט, אז די בלוט - פערגיפטונג איז אנ'ארטיגע.

פונקט אזוי ווי בעת א שרפה בעמיהען זיך די פייערלעשער קודם כל נישט צו דערלאזען, אז דאס פייער זאל זיך פערשפרייטען אויף אנדערע בנינים. אזוי בעמיהט זיך אויך דער ארגאניזם איינצוהאלטען די באצילען אויף איין ארט. די ראל פון פייערלעשער שפילט דא אונזער בלוט. מיר מוזען אלזא פערלייכטערען דעם בלוט. די אויפגאבע. צו דעם צוועק ווענדען די דאקטוירים אן איינשפריצונגען. די דאזיגע איינשפריצונגען זענען גורם אנ'ענדערונג אין בלוט, מאכענדיג עס מעהר ווידער שטאנדספעהיג. דאס רופט אפט ארוים א העכערונג פון דער טעמפעראטור. דאס איז א סימן, אז די איינשפריצונג האט געווירקט. עס ווערען אויך אנגעווענדעט ארטיגע קאמפרעסען, בעדער מיטן ציל ארויסצוזיפען א צופלוס פון בלוט.

אין א סך פאלען קומט פאר דאס אונשעדליך מאכען די באצילען אהן אונזער וויסען. מיר בעמערקען נישט דעם קאמף, וואס קומט פאר אין אונז, העכסטענס דריקט עס זיך אויס מיט א לייכטער שטייגערונג פון דער טעמפעראטור, א שלעכט געפיהל און דערמיט איז עס געענדיגט.

ביז איצט האבען מיר גערעדט וועגען אנ'ארטיגער פערגיפטונג. אבער יעדע אזא פערגיפטונג קען זיך אבער פערוואנדלען אין א אלגעמיינער. דאס פאסירט אבער זעלטען. אין דעם רוב פאלען שיצט זיך דער ארגאניזם מיט ערפאלג.

די סימפטאמען פון אנ'אלגעמיינער בלוט־פערגיפטונג זענען פאלגענדע: שטארקע היץ, וואס דערגרייכט ביז 40.1, שוידער, שוויס, קאפ־שמערצען, ברעכען, שטארקע אפשוואכונג. אזעלכע קראנקהייטס צושטאנדען מוזען געהיילט ווערען אין שפיטאל.

וואס דארף מען טון ביי אנ'אלגעמיינע פערגיפטונג? אויב די בלוט־פערגיפטונג ענטשטעהט באלד נאכדעם ווי די באצילען זענען אריינגעדרינגען אין ארגאניזם, וואס פאסירט זעהר זעלטען, איז נישט פערהאן קיין אנדערער עצה ווי תיכף אנצוהויבען די קוראציע אין שפיטאל.

אין דעם רוב פאלען איז אבער דער ערשטער סטאדיום פון דעם בלוט - פערגיפטונג אנ'ארטיגע. זי קען ווערען אנ'אלגעמיינע צוליב דער שולד פון קראנקען אליין. צוליב א נישט געהעריגע מאניפולאציע ארום דער וואונד, וואס איז גורם, אז די באצילען דרינגען אריין טיפער אין ארגאניזם. מיר ווייסען, אז דאס בלוט בילדעט ארום דעם בעדראהטען ארט א שוץ־וואל; דורך אויסדריקען, אויפשטעכען און אנדערע נישט געהעריגע מאניפולאציעס ווערען צושטערט די פאלגען פון פערטיידיגונגס קאמף פון אונזער בלוט.

דער מענש אליין טוט זיך די גרעסטע עוולה.

דערמיט ענדיגען מיר. מיר האפען, אז די דאזיגע אונזערע בעשיידענע ארבייט וועט מיטווירקען אין א געוויסער מאס אויסצוווארצלען כאטש א טייל פון דעם אבערגלויבען, וואס זייער עקזיסטענץ האבען מיר אפט געהאט די מעגליכקייט פעסטצושטעלען.

קורצער פרייטאג און שבת הגדול

קורצער פרייטאג: איך פערשטעה אייך נישט, פאַניע שבת הגדול, ווי פאַלט איהר שוין אוים חתונה צו מאַכען אייער זוהנדעל, ער איז דאָך ערשט 17 יאָהר אלט? איהר האָט נישט געהאַט קיין צייט צוצוװאַרטען כאָטש נאָך א דריי יאָהר?

שבת הגדול: איהר, פאַניע קורצער פרייטאָג, ווייסט איינס און איך ווייס ס'צווייטע: אַז די כלה גיט איהם 10 טויזענד זל. נדן, טאָ, פאַרוואָס זאָל ער פערלירען פון 3 יאָהר פראָצענט?

דער דלות און דער יצר-הרע

אין גאַס טרעפען זיך צוויי אַלטע פשיאַטשעלעס: דער דלות מיטן יצר-הרע. צווישען זיי קומט פאָר אַזא געשפרעך:

דלות: ווי געהען עפעס דיינע ביזנעס, פשיא־טשעלו?

יצר הרע: ביטער, כ'בין ארבייטסלאָז.

דלות: פאַרוואָס? דיינע ארטיקלען זענען דאָך היינט זעהר גאַנגבאַר?

יצר הרע: דו האָסט א טעות, גראָד היינט איז פאַר מיר א קריזיס: קום איך צו אַנ'אָרימאַן און טו איהם אָנביטען מיין „סחורה". ענטפערט ער: איך וואָלט מיך זיכער נישט אָפּגעזאָגט, אָבער אַנ'עבירה קאָסט געלד, און עני חשוב כמת. נו, קאָן א טויטער זינדיגען?

קום איך צו א נגיד, ענטפערט ער מיט א שמייכעל: — צו שפּעט! איך בין שוין אַנ'אָפּגעזינדיגטער, ברודערשי, און ווי געהט עס דיר, חבר דלות?

דלות: מיר איז זעהר גוט, אַמאָליגע צייטען האָב איך מיך געוואַלגערט אין נאַסע קעלערס און אין פינסטערע בוידעם־שטיבען. היינט, באַוויע איך מיך אין די הערליכע סאַלאָנען, אויף סאַמע פיעטריקאָווער גאַס, איך בין אומעטום, אין די מאַנופאַקטור־סקלאַדעס, אין די בענק, אין די מלוכה'שע קאַסעס, די גרעסטע מאַגנאַטען זענען מיינע פשיאַטשעלעס. אומעטום קום איך און זינג אוים מיין דלות־לידעל.

סאָקראַטעס.

געקומען צו א פערשטענדיגונג

אין „נייעם פאָלקסבלאַט", לייענען מיר א פערבונגס־גראַטולאַציע

שרה וואַרשאַווסקאַ

העניך פראַגער

פערלאָבט

ווי מיר זעהען, איז געקומען צו א פויליש־טשעכישער פערשטענדיגונג.

מיין מוהמע בלומע

א גוטע פרוי איז גאָר מיין מוהמע,
מיין פעטער קוועלט פון איהר און קוועלט.
„אַזעלכעיי", זאָגט ער, „ווי מיין בלומע,
איז גאָר נישטאָ היינט אויף דער וועלט".

זיאיז תמיד שטיל און גאַנץ בעשיידען,
זי קריגט זיך נישט מיט קיינעם,
און קיינמאָל הערט איהר זי נישט רעדען,
רכילות אויף די שכנים.

דערצו בעזיצט זי נאָך א מעלה,
וואָס ברענגט מיין פעטער נוצען;
איהר וועט נישט זעהן זי אַלע ווײלע,
ביים שפּיגעל און זיך פּוצען.

א זעלטענהייט גאָר, כיזאָג אייך יודען,
איז זי, מיין מוהמע בלומע,
מיין מוהמע בלומע, דאַרפט איהר וויסען, —
איז א בלינדע און א שטומע...

גאַנצע 40 יאָהר

וואָס מ'דערצעהלט וועגען א בעקאַנטען דיכטער

דער דיכטער איז די טעג געקומען אין דער קיביצאַרניע אריין א צופרידענער.

— וואָס איז מיט אייך, ה' מ. וואָס זענט איהר היינט אין אַזא גוטער שטימונג?

— איך האָב מיך היינט דערוואוסט, אַז איך וועל נאָך לעבען גאַנצע 40 יאָהר.

— ווי אַזוי?

— דער דאָקטאָר האָט מיר געזאָגט, אַז איך וועל מוזען נעהמען 40 בעדער — האָט דער דיכטער געענטפערט.

שוין איינמאָל א קוקער!..

ווי אַזוי מ'„זבאַדעט" אין דער „אובעזפּיעטשאַלניע"

אין דער „אובעזפּיעטשאַלניע" איז דאָ א דאָקטאָר, וואָס דערקענט יעדע קראַנקהייט דורך אריינקוקען דעם פּאַציענט אין די אויגען.

די טעג קומט צו דעם דאָקטאָר א פּאַציענט און בעקלאָגט זיך, אַז א פּוס טוט איהם וועה. דער דאָקטאָר קוקט איהם אריין אין אַנ'אויג און זאָגט צו איהם:

— מיט אייך האַלט עס זעהר שמאָל, אייער אויג ווייזט, אַז איהר זענט שרעקליך ערשעפּט. א האַרץ־פעהלער, שליעפּע־קישקע, סימנים פון טיפוס און רעוומאַטיזם.

— פּאַניע דאָקטאָזשע, האָט דער פּאַציענט געענטפערט. איצט זייט מוחל, און קוקט אין צווייטען אויג אריין, ווייל דאָס אויג, וואָס איהר האָט בעטראַכט איז... א גלעזערנס.

טאַ ווער איז דער אָקס?

סצענע אין אַנ'ענדעקישען פעראיין

אין א היגען ענדעקישען פעראיין האָבען זיך די טשלאָנקעס צעוואַרטעלט, האָבען געמאַכט יעלות, אויפן ענדעקישען שטייגער, ס'האָט ווענעג געפעהלט, זיי זאָלען איבערגעהען פון ווערטער צו „מעשים". פּלוצים קומט אריין דער פּרעזעס, הערט ער דעם טומעל, גיט ער א קלאַפּ אין טיש אריין און שרייט צו איינעם פון די סקאַנדאַליסטען:

— וואָס פאַר א געוואַלדען? וואָס מיינט איהר, אַז איהר זענט דאָ דער פּרעזעס און מעגט ריטשען ווי א ווילדער אָקס?

פּיטעע און טרייטעל

פּיטעל: דו ווייסט טרייטעל, וואָס איך וועל דיר זאָגען?

טרייטעל: וואָס אַזוינס?

פּיטעל: אַז פּוילען האָט נישט קיין מזל צו דער „ל". קודם כל האָבען מיר קלאַפּאָטען מיט די ליטווקע. איצט האָבען מיר אַנ'עסק מיט ליטע, נו, און מיט לענינגראַד, ליגע, און מיט לאַוואַל'ן — כסדר „למד'ן" —

דאָס פערליבטע „טייבעלע"

לערנט בלק מיט איהר אַלטען תּרח

א גרויסער לאָדזער נגיד און נאָך א גרעסערער דבר־אחר, האָט אויף דער עלטער חתונה געהאַט מיט א 18־יעהריג מעדעל. דערהערענדיג, אַז דאָס יונגע ווייבעלע זאָגט צו איהם: טרייטעל, עפּען דעם בייטעל, האָט ער צו איהר געזאָגט:

— מיין טייער טייבעלע, דו ווילסט פון מיר געלד? אבי איך האָב געמיינט, אַז דו האָסט מיט מיר חתונה געהאַט פון ליבע!...

דערויף האָט דאָס „טייבעלע" געענטפערט:

— „מענזשושו קאָכאַני, ליבע איז גליק, גליק איז געזונד, געזונד, דאָס איז די הויפּטזאַך, און די הויפּטזאַך איז געלד...

זיי דריי

וואָס יעדער האָט

אביסיניען שיקט נאָטען,
ענגלאַנד שיקט פלאָטען,
און איטאַליען האָט קלאַפּאָטען.

היינטיגע טענץ, מ'שטיינסגעזאָגט!...

א מאָדערנע פּאַניענקע האָט זיך געקלאָגט פאַר איהר „כלאָפּיעץ":

— „כ'בין געכטען געווען אין „טאַבאַרין" אויפן דאַנסינג, האָב איך מיר ביים טאַנצען אָפּגעריבען די גאַנצע קניהען....

אויף דער פּייפּערובקע

— העי, פּענטאַק, פון וואַנען האָסטו דעם זייגער?

— א משפּחה־פּאַמיאַנטקע, כ'האָב איהם געכטען „אונטערגעהאַקט" מיין שוואָגער.

יורידישע עצות

נישט פון פריינד אינפעלד

אויף די פיל אָנפראַגעס פון אונזערע לעזער, ענטפערן מיר:

די, וואָס האָבען שמחת־תורה בעקומען הקפות, דאַרפען זיי נישט איינטראָגען אין די האַנדעלס־ביכער, און זענען נישט מחויב אויפצוגעבען קיין בעזונדערע „זעזנאַניעס".

די, וואָס האָבען געבויט סוכות, מוזען נישט זיין קיין מיטגלידער פון „זוויאָנזעק וולאַשטשיטשעלי נערובאַמאָשטשי".

די, וואָס האָבען „געשלאָגען" הושענות, וועלען נישט צוגעצויגען ווערען צו געריכטליכער פעראַנטוואָרטליכקייט.

דער „קונדס"־יוריסט

דער קונדס

הומאָר • סאַטירע •

צוזאַמענגעשטעלט פון אב—נעק •

בײלאַגע צום „נייעם פאָלקסבלאַט" נומער 247 — פרייטאַג, דעם 25 אָקטאָבער 1935

נאָר קיין אביסיניען!...

פ א ט ע ר: איך בין זיכער, אַז די א י ט אַ ל י ע נ ע ר וועלען זעהען אייערע „ליכטיגע פּנימער", וועלען זיי לויפען ביז רוים...

פּאָליטיק פון דער וואָך

אין ענגלאַנד האָט מען זיך גענומען צום רעדען, די שווייגעוודיגע, אייז־קאַלטע ענגלענדער האָבען גענומען געבען לשון. עס רעדען: דער ענגלישער אויסערן־מיניסטער האָר, באַלדווין, לאָיד דזשאָרדזש אידען און אַלע רעדען זיי וועגען שלום.

עס געפעלט אונז עפּעס נישט די ניין מאָס רייד פון די ענגלענדער. אויב די ענגלענדער האָבען זיך גענומען צום רעדען אין דער צייט, ווען די איטאַל־יענער שיסען, דאַרף מען וועגען דעם א טראַכט טון.

מיר דיפּלאָמאַטען זענען צוגעוואוינט צו קוקען די ענגלענדער אויף די הענד, צו זעהען, וואָס זיי טון און טון, טוען זיי דאָך א סך, זעהר א סך. נאָר ווען זיי נעהמען רעדען, דאַרף מען זיי קוקען אויף די מיילער.

שטעהען מיר מיט אויפגעשפּיצטע אויערען און אויפגעשטאַרצטע אויגען געווענדעט צו די ענגלענ־דער.

די ענגלענדער רעדען — א גרויס געשעהעניש.

מוסאָליני'ס בעפעהל
צו דער אַרמעע

ר ו י ם. מוסאָליני האָט פערעפענטליכט פאָלגענ־דען בעפעהל צו דער אַרמעע:

איך בעפעהל תיכף אַפּצולאָזען אַלע שיקעלדיגע זעלנער, וואָס דינען אין דער איטאַליענישער אַרמעע און געפינען זיך אין אַביסיניען. אין מיין אַרמעע טאָרען זיך נישט געפינען קיין שיקעלדיגע זעלנער, ווייל א זעלנער מוז קאָנען דעם טויט קוקען גלייך אין די אויגען אריין...

היטלער און מוסאָליני
וואָס איז דער אונטערשיד?

— וואָס איז דער חילוק פון די צוויי דיקטאַטאָ־רען היטלער ביז מוסאָליני?

היטלער וואַרפט ארויס 5 מיליאָן ווערטער וועכענטליך און מוסאָליני וואַרפט ארויס 5 מיליאָן ליר טעגליך.

סאַנקציעס

לייזערל בויכוויטאָג איז א סאָלידער מענש, ער האָט נאָך קיינעם קיין גראָשען נישט בעהאַלטען. די טעג געהט ער צו צו זיין בעקאַנטען בעריש צולילעוויכאָס און זאָגט צו איהם:

— בעריש, באָרג מיר 10 זל.

— אויסגעשלאָסען, איך געב נישט קיין קרעדיט.

— בעריש, וואָס זענען דאָס פאַר א סאַנקציעס? איך געב דיר מיין עהרען־וואָרט, אַז איך פיהר נישט קיין מלחמה מיט אַביסיניען — האָט לייזערל איהם פערזיכערט.

אַך, די יודען!..
די ,,אומשולדיגע" נאַצים, נעבעך!

אין א בערלינער פּאָליציי - קאָמיסאַריאַט קומען צולויפען צוויי נאַצים מיט א געוואַלד:

הילפע! הילפע! יודען האָבען צוויי נאַצים ער־מאָרדעט!

— וואו? וועמען?

— איינער בין איך, און דער צווייטער קומט באַלד צו לויפען!

דער ,,קונדס"-חכם
זאָגט אזוי:

אז דער מאַן איז א גראַנדאָווניק, איז דאָס ווייב א גראַנדעסין.

גראַף קאַלי.

דאַרטען אין אדיס-אַבעבע...

קאַלט און כמורנע... סטריפּט א רעגען
אין די צייט — דער בייזער רבי
פלעגט דעם קאַנטשיג... כ׳וואָלט אַנטלאָפען
דאַרטען אין אדיס - אַבעבע...

דאָרטען אין אדיס - אַבעבע,
פייפט דער קריג דאָרט איבער אַלעם,
און ביי אונז אין לאָדז, רבותי,
פייפט דער קריזיס, פייפט דער דלות.

איך גראַף קאַלי, האָב רחמנות
ס׳קלאַפּט מיין האַרץ פאַר אַביסיניע
געוואַלד, וואָס וויל פון איהר דער דוטשע,
אָט דער בייזער מוסאָליני?...

באַשר, ער האָט צופיל מענשען
און א דירה כאָטש א שעהנע,
נאָר, ער קען זיך נישט צעוואַקסען
אין די צימערען די קליינע...

און דער נעגוס האָט א פּאַלאַץ
פשוט, אַז פון גאָט א ברכה...
אין די גרויסע אַפּאַרטאַמענטען
וואוינט א קליינינקע משפחה....

וואָס זשע וויל ער מוסאָליני?
— ער איז געוואַלדיג אַנ׳אַמאַטאָר,
אַז דער נעגוס אין זיין פּאַלאַץ
זאָל איהם זיין א סוב - לאָקאַטאָר....

איז דאָך ענגלאַנד א בעל - יושר,
קען זי טאַקע דאָס נישט ליידען...
און דערפאַר וועט שוין איטאַליען
סאַנקציעס זיכער נישט פערמיידען...

שטעלט אייך פאָר, אַז איך גראַף קאַלי
האָב א דירה נישט קיין פיינע
האָב איך דען צו קאָנסול קאָנ׳ען
א פּרעטענזיע, צי א טענה?...

וועגען די איטאַליענער
שמועס בין מנחה למעריב

— דו האָסט געהערט? מ׳שמועסט, אַז לאָדז האָט בעקומען פון איטאַליען א גרויסע בעשטעלונג אויף פּאַסקעס.

— צו וואָס טויג זיי פּאַסקעס?

— כדי זיי זאָלען קענען נעהמען די פיס אונ־טערן אָרים...

* * *

— און איך האָב געהערט, אַז מוסאָליני רע־כענט אַליין איבערצונעהמען די אָנפיהרונג מיטן מיליטער אין אַביסיניען. מ׳דערציילט אפילו, אַז צו דעם צוועק, האָט ער בעפוילען צו אינסטאַלירען אין זיין פּאַלאַץ אין רוים א מיקראָפאָן, כדי צו גע־בען בעפעהלען קיין אַפריקע — דורכן ראַדיאָ.

* * *

— מ׳זאָגט, אַז די איטאַליענער זענען זעהר אָפט עהנליך צו דענטיסטען — זיי רייסען אויס.

פּראָיעקטען
פון ,,קונדס" - רעדאַקטאָר

דער ,,קונדס" פּראָיעקטירט איינצופיהרען פאָל־גענדע אויפשריפטען:

אין טאַבאַק - מאָנאָפּאָל:
,,רויכערען איז שטרענג פערבאָטען".

אין די טאַנץ - זאַלען און אויף די דאַנסינגס:
,,די סחורה, וואָס מ׳ריהרט אָן מיט דער האַנד, ווערט בעטראַכט פאַר פערקויפט".

אין די טורמעס:
,,היט אייך פאַר גנבים!"

אויף דער ביהנע פון יודישען טעאַטער און אין סופליאָר - קאַסטען:
,,מ׳בעט, זיך צו פערהאַלטען רוהיג".

אין אוזשאַנד סקאַרבאָווי:
,,געב די פאַר גילדען און זאָג א גוטען טאָג".

אין פּאַלעסטינע - אַמט:
,,פערליר נישט אומזיסט צייט".

פּאָליטיק אויפן שפּיץ מעסער

איטאַליען: פריהער געשריגען: ,,ענטוואָפענונג" וועט ראַטעווען די וועלט געוויס,
און אַליין זיך בעוואָפענט פון קאָפּ ביז די פיס.

דייטשלאַנד: שווער צו מאַכען א פייג, ווען ס׳־פעהלען די פינגער,
אָבער לייכט איז צו געבען אַלע א פייג, ווען ס׳פעהלען די קלינגער.

ענגלאַנד: איטאַליענס אָפּאָזיציע האָט ביי איהר א שוואַרצען חן,
זי ציטערט, אַז די קאָלאָניעס זאָלען דאָרט נישט ארויספאַלען פון איהר קרוין.

אינדיען: איינגעשטילט דעם ווידערשטאַנד פון גאַנדהי מיט זיינע ציגען,
ווייל מיט פאַסטען און תחינות וועט מען ענג־לאַנד נישט בעזיגען.

פראַנקרייך: דייטשלאַנדס בעוואָפענונג קאָן איהם נאָר נישט שמעקען.
ווייל ס׳איז א פסוק מיט א שטעקען.

יאַפּאַן: פון סאָוויעטישען לופט־פלאָט, פיבערט שטאַרק די ,,געלע מדינה",
ס׳העלפט נישט אפילו איהר איינגעהמען אַלע ווילע א פאַרציע כינע.

אַמעריקאַ: יאַפּאַנס אַפּעטיט אַפּצולעקען דאָס גאַנצע שמאַלץ,
שטעהט איהר נעבעך ווי א ביין אין האַלז.

פוילען: די נייע רעגירונג וועט ברענגען א גן־עדן מיט אַלע גוטע זיבען זאַכען,
נישט מעהר: וואו נעהמט מען א גמילות־חסד שבת צו מאַכען.

שפּאַרזאַמקייט אין קעניגליכען הויף אין רוים
צוליב דער מלחמה מיט אַביסיניע

אין א ידיעה פון רוים ווערט דערצעהלט, אַז אין קעניגליכען הויף, זענען צוליב דער מלחמה איינ־געפיהרט געוואָרען גרויסע שפּאַרזאַמקייטען.

ווי דער ,,קונדס" דערוואוסט זיך, זענען טאַקע אין הויף בעזייטיגט געוואָרען:

1) דער דענטיסט פון קעניגליכען רייט־פערד.

2) דער שנוראָוואָדלע - פערשנירער פון טראַנ־פּאָלגער.

3) דער קאָטלעט - פערזוכער, וואָס פּרובט דעם קאָטלעט איידער מ׳דערלאַנגט איהם דעם גרויס - פירשט.

4) דעם גאַרסעט - ציהער פון דער גרויס - פירשטין.

5) די מאַסאַזשיסטקע פון קעניגליכען הינטעל.

פיניעלע מזיק
גיט לשוי

ני ,מאָט שוין באָכשעם אַנגילייגט די סיקיס, מאָט שוין ציהאַרגיט די שאַניס. יעדערער יאַט אָט גיגאַט אַ קופּאָ. יעץ גייט צין ווינטער, מעט שוין באַלד מיון מאַכן אַ קוילן נאַקציע פאַר די באַליטער. מעט ניש וואַרטן אָף די קילע אין אָף גויסן קרופּניק מעט אַליינט מאַכן אַ נאַקציע.

אָבער יעץ איז נאָך אַביסל צי פרי, עט מע אַ שמיס טין וועגן פריילכערע זאַכן. מעט שמיסן זועיגן די ראַבערס אין ריצרועל.

צאָץ גיהעירט ווי באַ די ראַבערס קאָכט די יוכע? צ׳וויסץ, ס׳גישוועלט זיי דעיק ניש, וואָעס מ׳שיקט קאַ ריצרועל מיניציע! שרייען זיי, אַז די מיניציע אָט מע גישיקט צי יודען, אין אַז יאָ איז וואָעס? ס׳געשפּעלט ענק עפּטשער ניש? וואָעס אָט עץ גימיינט, אַז יודן קענע בלויס שלוגן גיפורים. שמאַסן אין דעיר שויץ אין גרעגירן הומי־נען? העירץ אָעס, עץ ראַבערס, וואָעס איעך, פיניעלע מאַזיק פין שמולן געסל על ענק זוגן:

ערשטענס ווייסט עץ ניש פאַ ווצימין מאָט גישיקט די מיניציע, פאַסצווייטע, טאָמער איז דועס טאַקיש פאַר די יודן, זאָל קימע אַ ברוכע אָף זיירע הענד אין אַ גיזינד אין זיירע ביינער אַראָן. צעט עפּטשער מאַכן אַ גבירדאַל שטרייק? וועיר פרעגט דען נאָעך ענק ראַבערטשיסקיס? צ׳מיינט, אַז איבּ־דוערע יאַטלעך אין ריצרועל זענע ווילקער יאָלדן וואָעס שראַיען הורא אין אַרבל אַ־אָן? דוס זענע בּיליצים אין דאַפקע פין מאַבע יאַטן, וואָעס קענע ראַבן אַ מאָרדע.

העירץ אָעס, ראַבער׳ס, וואָעס איעך זוג ענק:
העירץ אָף צי סטראַשין די גענדז! אין טאָמער עט עץ וואַטער מאַכן ענקער מישיגינע קינץ, על איעך באַ אינץ אי זשמולן געסל אַנגיניזירן אַ באָיובקע פין אינדוערע יונגלעך קיין ריצרועל על די אויען סעפּיטיקאַטן ענק פּעריטשן אַ פּאָנפּע, עט זאַן אַ בראָך צי ענקערע יואָר, צ׳העירט?
דעוואַל אָצץ מיער אַ גיט׳ן שאַבּיס ברײשיכץ אין זאַצץ מיער גיזינט.

אַלע האָבען אייז פּנים
שמועס צווישען סיים-קאָרעספּאָנדענטען

ערשטער: ביזט שוין געווען אין סיים?

— יאָ, איין מאָל.

— נו, דאָס איז פאַר דיר שוין גענוג?

— געוויס, אַז מ׳זעהט איין דעפּוטאַט פון איצ־טיגען סיים, ווייס מען ווי אַלע זעהען אויס.

לאָדזער רעכטסקאָנסולענטען
אין געיעג נאָך רעקלאַמע

אין לאָדז האָבען די רעכטסקאָנסולענטען - ביור־ראָס געפיהרט צווישען זיך א שטאַרקע קאָנקורענץ. איינער האָט דעם צווייטען געוואָלט איבעריאָגען מיט רעקלאַמע.

האָט איינער אָנפאַנג פּיעטריקאָווער גאַס אויפ־געהאַנגען א שילדעל:

,,דאָ וואוינט דער בעסטער רעכטסקאָנסולענט פון לאָדז".

האָט זיינער א שכן אויפגעהאָנגען א שילדעל:

,,דאָ וואוינט דער בעסטער רעכטסקאָנסולענט אין פוילען".

איז געקומען א דריטער, וואָס וואוינט אויף דער זעלבער גאַס, האָט ער אָנגעקלאַפּט א שילדעל:

,,דאָ וואוינט און נעהמט אָן קליענטען, דער בעסטער רעכטסקאָנסולענט אין דער וועלט".

דעם זעלבען טאָג, האָט נעבען גייערס מאַרק גע־האַנגען א שילדעל מיט א סקראָמנע נוסח:

,,דאָ וואוינט דער בעסטער רעכטסקאָנסולענט פון דער גאַנצער פּיעטריקאָווער גאַס.

זי שטאַמט פון דער שמיעטאַנקע
צווישען אויפגעקומענע נגידית׳טעס

ערשטע: זי ווייסען, פּאַני קלאָפּסאָווע, ביי אונז אין דערהיים איז געווען א נאַדזוויטשיינע גאָשטשי־נע הויז. ווער ס׳איז צו אונז אריינגעקומען, האָט בעקומען צו עסען און צו טרינקען. די טיר איז גע־ווען אָפען פאַר יעדען.

צווייטע: אהא, כ׳פערשטעה שוין, איהנס על־טערען האָבען געהאַט א שענק!....

צווישען יונגע בעל-הבית׳לעך
שמועס ביי א ,,פּול טשאַרני"

ערשטער: זאָג מיר, מאָניעק, וואָס איז דער אונטערשיד פון נאַפּאָלעאָנען ביז מיין ווייבעל?

צווייטער: דו ווייסט יאָ?

— אוודאי ווייס איך.

— נו, זאָג.

— ס׳איז גאָרנישט קיין אונטערשיד: נאַפּאָלעאָן האָט אויך נישט אַפּגעהרט פון אונטער די שאַנק, און קיין קנעפּעל צו א העמד האָט ער אויך נישט אָנגענהט.

דער קליינער משה׳לע
ביים דענטיסט

דער קליינער משה׳לע איז געקומען צום דענ־טיסט.

— וואָס פערלאַנגסטו, יונגעלע? פרעגט איהם דער דענטיסט.

— כ׳האָב געוואָלט, אַז איהר זאָלט מיר ארויס־נעהמען א צאָהן, אָבער פונקט אזוי ווי איהר האָט ארויסגענומען מיין ברודער הערשלען, כ׳זאָל דער־נאָך אויך נישט קענען געהן א וואָך אין חדר אריין.

אונזער ווערטער-ביכעל

פּאַנטאָפּאָוויע־דאָקטאָר:—מקימי מעפר דל.
דענטיסט:—אין פותח אלא פּפה,
באַנקראָטניק:—משיב לחכמים אחור.
פריזיער:—חיין תלוים על השערה.
קל מלא רחמים־מאַפּער:—מברך אני את המתים
וועקסלען:—וירפו ויעצמו.

סאָקראַטעס.